

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85 hallituksen esityksen johdosta laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 1989 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistele- vasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 110 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muutta- misesta.

Kokonaisverouudistuksen toteuttaminen aloitettiin kuluvan vuoden tulo- ja menoarvion yhteydessä. Pääosaa kokonaisverouudistuksen ensimmäisen vaiheen muutoksista sovelletaan kuluvalta vuodelta toimitettavassa verotukses- sa. Muutosten laajuuden vuoksi tuloverotuk- sessa sovellettava keskeinen laki, vuonna 1974 annettu tulo- ja varallisuusverolaki, katsottiin tarpeelliseksi korvata uudella samannimisellä mutta systematiikaltaan uudistuneella lailla. Koska tämä laki ei sen eduskuntakäsittelyn aikana saanut taakseen pysyvältä verolailta vaadittavaa määränemmistöä, se tuli voimaan vain yhtä vuotta koskevana, joten lakia sovel- letaan vain vuodelta 1989 toimitettavassa vero- tuksessa.

Hallitus ehdottaa, että kuluvalta vuodelta toimitettavassa verotuksessa sovellettava väliai- kainen tulo- ja varallisuusverolaki säädettäisiin pysyväksi. Pysyvän lain sisältö olisi keskeisiltä osiltaan sama kuin kuluvalta vuodelta toimitet- tavassa verotuksessa sovellettava laki. Eräisiin yksityiskohtiin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi muutoksia.

Valiokunta on käsitellyt tässä yhteydessä kaikki ne valiokuntaan lähetetyt aloitteet, jot- ka koskevat voimassa olevaa väliaikaista tulo- ja varallisuusverolakia tai niitä asiakokonai- suuksia, jotka ovat samantyyppisiä kuin ehdo- tuksen mukaiseen lakiin sisällytettävät sään- nökset. Valiokunta on siten käsitellyt seuraavat valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsi- teltäväksi lähetetyt kuluvan vuoden valtiopäi- viltä olevat lakialoitteet:

— 18.4.1989 lähetetyn ed. Juhantalon ym. lakialoitteen n:o 29 laiksi tulo- ja varallisuus- verolain 46 §:n muuttamisesta,

— 13.6.1989 lähetetyn ed. Nybyn ym. laki- aloitteen n:o 54 laiksi tulo- ja varallisuusvero- lain muuttamisesta,

— 26.9.1989 lähetetyn ed. Seppäsen ym. lakialoitteen n:o 64 laiksi tulo- ja varallisuusve- rolain 106 §:n muuttamisesta,

— 22.9.1989 lähetetyn ed. Kohijoen laki- aloitteen n:o 67 laiksi tulo- ja varallisuusvero- lain muuttamisesta,

— 22.9.1989 lähetetyn ed. Pekkarisen ym. lakialoitteen n:o 69 laiksi tulo- ja varallisuusve- rolain muuttamisesta,

— 3.10.1989 lähetetyn ed. Moilasen ym. lakialoitteen n:o 75 laiksi tulo- ja varallisuusve- rolain 101 ja 106 §:n muuttamisesta,

— 17.10.1989 lähetetyn ed. Moilasen ym. lakialoitteen n:o 81 laiksi tulo- ja varallisuusve- rolain muuttamisesta,

— 24.10.1989 lähetetyn ed. Seppäsen ym. lakialoitteen n:o 84 laiksi tulo- ja varallisuusve- rolain muuttamisesta ja laiksi eräistä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa sovellettavis- ta poikkeuksista tulo- ja varallisuusverolakiin,

— 19.10.1989 lähetetyn ed. Jouppilan ym. lakialoitteen n:o 85 laiksi tulo- ja varallisuusve- rolain muuttamisesta,

— 7.11.1989 lähetetyn ed. Tennilän ym. la- kialoitteen n:o 96 laiksi tulo- ja varallisuusve- rolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muut- tamisesta, sekä

— 24.11.1989 lähetetyn ed. Törnqvistin ym. lakialoitteen n:o 104 laiksi tulo- ja varallisuus- verolain muuttamisesta.

Valiokunta on käsitellyt myös valtiovarain- valiokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 15 päivänä toukokuuta 1989 lähetetyt kuluvan vuoden valtiopäiviltä olevat seuraavat toivo- musaloitteet:

— ed. Almgrenin ym. toivomusaloitteen n:o 29 sotainvalidien ja rintamaveteraanien hoito- kustannusten täysimääräisestä verovähennysoi- keudesta,

— ed. Jouppilan ym. toivomusaloitteen n:o 48 lasta kotona hoitavan henkilön palkkauksen saattamisesta verovähennyskelpoiseksi,

— ed. Kankaanniemen ym. toivomusaloitteen n:o 50 laktoosi-intoleranssista aiheutuvien kustannusten vähennyskelpoisuudesta verotuksessa,

— ed. Kohijoen ym. toivomusaloitteen n:o 55 sodasta kärsimään joutuneiden hyväksi tehtyjen lahjoitusten verovähennysoikeuden palauttamisesta,

— ed. Koistisen ym. toivomusaloitteen n:o 58 laktoosi-intoleranssista aiheutuvien kustannusten verovähennyskelpoisuudesta,

— ed. Kortesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 63 vammaisperheen kotiapulaisen palkkauksien verovähennyskelpoisuudesta ja

— ed. Moilasen ym. toivomusaloitteen n:o 77 kehitysyhteistyölahjoitusten verovähennyskelpoisuudesta.

1. Tulo- ja varallisuusverolain pysyväksi säätämisestä johtuvat muutokset

Koska uutta tulo- ja varallisuusverolakia sovelletaan vain kuluvalta vuodelta toimitettavassa verotuksessa, siihen eivät sisälly kokonaisverouudistuksen ensimmäisessä vaiheessa ehdotetut, mutta vasta kuluvan vuoden jälkeen sovellettaviksi tarkoitetut muutokset. Nämä ehdotetaan otettaviksi joko sellaisenaan tai vain teknisesti tarkistettuina käsiteltävänä olevaan tulo- ja varallisuusverolakiin. Tähän ryhmään kuuluvia muutosehdotuksia ovat puolisojen tulojen täydellisen erillisverotuksen toteuttaminen, yhtymän saaman osinkotulon verottaminen osakkaan tulona, reserviläispalkan ja avustuskassojen maksamien etuuksien säätäminen veronalaisiksi, oman asunnon myyntivoiton verovapauden edellyttämän omistus- ja asumisajan pidentäminen kahteen vuoteen sekä korkojen vähennyskelpoisen osuuden alentaminen 90 prosentista 85 prosenttiin. Näihin säännöksiin ehdotetut muut muutokset selostetaan jäljempänä erikseen.

Tulo- ja varallisuusverolain eduskuntakäsittelyn yhteydessä lakiin tehtiin lisäksi eräitä muutoksia. Myös ne ehdotetaan otettaviksi käsiteltävänä olevaan lakiin. Näitä ovat kansanedustajan päivärahan säilyttäminen 80-prosenttisesti verovapaana, lähiomaisten välisiä luovutuksia koskevan huojennussäännöksen

soveltamisalan laajennus, lapsikorotuksen liittäminen korkovähennykseen sekä päivärahoja ja muita matkakustannusten korvauksia koskevien siirtymäsäännösten ottaminen lakiin.

2. Muut muutokset

2.1. Henkilöstörahasolain edellyttämät muutokset

Vuoden 1990 alusta lukien voimaan tulevalla henkilöstörahasolalla luodaan lainsäädännölliset edellytykset yrityksissä perustettaville henkilöstörahasolalle. Asiaa koskeneeseen hallituksen esitykseen sisältyneiden suuntaviivojen mukaisesti hallitus ehdottaa, että henkilöstörahasol itse olisi sijoitusrahaston tavoin verovapaa sekä tulo- että varallisuusverotuksessa. Jäsenen nostaessa varoja rahastosta ne katsottaisiin hänen veronalaiseksi tulokseen. Tulo- ja varallisuusverolaissa omaksutun laajan tulokäsittelyn mukaisesti ne olisivat ilman erityistä säännöstä veronalaisia. Hallitus ehdottaa, ettei henkilöstörahasolasta saatuun tuloon ulotettaisi omaisuustulovähennystä. Henkilöstörahasolosuus ehdotetaan säädettäväksi verovapaaksi varallisuudeksi.

2.2. Luovutusvoittojen verotusta koskevat muutokset

Kokonaisverouudistuksen ensimmäisessä vaiheessa luovutusvoittojen verotus laajentui tuntuvasti siten, että omaisuuden luovutusvoiton verotus koskee omistusasajasta ja saannon laadusta riippumatta lähes kaikkia sellaisia luovutuksia, joissa voiton määrä on yli 200 000 markkaa. Hallitus ehdottaa, että tätä alarajaa korotettaisiin rahanarvon muutosta vastaavasti 10 000 markalla.

Osituksessa saadun omaisuuden myyntivoiton verotusta ehdotetaan lievennettäväksi siten, että omaisuuden luovutusvoiton laskemisessa sovellettaisiin aina 50 prosentin vähentämissääntöä, vaikka omaisuus luovutettaisiin ennen kuin saannosta on kulunut kaksi vuotta.

Luovutusvoiton verovapauden edellyttämä omistus- ja asumisaika oli tarkoitus pidentää kahteen vuoteen. Tätä koskeva ehdotus sisältyy käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen. Lisäksi ehdotetaan siirtymäsäännöstä, että vielä vuonna 1990 verovapaus koskisi myös niitä

tapauksia, joissa tähän asti verovapauteen riittänyt yhden vuoden omistus- ja asumisaika on täyttynyt ennen vuotta 1990.

2.3. Omaisuustulovähennyksen kehittäminen

Hallitus ehdottaa, että säästämishalukkuuden edistämiseksi omaisuustulovähennyksen enimmäismäärä korotettaisiin 10 000 markasta 20 000 markkaan. Vähennys myönnettäisiin edelleen 2 000 markkaan saakka koko saadun omaisuustulon suuruisena. Sen ylittävältä osalta vähennys olisi puolet saadun korko- tai vuokratulon määrästä. Huojennus ulottuisi siten 38 000 markan suuruisiin omaisuustuloihin saakka.

2.4. Korkojen vähennysoikeuden muutokset

Vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa ehdotetaan aikaisemmin omaksuttujen kokonaisverouudistuksen suuntaviivojen mukaisesti, että korkovähennys olisi viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin kuluvana vuonna eli 85 prosenttia. Tämä rajoitus ehdotetaan ulotettavaksi myös muun ansiotoiminnan kuin elinkeinotoiminnan tai maatilatalouden korkoihin. Korkovähennyksen markkamääräinen omavastuuosuus ehdotetaan nostettavaksi 900 markasta 1 000 markkaan.

Perheettömän verovelvollisen korkovähennyksen enimmäismäärä ehdotetaan alennettavaksi 22 000 markasta 20 000 markkaan. Vastaavasti velan käyttötarkoituksesta riippumattomasti osuutta vähennyksestä alennettaisiin perheettömällä 10 000 markasta 7 000 markkaan. Puolisoiden enimmäismäärät säilyisivät ehdotuksen mukaan nykyisellään. Uutta olisi ehdotuksen mukaan toisesta tai sitä useammasta alaikäisestä lapsesta myönnettävä 3 000 markan lisäkorotus vähennyksen enimmäismäärään.

2.5. Asuntovähennys

Asuntopoliittisen tuen tehostamiseksi myös verotuksellisin keinoin hallitus ehdottaa, että otettaisiin käyttöön erityinen asuntovähennys. Jos verovelvollinen käyttäisi oikeuttaan asuntovähennykseen, hänellä ei olisi oikeutta asuntolainojen korkojen verovähennysoikeuteen sa-

mojen perusteiden mukaan kuin verovelvollisella, joka ei käytä oikeuttaan asuntovähennykseen.

Tulo- ja varallisuusverolain 146 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi tästä uudesta valtion tuloverosta tehtävästä asuntovähennyksestä. Pykälän ensimmäisessä momentissa ovat säännökset asuntovähennyksen myöntämisen perusedellytyksistä. Niitä ovat omistusasunnon hankkiminen ja käyttöönotto, aikaisemman asunto-omistuksen puuttuminen ja verovelvollisen alle 40 vuoden ikä.

Asuntoon ehdotetaan rinnastettavaksi myös vähintään 50 prosentin osuus siitä. Asuntovähennykseen olisi oikeus vain vastikkeellisella saannolla hankitun asunnon perusteella, joten perintönä, testamentilla, lahjana tai avio-oikeuden nojalla saadun asunnon perusteella sitä ei myönnettäisi.

Asuntovähennys rajoitettaisiin 10 vuoden pituiselle ajanjaksolle ja se pienenesi vähitellen vähennysajan kuluessa. Asuntovähennyksen myöntämisen yläikäraja olisi 39 vuotta sinä vuonna, jolloin vähennys ensimmäisen kerran myönnetään.

Asuntovähennyksen määrä olisi ensimmäisenä vähennysvuonna 7 000 markkaa valtion tuloverosta. Vähennystä olisi ensimmäisenä vuotena vaadittava veroilmoituksessa, mutta sen jälkeen se myönnettäisiin viran puolesta. Vähennys olisi verovelvolliskohtainen, joten puolisoista kumpikin saisi sen erikseen. Vähennys olisi kuitenkin myös puolisoitten kesken siirtokelpoinen.

Vähennyksen määrä pienenesi ensimmäistä vähennysvuotta seuraavina verovuosina siten, että vähennys olisi kunakin vuonna niin suuri osa täyden vähennyksen määrästä kuin vähennykseen oikeuttavia vuosia on verovuosi mukaan lukien jäljellä. Siten esimerkiksi vuonna 1990 vähennyksen aloittanut saisi vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa vähentää 5/10 silloisen täyden vähennyksen määrästä.

Asuntovähennykseen ehdotetaan liitettäväksi myös lapsikorotus, joka olisi yhdestä lapsesta 1 500 markkaa ja kahdesta tai sitä useammasta lapsesta 3 000 markkaa. Lapsikorotus ei pienenesi vähennysajan kuluessa. Puolisoiden lapsikorotuksen saisi vain toinen.

Tulo- ja varallisuusverolain 89 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos verovelvollisen tai puolisoitten tuloverosta on verovuonna tehty edellä selostettu asuntovähennys, heillä on oikeus vähentää muita kuin ansiotoi-

mintaan liittyviä korkoja vain rajoitetusti. Yksinäinen verovelvollinen saisi vähentää korkoja 7 000 markkaa. Puolisot, joista molemmille on myönnetty asuntovähennys, saisivat vähentää korkoja 10 000 markkaa, ja puolisot, joista vain toiselle on myönnetty asuntovähennys, 14 000 markkaa. Edellä tarkoitettuun korkovähennykseen saisi sisältyä yksinäisellä enintään 7 000 markkaa ja puolisoilla yhdessä enintään 10 000 markkaa muita kuin asuntolainakorkoja.

Yhdessä jäljelle jäävän edellä selostetun korkovähennyksen kanssa valtion tuloverosta tehtävä asuntovähennys merkitsisi esimerkiksi kaksilapsiselle perheelle ensimmäisenä vuonna enimmillään 22 000 markan suuruista verotukea, jos marginaaliveroksi oletetaan 50 prosenttia. Samalla marginaalivero-oletuksella vuoden 1990 korkovähennyksestä saatava tuki olisi enimmillään vain 14 000 markkaa, koska kaksilapsisen perheen korkovähennys voisi olla enintään 28 000 markkaa. Vastaavalla tulotassolla oleva yksinäinen henkilö saisi asuntovähennyksen ja jäljelle jäävän korkoedun muodossa enintään 10 500 markan edun ja korkovähennyksessä enintään 10 000 markan edun.

2.6. Muut muutosehdotukset

Henkilöverotuksessa myönnettäviin keskeisiin vähennyksiin ehdotetaan tehtäväksi inflaatiosta johtuvia tarkistuksia. Lapsenhoitovähennyksen enimmäismäärä ehdotetaan korotettavaksi 12 000 markasta 12 700 markkaan, kunnallisverotuksen lapsivähennys 9 500 markasta 10 100 markkaan lasta kohden ja kunnallisverotuksen perusvähennyksen täysi määrä 8 000 markasta 8 500 markkaan. Yksinhuoltajavähennys ehdotetaan korotettavaksi jo kuluva vuodesta alkaen 10 000 markasta 12 000 markkaan. Tulonhankkimisvähennystä ehdotetaan korotettavaksi nostamalla sen enimmäismäärä 1 000 markasta 2 000 markkaan ja prosenttiosuus palkkatulosta kahdesta prosentista kolmeen prosenttiin.

Edellä selostettujen muutosten lisäksi ehdotetaan tulo- ja varallisuusverolakiin tehtäväksi teknisiä ja lain sisältöä selventäviä tarkistuksia, joiden tarkoituksena ei ole muuttaa lain aineellista sisältöä. Myös siirtymäsäännöksiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muutoksia, joista suurin osa johtuu lain pysyväksi säätämisestä.

2.7. Voimaantulo ja soveltaminen

Edellä esitetyt tulo- ja varallisuusverolain muutokset tulisivat voimaan vuoden 1990 alusta. Niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa. Palkasta ja eläkkeestä toimitettavan ennakonpidätyksen osalta näitä muutoksia sovellettaisiin 1 päivästä maaliskuuta 1990 alkaen. Eräitä verotusta keventäviä tai oikeustilaa täsmentäviä säännöksiä ehdotetaan kuitenkin sovellettavaksi jo vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa. Näitä ovat edellä mainittu 106 §:n muutosehdotus, jolla yksinhuoltajavähennyksen korotus ulotettaisiin jo vuodelle 1989, sekä 111, 113, 114 ja 116 §:n muutosehdotukset ja ehdotettu eräitä vakuutuksia koskeva uusi 163 a §. Mitkään näistä muutoksista eivät olisi verotusta kiristäviä.

3. Käsitellyt aloitteet

Käsiteltyjen lakialoitteiden mukaiset lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitykseen sisältyvään tulo- ja varallisuusverolakiin ehdotettuihin säännöksiin liittyviä säännösehdoituksia sekä eräitä sellaisia säännösehdoituksia, jotka olisivat lähinnä sijoitettavissa tulo- ja varallisuusverolakiin. Lisäksi aloitteisiin sisältyy eräitä muitakin säännösehdoituksia. Käsitellyissä toivomusalioitteissa ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi edellä mainittuihin säännösehdoituksiin ja niihin läheisesti liittyviin muihin seikkoihin liittyviä toivomuksia.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta on tehnyt lakiehdotuksen säännöksiin seuraavat muutokset ja tarkistukset.

Valiokunta ehdottaa korkovähennystä koskevaa säännöstä tarkistettavaksi toisaalta lapsi-

perheitä suosivalla ja toisaalta kulutusluottojen veroetuuksia vähentävällä tavalla. Siten valio-kunta ehdottaa, että korkovähennyksen lapsi-vähennys yhdestä lapsesta korotettaisiin 3 000 markasta 3 500 markaksi sekä kahdesta ja useammasta lapsesta myönnettävä vähennys 6 000 markasta 7 000 markaksi. Kulutusluottojen verovähennysoikeutta ehdotetaan samalla vähennettäväksi 1 000 markalla.

146 a §

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen uusista asuntovähennyssäännöksistä ei käy selville, missä vaiheessa vaatimus asuntovähennyksen tekemisestä olisi esitettävä. Lain soveltamisen kannalta olisi selvintä, että vaatimus olisi tehtävä jo veroilmoituksessa. Asuntovähennyksen tuntuvan merkityksen ja sillä korkovähennykseen olevan vaikutuksen vuoksi olisi kuitenkin kohtuullista, että verovelvollinen voisi tehdä asiaa koskevan vaatimuksen vielä ennen verotuksen toimittamisen päättymistä. Tätä koskeva lisäys ehdotetaan otettavaksi 146 a §:n 1 momentin uudeksi 4 kohdaksi. Veroluetteloiden ollessa nähtävänä verotusvuoden marras-kuun alusta alkaen vaatimusta ei siis voisi enää tehdä.

Asuntovähennyssäännösten sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi myös siten, että laista riittävän selvästi ilmenee vähennyksen tekeminen viran puolesta ensimmäisen myöntämisvuoden jälkeen. Edellä tarkoitettu asuntovähennyspyyntö merkitsisi samalla sitoutumista vähennykseen koko kymmenvuotisjakson ajaksi.

Kohtuussyistä on valiokunnan mielestä tarpeen pidentää asunnon hankinnan ja käyttöön-oton välistä aikaa, jotta esimerkiksi pitkä rakennusaika ei johtaisi asuntovähennyksen epäämiseen. Riittävänä asunnon hankinnan ja käyttöönoton välisenä aikana voitaisiin pitää kahta vuotta. Tästä ehdotetaan säädettäväksi 146 a §:n 1 momentin 1 kohdassa.

Valiokunta ehdottaa 89 §:n mukaiseen korkovähennykseen muutosta. Jotta asuntovähennysjärjestelmä säilyttäisi edullisuutensa korkovähennykseen verrattuna, valiokunta ehdottaa asuntovähennyksen korottamista 500 markalla eli 7 500 markaksi.

162 §

Koska työehtosopimusneuvottelutilanteen tässä vaiheessa on tarkoituksenmukaista, ettei

työmatkoista saatavien ateriakorvauksien, eräiden matkustamiskustannusten korvausten ja ulkomaanpäivärahojen verotuskohtelua muuteta, valiokunta ehdottaa 162 §:ään lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan edellä tarkoitettujen korvausten verotuskohtelu säilyisi nykyisenä tulevan tammi- ja helmikuun ajan.

164 §

Edellä 162 §:n kohdalla lausuttuun viitaten valiokunta on säilyttänyt myös avustuskassojen suorittamien etuuksien verotuskohtelun nykyisenä ennen tulevan maaliskuun alkua maksettujen etuuksien osalta.

166 §

Toistuvaisavustukseen on ollut tarkoitus sää- tää kymmenen vuoden siirtymäkausi, jonka aikana ennen lainmuutosta tehtyihin sopimuk- siin tai annettuihin tuomioihin perustuvat avustukset ovat verotuksellisesti samassa ase- massa kuin aikaisemmin eli toisaalta veronalai- sia ja toisaalta vähennyskelpoisia. Tätä koske- va säännös sisältyi pysyväksi tarkoitettuun tulo- ja varallisuusverolakia koskeneeseen val- tiovarainvaliokunnan mietintöön n:o 81/1988 vp. Valiokunta ehdottaa, että käsiteltävänä oleva 166 § muutettaisiin mainitun mietinnön mukaiseksi.

167 a §

Peruskoron korotukseen liittyi pankkival- tuusmiesten kirje, jossa ehdotetaan toimenpi- teitä asuntovelallisten aseman helpottamiseksi. Yhtenä toimenpiteenä on esitetty asuntovähen- nyksen tekemistä taannehtivaksi siten, että se koskisi myös vuosina 1987—1988 hankittuja asuntoja. Lakiehdotuksessa asuntovähennys on sidottu asunnon käyttöönottoon eikä han- kintaan. Sen voisi kuitenkin saada myös vuon- na 1989 hankitun asunnon perusteella, jos käyttöönottovuosi eli ensimmäinen vähennys- vuosi olisi 1990.

Valiokunta ehdottaa, että lain 167 a §:ään otettaisiin asuntovähennystä koskeva siirtymä- säännös, jonka mukaan oikeus asuntovähen- nykseen olisi vuosina 1987—1989 hankitun asunnon perusteella. Asuntovähennyksen

myöntämisedellytykset, kuten ikärajan soveltaminen sekä vähennyksen määrä ja myöntämiskäyttövuoden olosuhteiden perusteella.

Taannehtivaa asuntovähennystä ei myönnettäisi täytenä, vaan sen suuruusena kuin mihin verovelvollisella olisi oikeus, jos ensimmäinen vähennysvuosi olisi ollut 1987, 1988 tai 1989. Näissä tapauksissa korkovähennys on voitu tehdä ilman asuntovähennyksen pienentävää vaikutusta. Asunnon käyttöönottovuosi vaikuttaisi vähennykseen seuraavasti:

Käyttöönottovuosi	Vähennyksen osuus täydestä vähennyksestä	Vähennys mk
1987	7/10	5 250
1988	8/10	6 000
1989	9/10	6 750

Käsittelemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 24 §:n 2 momentti, 50 §:n 5 ja 6 momentti, 57 §:n 19 kohta sellaisena kuin se on 5 päivänä toukokuuta 1989 annetussa laissa (404/89), jolloin mainitulla lailla 57 §:ään lisätty 20 kohta siirtyy 19 kohdaksi, 77 §:n 4 momentti, 80 §:n 8 kohta ja 150 §:n 2 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 2 momentiksi,

muutetaan 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 21 §:n 4 momentti, 23 §:n 2 kohta, 29, 34 ja 35 §, 48 §:n 2 momentti, 60 §:n 3 kohta, 69 §, 70 §:n 1 momentti, 73 §:n 1 momentin 1 kohta, 80 §:n 7 kohta, 86 §:n 1 momentin 1 kohta, 88 §:n 1 momentti, 89 §, 97 §:n 1 momentti, 101, 105, 106 ja 109 §, 111 §:n 2 momentti, 112 §:n 1 momentti, 113 §:n 3 momentti, 116 §, 120 §:n 13 kohta, 151, 159, 160, 166, 168 § ja 170 §:n 2 momentti, sekä

lisätään 59 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 71 §:ään uusi 2 momentti, 114 §:ään uusi 3 momentti, 120 §:ään uusi 14 kohta, 162 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 164 ja 165 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 146 a, 163 a, 166 a ja 167 a § seuraavasti:

16, 21, 23, 29, 34, 35, 48, 57, 59, 60, 69, 70,
71, 73, 80, 86 ja 88 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

89 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Luonnollisella henkilöllä ja erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä korkovähennyksen enimmäismäärä on muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien korkojen osalta 20 000 markkaa. Puolisoiilla vähennyksen yhteinen enimmäismäärä on 22 000 markkaa. Edellä mainittuja enimmäismääriä on korotettava 3 500 markalla, jos luonnollisella henkilöllä tai puolisoilla on ollut verovuonna elätettävänä yksi alaikäinen lapsi ja 7 000 markalla, jos tällaisia lapsia on kaksi tai useampia.

Jos verovelvollisen tai puolisoitten tuloverosta on verovuonna tehty 146 a §:n mukainen asuntovähennys, heillä on oikeus vähentää muita kuin ansiotoimintaan liittyviä korkoja enintään seuraavat määrät;

1) verovelvollinen, johon ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä 6 000 markkaa;

2) puoliset, joista molemmille on myönnetty asuntovähennys 9 000 markkaa;

3) puoliset, joista vain toiselle on myönnetty asuntovähennys 13 000 markkaa.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun korkovähennykseen saa luonnollisella henkilöllä ja erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä sisältyä enintään 6 000 markkaa ja puolisoilla yhdessä enintään 9 000 markkaa muita kuin *asuntolainakorkoja*, joita

ovat verovelvollisen tai hänen perheensä vakituisen asunnon hankkimisesta tai perusparannuksesta johtuvan velan korot.

97, 101, 105, 106, 109, 111—114, 116 ja 120 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

146 a §

Verovelvollisella luonnollisella henkilöllä on oikeus tuloverosta tehtävään *asuntovähennykseen* seuraavin edellytyksin:

1) verovelvollinen on ryhtynyt käyttämään omana vakituksena asuntonaan sellaista rakennusta tai huoneistoa, josta tai jonka hallintaan oikeuttavista osakkeista tai osuuksista hän on aikaisintaan kaksi vuotta ennen asunnon käyttöönottoa ottamasta hankkinut omistukseensa ostamalla, vaihtamalla tai muulla vastikkeellisella saannolla vähintään puolet;

(2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) verovelvollinen on täyttänyt enintään 39 vuotta sinä verovuonna, jona hän on ryhtynyt käyttämään 1 kohdassa tarkoitettua rakennusta tai huoneistoa omana vakituksena asuntonaan (*ensiasunnon käyttöönottovuosi*);

4) verovelvollinen on tehnyt asuntovähennystä koskevan vaatimuksen ennen ensiasunnon käyttöönottovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. (uusi 4 kohta)

Asuntovähennyksen täysi määrä on 7 500 markkaa. Vähennys myönnetään täysimääräisenä ensiasunnon käyttöönottovuodelta toimitettavassa verotuksessa. Yhdeksältä sitä seuraavalta verovuodelta asuntovähennys tehdään viran puolesta. Sen määrä on näinä vuosina niin monta kymmenesosaa vähennyksen täydestä määrästä kuin vähennykseen oikeuttavia vuosia on verovuosi mukaan lukien jäljellä.

(3—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

151, 159 ja 160 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

162 §

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Poiketen siitä, mitä edellä 50 §:ssä ja 2 momentissa on säädetty, verovapaata tuloa on niiden perusteiden mukaan, joita on sovellettava vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa, vuoden 1990 tammikuun ja helmikuun aikana tehdystä työmatkasta saatu

1) ateriakorvaus,

2) päivittäisistä asunnon ja erityisen työnte-

kemispaidan välisistä matkoista saatu matkustamiskustannusten korvaus aloilla, joilla erityistä työntekemispaidkaa joudutaan työn lyhytaikaisuuden vuoksi usein vaihtamaan sekä

3) ulkomaille tehdystä työmatkasta saatu päiväraha. (Uusi 3 mom.)

163 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

164 §

(Poist.) Sellaiset avustuskassalaissa (471/42) tarkoitettujen sairauskassojen suorittamat etuudet, jotka ovat verovapaata tuloa ennen tätä lakia voimassa olleiden säännösten mukaan, ovat verovapaata tuloa myös tätä lakia sovellettaessa, jos ne maksetaan vuoden 1990 maaliskuuta edeltäneeltä ajalta. Reserviläispalkka on verovapaata tuloa, jos se maksetaan vuotta 1990 edeltäneeltä ajalta.

165 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

166 §

Sellainen 75 §:n 2 momentissa tarkoitettu avustus, joka perustuu ennen vuotta 1989 annettuun tuomioon tai sitoumukseen, on vuosilta 1989—1998 toimitettavissa verotuksissa saajalleen veronalaista tuloa ja maksajalleen vähennyskelpoinen meno.

166 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

167 a §

Verovelvollisella on vuodelta 1990 toimitettavasta verotuksesta alkaen oikeus asuntovähennykseen myös vuosina 1987—1989 hankkimansa asunnon perusteella, jos asuntovähennykselle 146 a §:ssä säädetty edellytykset olisivat asunnon käyttöönottovuonna muutoin täyttyneet ja jos verovelvollinen tekee asiaa koskevan vaatimuksen ennen vuodelta 1990 toimitettavan verotuksen päättymistä. Asuntovähennyksen määrä on tällöin niin monta kymmenesosaa täyden vähennyksen määrästä ja vähennyksen jäljellä olevan myöntämisaajan pituus sama kuin mihin verovelvollisella olisi 146 a §:n 2 momentin mukaan oikeus, jos täysi vähennys olisi tehty asunnon käyttöönottovuonna.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

168 ja 170 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 29, 54, 64, 67, 69, 75, 81, 84, 85, 96 ja 104 sisältävät lakiehdotukset hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 29, 48, 50, 55, 58, 63 ja 77 hylättäisiin.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1989

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Hokkanen, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Kettunen, Laaksonen, Lahti-Nuuttila,

Maijala, Malm (osittain), Sasi, Savolainen, Tenhiälä ja Viljanen sekä varajäsenet Ikkala, Pekkarinen, Renlund (osittain), T. Roos, Sepänen ja Tiuri (osittain).

Vastalauseita

I

Hallitus on luopunut periaatteesta, jonka mukaan tulo- ja varallisuusverotuksella tasattaisiin markkinavoimien sokean leikin tuloksena syntyneitä tulo- ja varallisuuseroja. Hallitus on luopunut myös siitä periaatteesta, että yhteiskunnan verot pantaisiin maksuun kansalaisten veronmaksukyvyyn mukaan. Ja verotuksen painopistettä ollaan siirtämässä pieni- ja keskituloisten ihmisten kulutukseen suurituloisille ja rikkaille annettavien verohelpotusten rahoittamiseksi.

On syytä uskoa, että hallituksen linja kovee, mitä pitemmälle edetään neuvotteluissa ja suhteiden järjestelyissä Euroopan yhteisön kanssa. Kun Suomen Pankki on pääosin vapauttanut yritysten rahan viennin ja tuonnin ja on vapauttamassa myös yksityishenkilöiden valuuttaliikenteen maasta ulos ja maahan sisään, niiden, jotka keinottelevat rahalla, juhla yltyy ja pidot paranevat.

1. Yleisperustelut

Ehdotamme osakeyhtiöt, osuuskunnat ja muut yhteisöt verolle pantavaksi varallisuuden perusteella. Tällainen vero oli viimeksi voimassa vuonna 1976. Yritysvarallisuuden verottaminen merkitsisi kansantaloudellista tehostumista ja jakaisi verotusta tasaisemmin yritysten ja luonnollisten henkilöiden kesken.

Luonnollisten henkilöiden verotuksessa ehdotamme säilytettäväksi ennallaan ravintoedun ja päivärahan verotuskäytännön. Tällä tavalla voitaisiin ratkaista se ongelma, jonka ns. komennusmiehet ovat osoittaneet syntyvän suomalaisten työläisten verotuksen tällä tavalla kiristytessä.

Ehdotamme lounasseteleiden verotuksessa palattavaksi vanhaan käytäntöön. Kun lounasseteleiden verotusarvoa korotettiin, siitä hyötyivät yksinomaan työnantajat, jotka nyt voi-

vat myydä lounasseteleitä työntekijöilleen enintään kalliimmalla hinnalla. Tällä tavalla yritykset saivat viime vuonna useiden satojen miljoonien markkojen tulonsiirron työntekijöiltään.

Ehdotamme, että asunnon ja työpaikan väliin matkakustannuksiin ei sisältyisi ns. omavastuuta kuten ei myöskään sairauskulujen vähennykseen. Sitä vähennystä esitämme korotettavaksi.

Ehdotamme korkovähennyksen omavastuuta ja korkoleikkurista luopumista.

Koska saajansa omaan työhön perustumatomat pääomatulot jäävät hallituksen esityksen mukaan edelleenkin etuoikeutettuun asemaan verotuksessa, esitämme myyntivoittojen verotusta kiristettäväksi. Vain sillä tavalla saadaan verotuksessa kaikki tulot veronalaisiksi yhtäläisten perusteiden mukaan.

Vaikka myyntivoittoverotus kiristyi vuodesta 1989 lähtien, palkkatuloja verotetaan edelleenkin jopa viisi kertaa ankarammin kuin myyntivoittoja. Omaisuustulovähennystä esitämme pienennettäväksi siitä mitä hallitus esittää, kun taas Suomen superrikkaita hyödyttävää verotuksen kattosääntöä ehdotamme muutettavaksi niin että rikkaat eivät saa perusteettomia varallisuusverohelpotuksia.

Hallitus esittää, että määrättäessä pörssi-osakkeiden verotusarvoa niitä ei arvostettaisi verotuksessa käypään arvoon. Siihen ei ole varallisuudenjakopoliittisia perusteita, sillä nimenomaan rikkailla ihmisillä, joita pörssiosakkeiden tukkuomistajat ovat, on Suomessa paras veronmaksukyky. Siksi haluamme, että myös pörssiosakkeille määrätään verotusarvo käyvän arvon mukaan niin kuin muullekin omaisuudelle. Hallituksen pitäisi sitä paitsi ryhtyä erityistoimiin kaikenlaisen omaisuuden aliarvostuksen lopettamiseksi verotusarvoja määrättäessä.

Eräät vuotta 1989 koskevat veronmuutokset ehdotamme tehtäväksi erillisenä lakina (aloitteen 2. lakiehdotus). Tällöin ei ole tarpeen säätää tulo- ja varallisuusverolakia monivuotisena, jos sen sisältö ei muodostu riittävän hyväksi monivuotisen verolain edellyttämän määräänemmistön saamiseksi. Vuoden 1989 verotukseen liittyvät ongelmat voidaan ratkaista erillisen lain avulla.

Hallitus ei uudista verotusta

Hallituksen verouudistuksen oleellisin puoli oli vuonna 1988 vähennysten kirjoittaminen

vuoden 1989 tuloveroasteikkoon. Sitä, että tulo- ja varallisuusverolakiesityksen mukaan on pääasiassa vain karsittu vähennyksiä ja lisätty palkansaaajille maksuun tulevaa veropohjaa, ei voi kutsua "verouudistukseksi". Kyseessä on ollut taulukkomuutosten rahoitusohjelma, jossa pyritään suurimpien tulojen verotuksen keventämiseen.

Verouudistuksen toisessa vaiheessa hallitus alentaa edelleen suurten tulojen verotusta. Omaisuustulojen palkkatuloja keveämpi verotus vahvistetaan. Samanaikaisesti hallitus korottaa liikevaihtoveroa pysyvästi yhdellä prosenttiyksiköllä eli siirtää verotusta välilliseen pieni- ja keskituloisia rasittavaan suuntaan.

Näin hallitus ei käytä verouudistusta:

- tuloerojen tasoittamiseen
- periytyvien varallisuuserojen tasoittamiseen
- kevyen yritysverotuksen ja raskaan henkilöverotuksen epäsuhdan korjaamiseen.

Hallitus ei tasoita tuloeroja

Tuloerojen tasoittamisen sijasta hallitus alensi eduskunnassa olevan enemmistönä turvin suurituloisimpien kansalaisten verotusta vuonna 1989 ja ehdottaa tämän jatkamista myös vuonna 1990. Se on hinta, jonka sosiaalidemokraattinen puolue haluaa maksaa nykyisestä hallitusyhteistyöstä: valtion hoidosta yhdessä kokoomuksen kanssa.

Hallitus ei tasoita varallisuuseroja

Rikkaiden verotusta hallitus on keventänyt alentamalla varallisuusveroa ja alentamalla superrikkaiden verotuksen kattosääntöä ja muuttamalla pörssiosakkeiden verotusarvoperusteita.

Hallitus ei verota yrityksiä

Hallitus ei myöskään aio panna suuryrityksiä tosiasiallisesti verolle, vaikka Suomessa yritysverotus on OECD-maiden alhaisimpia. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän muodossa osa yritysten veroeduista vain ohjataan niiden omistajille.

Todelliseen voittoon perustuva verotus edellyttäisi varastojen aliarvostuksen, investointi-

varauksen ja tutkimusvähennyksen poistamista sekä poisto-oikeuksien rajoittamista vastamaan teknistaloudellista kulumista. Kun hallitus ei suunnittele kasinotaloustoimintojen verottamista leimaveroin, se on julkisen vallan epäsuora tuki arvopapereiden edestakaisinkierättämiselle. Luottojen verotuksen uudistamista koskeva suunnitelma ei epäkohtaa poista.

Varastovarauksen avulla esimerkiksi suuret rakennusyhtiöt ovat voineet piilottaa voittojaan maaomaisuuteen eli sitä kautta hankkia markkinaosuutta, mikä on auttanut niitä luomaan monopolinomaisen tilanteen mm. pääkaupunkiseudulla. Yhdessä kasinotalouden vaatiman löysän rahan politiikan kanssa tämä verotuseduin saavutettu monopolinomainen tilanne on selvästi nostanut asumisen hintaa.

Yhteisöjen (mm. osakeyhtiöt) varallisuutta ei ole verotettu ollenkaan eikä hallitus esitä sen verottamista. Pääomien hyötykäytön tehostamiseksi on yrityksille säädettävä varallisuusvero, jota peritään niiden omaisuuden käyvän arvon perusteella.

Hallitus ei käytä veroja ympäristöpolitiikan aseena

Mikäli verotusta olisi todella uudistettu, verolle olisi pantu koko kertakäyttöelämänmuoto: turhakkeet, haitakkeet ja saasteet. Myös rajallisten luonnonvarojen eli yhteisten resursien käyttöä pitäisi — ja voisi — verottaa kaikenlaisen tuhlauksen rankaisemiseksi taloudellisin menetelmin: panemalla tuhlaus verolle. Se ei saa olla taloudellisesti kannattavaa.

Hallitus ehdottaa tosin polttoaineiden verotuksen uudistamista niin, että verossa otettaisiin huomioon myös hiilidioksidipäästöt. Esitys perustuu hallituksen ja Devan eduskuntaryhmän sopimukseen, jossa vastapalveluksena Deva auttoi hallitusta saamaan eräät elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muutokset pysyvinä voimaan. Ehdotus on sinänsä hyvä. Veron ohjaava vaikutus on tosin vähäinen verrattuna vuonna 1986 tehtyyn kielteiseen energiaverouudistukseen. Sehän suosi teollisuuden muuttumista energiavaltaisemmaksi.

Hallituksen linjana ympäristöasioissa näyttää edelleenkin olevan päästönormien hidas ja varovainen tiukentaminen. Hyvin varovasti edetään myös verotuksen käyttämisessä täydentävä ohjauskeinona. Meidän vaatimuksem-

me on, että normeja tiukennetaan kulloisenkin tekniikan antamille rajoille saakka ja tämän lisäksi monipuolisesti käytetään verotusta ohjausvälineenä. Myös kieltojen käyttö on välttämätöntä.

Hallituksen ”linja”

Hallitus haluaa tulo- ja varallisuusverolakia uudistaessaan seuraavia muutoksia:

— TVL:n vähennysten karsinnan jälkeen progressiivista tuloveroasteikkoa kevennetään yläpäästä. Asteikkojen muutos suurituloisia suosivaan suuntaan toteutetaan ns. marginaaliverouudistuksen nimellä ja varjolla. Vähennysten karsiminen merkitsee aina sitä, että verotus keskimääräistyy ottaen yhä vähemmän huomioon yksilöiden erilaisia tilanteita.

— Tulojen verollisuutta lisättiin verottamalla päivärahajoja osittain vuonna 1989. Jatkossa päivärahaa verotettaisiin vielä enemmän. Lounasseteleidenkin verotusarvoa on nostettu, mitä on usean sadan miljoonan suuruinen tulonsiirto työntekijöiltä työnantajille.

— Verotuksen enimmäismäärää eli verotuksen kattosääntöä alennettiin vuodeksi 1989. Kun vuonna 1988 veroa jätettiin maksuunpanematta siltä osin kuin se on yli 80 % tuloista, hallituspuolueiden äänin täksi luvuksi tuli vuoden 1989 verotuksessa 70 %; tämä alentaa superrikkaiden verotusta. Hallitus säilyttäisi luvun 70 %:na.

— Vaikka omaisuuden myynnistä saatujen tulojen verotusta kiristettiin vuodesta 1989 alkaen, myyntivoitot ovat edelleen etuoikeutettua tuloa eikä Suomessa missään tapauksessa kaikkia tuloja veroteta samalla tavalla.

Elvytyskautena käyttöön otettuja teollisuusrakennusten ja laiteinvestointien liikevaihtoveroujoennuksia on lisätty ja niitä on jatkettu tähän päivään: teollisuusrakennukset ovat olleet kokonaan liikevaihtoverottomia samalla kun kone- ja laiteinvestoinneille on myönnetty 80 %:n veronalennus. Suunta on väärä, kun hallituksen esityksestä eduskunnan enemmistö päätti vuonna 1989 jälkimmäisen alennuksen lisäämistä 90 %:ksi, mikä vähensi liikevaihtoveron tuottoa 300 milj. mk vuodessa. Hallitus- han vielä aikoo poistaa pysyvästi myös kone- ja laiteinvestointien liikevaihtoveron v. 1991 ja muuttaa liikevaihtoverojärjestelmän arvonlisäverojärjestelmäksi! Niin ikään suunnitellaan palvelujen liikevaihtoverollepanoa.

Uusi asuntovähennys: keino leikata asuntolainojen korkovähennystä?

Hallituksen taholta on syytetty asunnon-hankkijoita keinottelusta ja on ehdoteltu asuntolainojen korkovähennyksen rajoittamista. Sitä on rajoitettu mm. omavastuusoosuudella ja leikkurilla. Nyt hallitus ehdottaa rinnakkaisjärjestelmää, jos ensiasunnon hankintaan annettaisiin asuntovähennys. Kahden rinnakkaisen järjestelmän käyttö on mieletöntä: se edellyttäisi asianomaisilta itselleen paremman vähennyksen valitsemiseksi kykyä ennakoita oman talouden kehitystä muuttuvissa oloissa. Uuden ensiasuntoa koskevan vähennyksen tarkoituksena on aivan ilmeisesti päästä lakkauttamaan nykyinen asuntolainan korkojen vähennysoikeus.

Nykyisissä oloissa oman asunnon hankinta on Suomessa pakoillista lähes kaikille: vuokra-asuntoon yltävät vain harvat. Samalla vain harvoin ensiasunto on lopullisen perhekoon mukainen: useimmat siirtyvät asteittain isompaan asuntoon sitä mukaa, kuin aiemman asunnon lainoja on saatu lyhennetyksi. On siksi syytä varoittaa, että jos luovutaan asuntolainojen korkojen yleisestä vähennysoikeudesta, tuomitaan moni pieni- ja keskituloinen perhe asumisahtauteen, kun asunnon kokoa ei voi enää asteittain kasvattaa perheen koolle sopivaksi. Hallitus ei näet ole tarjoamassa tilalle muuta vaihtoehtoa.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

Seuraavassa aloitetta verrataan hallituksen esitykseen n:o 110 ja vuonna 1989 voimassa olevaan lakiin (1240/88).

II OSA. VEROVELVOLLISUUS

2 luku. Kokonaan tai osittain verovapaat yhteisöt

16 §. (Kuten HE ja valiokunta) Hyväksymme henkilöstörahaston verottomuuden.

21 §. (Kuten HE ja valiokunta) Yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen ainoastaan liike-tulosta. Hyväksymme sairaaloiden ym. hoitolaitosten hoito-, askartelu- ja opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden sekä bingopelin pitämisestä saadun tulon määrittelemi-

sen laissa tuloksi, jota ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön liike-tulona.

23 §. Vuonna 1989 voimassa olevan lain 2 kohdan mukaan samoin kuin sitä edeltäneen lain mukaan varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat säästöpankki sekä säästöpankkien, liikepankkien ja osuuspankkien vakuusrahasto samoin kuin hypoteekkiyhdistys. Hallitus esittää sanallista tarkistusta niin, että liikepankkien vakuusrahasto korvattaisiin sanoilla liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahasto, mihin valiokunnan enemmistö on tyytynyt.

Hallitus ei esitä muutosta 3 kohtaan, jonka mukaan varallisuusverosta ovat vapaat kotimainen osakeyhtiö, osuuskunta ja muu yhteisö, jonka osakkaan tai jäsenen veronalaisia varoja ovat hänen osuutensa yhteisössä.

Me ehdotamme 2 ja 3 kohdan mukaisen vapautuksen varallisuusverosta poistettavaksi kumoamalla 3 kohta ja muuttamalla 2 kohta niin, että varallisuusverosta vapaita olisivat vain asunto-osakeyhtiöt ja -osuuskunnat tai vastaavat kiinteistöyhtiöt. Lisäksi vapaita olisivat asumista palvelevat kiinteistöhuolto-yhtiöt.

3 luku. Perheverotus

24 § ja 29 §. Hallitus ehdottaa luovuttavaksi puolisoiden pääomatulojen yhteisverotuksesta kumoamalla 24 §:n 2 momentti. Tällöin lasten pääomatulot lisättäisiin sen vanhemman tuloihin, jonka kokonaistulot ovat suuremmat. Valiokunta on asettunut tälle kannalle.

Me kannatamme tasa-arvosyistä ja pienyrityksijäin tilanteen huomioon ottaen muutosta.

III OSA. TULON VERONALAISUUS

Eräät työsuhteeseen liittyvät tulot

47 §. Tarkoituksemme on, että ravintoedun ja lounassetelin verotuksessa palattaisiin käytäntöön, joka oli voimassa ennen vuodeksi 1989 säädettyä lakia.

50 §. Hallitus ehdottaa kumottavaksi 5 ja 6 momentin, jolloin ulkomaan päiväraha (5 momentti) ja työmatkasta saatu ateriakorvaus ja asunnon ja erityisen työntekemipaikan välinen korvaus työmatkasta (6 momentti) tulevat verollisiksi.

Ehdotamme pykälän muuttamista niin, että aiempi verottomuus palautuisi. Tällöin 162 §:n uusi siirtymäsäännös käy tarpeettomaksi.

Eräät eläkkeet, sosiaalietuudet ja korvaukset

55 §. Ehdotamme sairaus- ja avustuskassojen suoritusten verovapautta. Tätä tarkoittava 7 kohta lisättäisiin pykälään. Samalla joudutaan tekemään tästä aiheutuva tekninen tarkistus 6 kohtaan.

57 §. Hallitus esittää kumottavaksi 19 kohdan, jonka mukaan veronalaista tuloa ei ole avustuskassalaissa tarkoitettujen sairauskassojen suorittamat etuudet. Valiokunta on tähän yhtynyt.

Ehdotamme, ettei 19 kohtaa kumottaisi, jolloin myöhemmin lisätty 20 kohta säilyy ennallaan eikä siirry 19 kohdaksi.

59 ja 60 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

Luovutusvoitot

69 §. Hallitus ehdottaa omaisuuden luovutusvoiton laskennan pohjana olevan 200 000 markan alarajan korottamista 210 000 markaksi. Tämän rajan ylittävältä osalta 40 % olisi edelleenkin veronalaista tuloa. Tämä tuli myös valiokunnan enemmistön kannaksi. Ehdotamme, että rajan ylittävältä osin tuloksi katsottaisiin 80 %.

70 §. Hallitus säilyttäisi hankintahintaolettamana satunnaista myyntivoittoa tai luovutusvoittoa laskettaessa 50 % luovutushinnasta. Alle 2 vuotta omistetun osalta oletama olisi 25 %. Hallitus ehdottaa, että 50 %:n säännöstä sovellettaisiin kuitenkin aina osituksena eli naimaosana tai avio-oikeuden nojalla saatuun.

Näin korkea hankintahintaolettaja merkitsee keinotteluvoittojen suosimista.

Hyväksymme hallituksen ehdottaman täsmennyksen, mutta ehdotamme mainittujen prosenttilukujen alentamista niin, että 50 %:n sijaan tulisi 25 % ja 25 %:n sijaan 10 %.

71, 73 ja 77 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

80 §. Hallitus ehdottaa 8 momentin kumoamista eli reserviläispalkan säätämistä verolliseksi. Emme vastusta ehdotusta, mutta sitä on korotettava vastaamaan verollepanon aiheuttama menetyk.

IV OSA. TULOSTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET

1 luku. Luonnolliset vähennykset

83 §. Ehdotamme 2 000 markan omavastuun poistamista työmatkakustannusten vähentämisestä. Samalla vähennyksen ylärajaa nostettaisiin 16 000 markasta 18 000 markaksi. Hallitus säilyttäisi ylärajan, mikä vähitellen johtaisi vähennyksen merkityksen vähenemiseen.

86 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

2 luku. Kokonaistulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Korot

88 §. Hallitus ehdottaa korkovähennyksen omavastuun korottamista 900 markasta 1000 markaksi. Ehdotamme 1 momentin kumoamista eli omavastuun poistamista.

89 §. Hallitus ehdottaa korkovähennykseen liittyvän 10 %:n leikkurin korottamista 15 %:ksi eli vähennys olisi vain 85 % koroista (1 momentti). Ehdotamme leikkurin poistamista, jolloin hallituksen 2 momentti siirtyy sisälöltään tarkistettuna 1 momentiksi ja 3 ja 4 momentti vastaavasti 2 ja 3 momentiksi.

Hallitus ehdottaa, että muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien korkojen vähennyksen enimmäismäärä olisi 20 000 yksinäisellä henkilöllä ja 22 000 markkaa puolisoilla. Yksi lapsi korottaisi määrää 3 000 markalla ja kaksi tai useampaa lasta 6 000 markalla. Ehdotamme, että lapsikorotukset olisivat 4 000 markkaa ja 8 000 markkaa (vastalauseen 1 momentti).

Emme esitä puututtavaksi HE:n 3 momenttiin, joka johtuu uudesta asuntovähennyksestä (vastalauseen 2 momentti).

Emme ehdota puututtavaksi HE:n 4 momenttiin, joka koskee muiden korkovähennysten enimmäismääriä (vastalauseen 3 momentti).

Muut vähennykset

97 §. Emme hyväksy omaisuustulovähennyksen enimmäismäärän korottamista 10 000 markasta 20 000 markaksi.

99 §. Ehdotamme sairauskuluvähennyksen korottamista seuraavasti:

Voimassa oleva laki *Hallitus ja valiokunta**Vastalause*

— yksinäinen			
— omavastuu.....	300 mk	300 mk	ei omavastuuta
— vähennys enint.	1 600 mk	1 600 mk	2 000 mk
— puolisot			
— omavastuu.....	600 mk	600 mk	ei omavastuuta
— vähennys enint.....	3 200 mk	3 200 mk	4 000 mk
— lapsikorotus	500 mk	500 mk	1 000 mk

3 luku. Kokonaistulosta valtionverotuksessa tehtävät vähennykset

101 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

4 luku. Kokonaistulosta kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

105 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

106 §. Ehdotamme, että yksinhuoltajavähennys korotettaisiin 14 000 markaksi. Tähän aloitteeseen sisältyvässä 2. lakiehdotuksessa ehdotamme 12 000 markan yksinhuoltajavähennystä vuodelta 1989 toimitettavaan verotukseen (1 momentti).

Ehdotamme elatusvelvollisuusvähennystä, jonka suuruus olisi enintään 4 000 markkaa alaikäistä lasta kohti (2 momentti)

Ehdotamme opiskelijavähennystä ansiotuloista. Sen suuruus olisi 4 000 markkaa (3 momentti).

109 §. Perusvähennys kuten hallituksen esityksessä.

5 luku. Kokonaistulosta tehtäviä vähennyksiä koskevat erityiset säännökset

111 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

2. lakiehdotuksessa ehdotamme tätä sovellettavaksi myös vuodelta 1989 toimitettavaan verotukseen.

112 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

113 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

2. lakiehdotuksessa ehdotamme tätä sovellettavaksi myös vuodelta 1989 toimitettavaan verotukseen.

114 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

2. lakiehdotuksessa ehdotamme tätä sovellettavaksi myös vuodelta 1989 toimitettavaan verotukseen.

V OSA. TULON JA MENON JAKSOTTAMINEN

2 luku. Menon jaksottaminen

116 §. Kuten valiokunnan mietinnössä. 2. lakiehdotuksessa ehdotamme tätä sovellettavaksi myös vuodelta 1989 toimitettavaan verotukseen.

VI OSA. VARALLISUUS

1 luku. Varojen veronalaisuus

120 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

2 luku. Varojen arvostaminen

134 §. Vuodeksi 1989 hallitus sai eduskunnan enemmistön taakseen siinä, että pörssinoiteerattujen osakkeiden verotusarvo vahvistetaan verotuksessa 70 %:ksi. Emme pidä tätä oikeana vaan ehdotamme prosenttiluvuksi 100 %.

VII OSA. VERO

1 luku. Valtionvero

146 §. Ehdotamme elatusvelvollisuusvähennyksen korottamista kolmasosaksi ja sen enimmäismäärän korottamista 990 markaksi. Elatusvelvollisten taloudellisen aseman parantaminen sekä pyrkimys lisätä maksuhalukkuutta tukevat ehdotusta.

146 a §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

VIII OSA. ERITYISIÄ SÄÄNNÖKSIÄ

1 luku. Verotuksen kattosääntö

156 §. Ehdotamme verotuksen kattosäännön muuttamista vuoden 1989 lain 70 %:sta 80 %:ksi (1 momentti).

X OSA. VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄ-SÄÄNNÖKSET

162 §. Emme hyväksy hallituksen esityksen uutta 2 momenttia.

163 a §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

164 §. Hallituksen esitykseen nähden poistettu avustuskassat.

165 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

166 a §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

167 a §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

168 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

170 §. Kuten valiokunnan mietinnössä.

Voimaantulosäännös muutettu siksi, että vuotta 1989 koskevat kysymykset siirretty 2. lakiehdotukseen, jolloin yksinhuoltajavähennys voidaan toteuttaa vuoden 1989 osalta riippumatta siitä, säädetäänkö muutoin tulo- ja varallisuusverolaki pysyvänä vai yksivuotisena. Ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi valiokunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen asemesta seuraavan ensimmäisen lakiehdotuksen

ja lakialoitteen n:o 84 pohjalta seuraavan toisen lakiehdotuksen:

1.

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 23 §:n 3 kohta, 24 §:n 2 momentti, (poist.) 77 §:n 4 momentti, (poist.) 88 §:n 1 momentti ja 150 §:n 2 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 2 momentiksi,

muutetaan 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 21 §:n 4 momentti, 23 §:n 2 kohta, 29, 34, 35 ja 47 §, 48 §:n 2 momentti, 50 §, 55 §:n 6 kohta, 60 §:n 3 kohta, 69 §, 70 §:n 1 momentti, 73 §:n 1 momentin 1 kohta, 80 §:n 7 kohta, 83 §:n 1 momentti, 86 §:n 1 momentin 1 kohta, (poist.) 89 §, 97 §:n 1 momentti, 99, 101, 105, 106 ja 109 §, 111 §:n 2 momentti, 112 §:n 1 momentti, 113 §:n 3 momentti, 116 §, 120 §:n 13 kohta, 134 §, 146 §:n 3 momentti, 151 §, 156 §:n 1 momentti, 159, 160, 166, 168 § ja 170 §:n 2 momentti, sekä

lisätään 55 §:ään uusi 7 kohta, 59 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 71 §:ään uusi 2 momentti, 114 §:ään uusi 3 momentti, 120 §:ään uusi 14 kohta, 164 ja 165 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 146 a, 163 a, 166 a ja 167 a § seuraavasti:

16 ja 21 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

23 §

Varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

2) *asunto-osakeyhtiö, asunto-osuuskunta, asunto-osakeyhtiöistä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettu osakeyhtiö ja kiinteistöyhtiö, jonka kokonaisvaroista vähintään 75 prosenttia muo-*

dotuu pääasiallisesti asumiskäytössä verovuoden lopussa olleista rakennuksista sekä niiden tonteista tai rakennuspaikoista, sekä sellainen osakeyhtiö tai osuuskunta, jonka toiminnasta suurin osa muodostuu lämmön tai muun kiinteistöhuollon toimittamisesta omakustannushintaan pääasiallisesti asuntotarkoituksiin käytettäville rakennuksille.

29, 34 ja 35 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

47 §

Työnantajalta saatu luontoisetu arvioidaan käypään arvoon siten kuin verohallitus vuosittain tarkemmin määrää.

48 §

(Poist.)

50 §

Veronalaista tuloa ei ole, sen mukaan kuin verohallitus vuosittain tarkemmin määrää, työnantajan määräyksestä kotimaassa tai ulkomaille tehdystä virka- tai työmatkasta saatu matkustamiskustannusten korvaus, päiväraha, ateriakorvaus, majoittumiskorvaus, yömatkaraaha ja muun nimisenä hyvityksenä suoritettu matkakustannusten korvaus; työnantajan määräyksestä riippumatta katsotaan kuitenkin aloilla, joilla erityistä työnteke mispaikkaa alalle tunnusomaisen työn lyhytaikaisuuden vuoksi joudutaan usein vaihtamaan, päivittäisestä asunnon ja erityisen työnteke mispaikan välisistä matkoista saaduista matkakustannusten korvauksista verovapaaksi tuloksi vain matkustamiskustannuksista saatu korvaus; kuitenkin jos työ- tai virkamatka viimeksi mainituilla aloilla on tehty työnantajan määräyksestä ja jos tilaisuutta varsinaiseen työnantajan järjestämään työpaikkaruokailuun erityisellä työnteke mispaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole, katsotaan sen mukaan kuin verohallitus vuosittain tarkemmin määrää, päivittäisistä asunnon ja erityisen työnteke mispaikan välisistä matkoista saaduista matkakustannusten korvauksista verovapaaksi lisäksi myös ateriakorvaus.

Verohallituksen tulee vahvistaa edellä 1 momentissa tarkoitettujen matkakustannusten korvausten perusteet ja määrät valtion kulloinkin suorittamia matkakustannusten korvauksia vastaaviksi, kuitenkin niin, että mikäli edustavimmiksi katsottavien valtakunnallisten työ- tai virkaehtosopimusten mukaan suoritetaan matkakustannusten korvausta olennaisesti muulla perusteella kuin valtio kulloinkin matkakustannusten korvausta suorittaa, verohallituksen tulee edellä tarkoitettujen matkakustannusten perusteita ja määriä vahvistaessaan ottaa huomioon tällaisissa työ- tai virkaehtosopimuksissa olevat työ- tai virkamatkasta suoritettavaa matkakustannusten korvausta koskevat määräykset.

55 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

6) rintamasotilaseläke, rintamalisä, ylimääräinen rintamalisä ja ylimääräinen sotaläke;

7) sairaus- ja avustuskassojen maksamat lisä- ja täydennyspäivärahat sekä eroavustukset.

57 §

(Poist.)

59 ja 60 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

69 §

Veronalaista tuloa on myös 80 prosenttia siitä määrästä, jolla omaisuuden luovutusten verovuonna tuottama sellainen voitto, jota ei ole otettu huomioon satunnaista myyntivoittoa määrättäessä, ylittää 210 000 markkaa (omaisuuden luovutusvoitto).

70 §

Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään 25 prosenttia siitä tai luovutushinnan puolta määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden luovutuksesta saadun satunnaisen myyntivoiton tai muun kuin avio-oikeuden nojalla tai naimaosana saadun omaisuuden luovutuksesta saadun omaisuuden luovutusvoiton määrää laskettaessa vähennetään kuitenkin vain 10 prosenttia siitä tai tätä määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Vastikkeetta saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Hankintameno on luetaan myös omaisuuden perusparannusmenot verovelvollisen omistusaikana.

71, 73 ja 80 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

83 §

Tulon hankkimisesta johtuneina menoina pidetään myös matkakustannuksia asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvimmän kulkuneuvon käytöstä aiheutuvien kustannusten mukaan laskettuna. Näitä matkakustannuksia voidaan kuitenkin vähentää enintään 18 000 markkaa.

86 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

88 §

(Poist.)

89 §

Luonnollisella henkilöllä ja erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä korkovähennyksen enimmäismäärä on muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien korkojen osalta 20 000 markkaa. Puolisoilla vähennyksen yhteinen enimmäismäärä on 23 000 markkaa. Edellä mainittuja enimmäismääriä on korotettava 4 000 markalla, jos luonnollisella henkilöllä tai puolisoilla on ollut elätettävänä yksi alaikäinen lapsi, ja 8 000 markalla, jos tällaisia lapsia on kaksi tai useampia.

(2 ja 3 mom. kuten 3 ja 4 mom. hallituksen esityksessä)

(4 mom. poist.)

97 §

Luonnollisen henkilö tai erillisenä verovelvollisena verotettava kotimainen kuolinpesä saa vähentää kokonaistulostaan omaisuustulovähennyksenä kotimaasta saamiensa sijoitusrahaston voitto-osuuksien, muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona käytettäväksi vuokratusta asunnosta saamiensa vuokratulojen ja muiden kuin yhtiöveron hyvitykseen oikeuttavien korkojen perusteella 2000 markkaa lisättynä 50 prosentilla siitä määrästä, jolla nämä tulot ylittävät 2000 markkaa. Omaisuustulovähennyksen määrä voi kuitenkin olla enintään sen perusteena olevien tulojen yhteismäärän suuruinen ja enintään 8 000 markkaa.

99 §

Verovelvollisella on oikeus vähentää omia ja perheenjäsenensä sairauskuluja enintään 2 000 markkaa tai, jos kysymyksessä ovat puoliset, yhteensä enintään 4 000 markkaa. Enimmäismääriä on korotettava 1 000 markalla jokaisesta alaikäisestä lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt (sairauksuluvähennys).

101 ja 105 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

106 §

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaistulosta vähennetään 14 000 markkaa, jos

hän on verovuonna elättänyt alaikäistä lasta, eikä häneen sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä (yksinhuoltajavähennys).

Verovelvollinen, joka verovuonna on suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, saa vähentää verovuonna suorittamansa sanotun elatusavun määrän, kuitenkin enintään 4 000 markkaa alaikäistä lasta kohden (kunnallisverotuksen elatusvelvollisuusvähennys). (Uusi 2 mom.)

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaistulosta kunnallisverotuksessa vähennetään 4 000 markkaa ansiotulosta, jos verovelvollinen on verovuonna vähintään seitsemän kuukauden ajan saanut säännöllistä ja täyttä opetusta peruskoulussa, lukiossa, iltalukiossa, ammattikoulussa, korkeakoulussa tai muussa näihin verrattavassa oppilaitoksessa (kunnallisverotuksen opiskelijavähennys). (Uusi 3 mom.)

109, 111—114, 116 ja 120 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

134 §

Arvopaperipörssissä noteeratun osakkeen verotusarvoksi vahvistetaan 100 prosenttia sen käyvästä arvosta. Näiden osakkeiden, arvopaperipörssissä noteerattujen obligaatioiden sekä vakioitujen optioiden ja termiinien arvo vahvistetaan 133 §:ssä mainittua ehdotusta tekevä.

146 §

Valtionverotuksessa suurimman osan verovuodesta Suomessa asunut verovelvollinen, joka on suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, saa vähentää tuloverostaan kolmasosan verovuonna suorittamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 990 markkaa alaikäistä lasta kohti (valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys).

146 a ja 151 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

156 §

Jos verovuonna Suomessa asuneen luonnollisen henkilön tai erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän verovuoden tulosta ja varallisuudesta menevän valtionveron, kirkollisveron, kansaneläkevakuutus-

maksun ja sairausvakuutusmaksun yhteismäärä on suurempi kuin 80 prosenttia verovelvollisen valtionverotuksessa vahvistetusta verotettavasta tulosta, verovelvollisen maksettavaksi ei panna tämän määrän yli menevää valtionveron osaa. Verovelvollisen maksettavaksi verotuslain 77 §:n nojalla määrätty veronkorotus maksuunpannaan kuitenkin kokonaan.

159 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1990. Sitä sovelletaan ensimmäisen ker-
ran vuodelta 1990 toimitettavassa verotukses-
sa. Vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa
lakia sovelletaan sellaisena kuin se oli ennen
tämän lain voimaantuloa sellaisin poikkeuksin
kuin siitä on erikseen säädetty lailla (/)
eräistä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuk-
sessa sovellettavista poikkeuksista tulo- ja va-
rallisuusverolakiin.

(2 momentti kuten valiokunnan mietinnössä)

160 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

162 §
(Poist.)

163 a §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

164 §

Reserviläispalkka (poist.), joka on verova-
paata tuloa ennen tätä lakia voimassa olleiden
säännösten mukaan, on verovapaata tuloa
myös tätä lakia sovellettaessa, jos se makse-
taan vuotta 1990 edeltäneeltä ajalta.

165, 166, 166 a, 167 a, 168 ja 170 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1990. Sitä sovelletaan ensimmäisen ker-
ran vuodelta 1990 toimitettavassa verotukses-
sa. (Poist.)

2.

Laki

*eräistä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa sovellettavista poikkeuksista tulo- ja varalli-
suusverolakiin*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tässä laissa säädetään vuodelta 1989 toimi-
tettavassa verotuksessa sovellettavista eräistä
poikkeuksista tulo- ja varallisuusverolakiin
(1240/88).

2 §

Tulo- ja varallisuusverolain 106 §:n asemesta
sovelletaan näin kuuluvaa säännöstä:
(Kuten 106 § hallituksen esityksessä n:o 110)

3 §

Tulo- ja varallisuusverolain 111 §:n 2 mo-
mentin asemesta sovelletaan näin kuuluvaa
säännöstä:
(Kuten 111 §:n 2 mom. hallituksen esitykses-
sä n:o 110)

4 §

Tulo- ja varallisuusverolain 113 §:n 3 mo-
mentin asemesta sovelletaan näin kuuluvaa
säännöstä:
(Kuten 113 §:n 3 mom. hallituksen esitykses-
sä n:o 110)

5 §

Tulo- ja varallisuusverolain 114 §:n 3 mo-
menttina sovelletaan näin kuuluvaa säännöstä:
(Kuten 114 §:n 3 mom. hallituksen esitykses-
sä n:o 110)

6 §

Tulo- ja varallisuusverolain 116 §:n asemesta
sovelletaan näin kuuluvaa säännöstä:
(Kuten 116 § hallituksen esityksessä n:o 110)

7 §

Tulo- ja varallisuusverolain 163 a §:nä sovelletaan näin kuuluvaa säännöstä:

(Kuten 163 a § hallituksen esityksessä n:o 110)

8 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1989. Sitä sovelletaan vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa.

Lisäksi ehdotamme,

että lakialoitetta n:o 64 ei hylättäisi.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1989

Esko Seppänen

Timo Laaksonen

II

I Yleisperustelut

1. Johdanto

Käsiteltävänä on hallituksen ns. verouudistuksen toinen vaihe. Vuoden 1988 valtiopäivillä opposition voimin äänestettiin pääosa hallituksen esityksistä yksivuotisiksi. Hallitus ei ole kuitenkaan suostunut korjaamaan kuin pieneltä osalta verouudistuksen ensimmäisen vaiheen yhteydessä havaittuja epäkohtia. Eräiden yksityiskohtien osalta tehdyt korjaukset toki on laadittu Keskustan vuoden 1988 valtiopäivillä jättämissä vastalauseissa esitetyllä tavalla. Esillä olevien lakiehdotusten keskeisten perustelujen osalta hallitus on viitannut vuoden 1988 valtiopäivillä käsiteltyjen lakiehdotusten perusteluihin. Tästä syystä ja koska lakiehdotusten epäkohdat ovat valtaosaltaan korjaamatta, Keskustan aiemmin vuoden 1988 valtiopäivillä esittämä arvostelu on edelleen perusteltua käsiteltäessä ns. verouudistuksen toista vaihetta ja erityisesti tulo- ja varallisuusverolain muuttamista tarkoittavaa hallituksen esitystä (HE n:o 110).

2. Verouudistuksen yhteiskuntapoliittinen tavoitteenasettelu laiminlyöty

Käsiteltävinä olevien hallituksen verouudistusesitysten suurimmat puutteet juontavat yhä juurensa niihin virheisiin, joita hallitus teki jo ns. verouudistuksen tavoitteenasetteluvaiheessa ja uudistusehdotusten valmistelua organisoidessaan. Lisäksi uudistusehdotukseen sisältyy monia sellaisia linjavalintoja ja yksityiskohtia, joihin Keskustan eduskuntaryhmä ei voi yhtyä. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä kauaskantoisin ja vaikutuksiltaan syvällisin virhearvio tapahtui uudistusprosessin lähtövaiheessa, kun uudistuksen yhteiskuntapoliittinen tavoitteenasettelu laiminlyötiin. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä verojärjestelmällä on ollut ja tulee jatkossakin olemaan merkittävä rooli yhteiskuntapoliittisena keinona. Merkittäviä järjestelmämuutoksia ei voida tehdä ilman oleellisia heijastusvaikutuksia yhteiskuntapoliittikan kokonaisuuteen. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä neutraalisuus voi kyllä olla ohjenuorana hyvän verojärjestelmän tavoitteita määriteltäessä. Verojärjestelmän poistamista

yhteiskuntapolitiikan keinoarsenaalista ei voida kuitenkaan pitää tavoitteena silloin, kun verotus on edelleen keskeinen ja tarkoituksenmukainen keino päätettyjen yhteiskuntapolitiittisten päämäärien saavuttamiseksi.

Kun yhteiskuntapolitiikan yleisen tavoitteenasettelun osalta ei ole päätetty uusista painotuksista, ei verotusjärjestelmän neutraalisuutta voida toteuttaa ilman vastaavia muutoksia ja kompensatioita muiden yhteiskuntapolitiikan toimenpiteiden osalta. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä hyvään ja oikeudenmukaiseen lopputulokseen pääseminen olisi välttämättä edellyttänyt, että myös nämä kysymykset olisi otettu selkeästi osaksi verouudistusprosessin suunnittelua ja toteuttamista. Kun näin ei ole tapahtunut eikä hallitus ole kyennyt pitämään kiinni myöskään asettamistaan veropoliittisista tavoitteista, on nähtävissä, ettei hallituksen uudistusehdotus todellisuudessa lisää verotuksen ja koko yhteiskuntapolitiikan oikeudenmukaisuutta.

3. Uudistusprosessin valmistelu epäonnistunut

Toinen keskeinen ja läpi koko uudistusprosessin ongelmia aiheuttanut virhe verouudistuksen valmistelussa tapahtui valmistelun käytännön menettelytapojen valinnassa. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä lähtökohdiltaan laajakantoisen uudistuksen valmisteleminen mahdollisimman laajapohjaisesti ja avoimesti sekä muutosehdotusten valmistelulle ja niiden lausuntokäsittelylle riittävän ajan varaaminen olisi ollut välttämätöntä. Hallituksen valitsema, aikaisemmasta valmistelukäytännöstä poikkeava menettely on nyt johtanut siihen, että uudistusesityksiin on jo alun perin jäänyt liian kapea-alaisesta valmistelusta ja riittämättömästä tietopohjasta aiheutuneita aivan ilmeisiä virheitä. Vaikuttaa siltä, ettei epäkohtia, mahdollisesti arvovaltasista, ole uudistuksen toisessa vaiheessakaan haluttu korjata. Joitakin yksittäisiä virheitä hallitus on sentään suostunut korjaamaan viime vuoden valtiopäivien jälkeen.

Lisäksi muutosehdotusten valmistelutapa on aiheuttanut sen, että eri tahojen mahdollisuudet vaikuttaa muutosehdotusten sisältöön ovat olleet hyvin sattumanvaraisia ja yhteiskuntapolitiittisen oikeudenmukaisuuden kannalta kyseenalaisia. Tämä on vaikuttanut uudistuseh-

dotusten sisältöön ja myös siihen, miten eri väestöryhmät ovat uudistukseen suhtautuneet. Uudistusprosessin tällainen toteuttamistapa on aiheellisesti aikaansaanut paljon epävarmuutta ja pelkoja, jotka olisivat toisenlaisella valmistelumenettelyllä olleet vältettävissä.

4. Hallituksen keskeiset tavoitteet eivät toteudu

Hallitus on ohjelmassaan asettanut verouudistuksen tavoitteeksi kaikkien tulojen yhtäläisen verottamisen, vähennysjärjestelmän selkeyttämisen ja marginaaliveroprosentin alentamisen. Julkisuudessa on voimakkaasti korostettu verotuksen kevenemistä ja yksinkertaistamista. Näissä tavoitteissaan hallitus ei ole onnistunut. Hallitus on päinvastoin lisännyt tulojen erilaista ja sattumanvaraista verotusta. Vähennysjärjestelmä ei ole suinkaan selkeytymässä, vaan hallituksen luomat uudet vähennykset ovat pääsääntöisesti moniportaisia ja vaikeaselkoisia. Hallituksen poistamat vähennykset ovat paljolti tulleet verovelvollisille jo aiemmin tutuiksi, ja pääosa niistä on verohallinnossa atk-pohjaisia helposti käsiteltäviä vähennyksiä. Lisäksi on karsittu sellaisia vähennyksiä, jotka nimenomaan ovat olleet verotusta yksinkertaistavia. Verotusta ovat monimutkaistaneet myös monet muut muutokset. Esimerkiksi päivärahajen verotuskohtelu aiheuttaa lisätyötä työnantajalle, työntekijälle ja verohallinnolle. Veronmaksaja-lehden numerossa 7/1988 todetaan, että verotus monimutkaistuu enemmän kuin kertaakaan 20—25 vuoteen. Myös Verovirkailija-lehdessä n:o 7/88 kerrotaan verohallituksen pääjohtaja Lauri Honkavaaran näkemyksenä, ettei verotuksessa mikään yksinkertaistuu. Lisäksi ministeri Puolanne on 20. syyskuuta 1988 eduskunnan täysistunnossa käyttämässään puheenvuorossa todennut: ”Se on selvää, ettei tämä verotus kyllä yksinkertaistuu.” Ministeri Puolanne on samassa yhteydessä korostanut, että kysymys on lähinnä teknisestä uudistuksesta. Keskustan näkemys siitä, että verotus monimutkaistuu työnantajan, verovelvollisen ja veroviranomaisen kannalta, pitää edelleen täysin paikkansa. Uutena verotusta monimutkaistavana esimerkkinä voidaan mainita uusi asuntovähennys. Käytännön verotusta ovat hankaloittaneet myös ennakonpidätyksen ja ennakoperinnän toteutetut muutokset.

Työpaine verovirastoissa on etenkin pääkaupunkiseudulla johtanut ja parasta aikaa johtamassa verovirkailijoiden siirtymiseen muille aloille. Esimerkiksi Helsingin verovirastossa on pysyvästi ollut avoinna noin 50 vakanssia.

5. Marginaaliverosta

Vuodelle 1990 hallitus ehdottaa marginaaliveroa alennettavaksi siten, että uudistuksesta hyötyvät lähinnä suurituloiset. Tavallinen keskituloinen palkansaaja ei juurikaan hyödy uudistuksista, vaan monissa tapauksissa selvästi häviää. Veroasteikkojen alentaminen hallituksen ehdottamalla tavalla merkitsee käteen jäävän tulon osalta tuloerojen kasvamista.

Verojärjestelmän avulla on aina tasattu yhteiskunnan tuloeroja. Tämä on toteutettu asteittain nousevan progressiivisen tuloveroasteikon avulla. Kun verouudistuksen yhteydessä puhutaan marginaaliveroprosenttien alentamisesta, tarkoittaa se käytännössä sitä, että progressiivinen tuloveroasteikko ja sen rakenne on muutettu. Puhuminen pelkästään marginaaliveroprosenttien alentamisesta on jopa harhaanjohtavaa, vaikka marginaaliveron alentamisella on tärkeä työmotivaatioon ulottuva vaikutus. Ketään ei kuitenkaan veroteta erikseen ylitöistä tai palkankorotuksista. Kaikki vuoden aikana saadut tulot lasketaan yhteen ja verot määräytyvät yhden asteikon mukaan.

Pienituloisilla ihmisillä valtion tuloveroasteikkoa on vuodelle 1989 alennettu siten, että verotettavan tulon alaraja tänä vuonna nousee 36 000 markan vuosituloon saakka. Asteikon alarajan nostaminen on kyllä ollut tärkeä ja oikea toimenpide, mutta käteen jäävään summaan ei ole tullut suurtakaan parannusta. 36 000 markan vuositulon kohdalla käteen jäävä summa kasvaa tänä vuonna parhaimmillaan 55 markkaa kuukaudessa. Tässä suhteessa olisi tullut pystyä suurempaan pienituloisten aseman parantamiseen Keskustan ehdottamalla tavalla. Ensi vuodelle ei ole pienituloisille luvassa nykyistä parempaa verotuskohtelua tässä suhteessa.

Keskusta ehdottaa vuodelle 1990 erillisessä valtion tuloveroasteikkoa koskevassa vastalauseessa marginaaliveroprosenttien alentamista alimmista tuloluokista alkaen sekä samalla verotettavan tulon alarajan nostamista. Tällä

tavalla erityisesti pieni- ja keskituloisten asemaa on mahdollista helpottaa.

6. Vähennysten karsiminen on johtanut epäsosiaaliseen ja epäoikeudenmukaiseen verokohteluun

Verotuksen yhteiskunnallisen tehtävän hoitamisessa tärkeä osa on ollut myös verovähennysjärjestelmällä. Vähennysjärjestelmän avulla on pyritty ihmisten keskinäiseen sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden poistamiseen. Vaikka ihmisten tulot olisivatkin samansuuruiset, voi heidän veronmaksukykynsä vaihdella sairauden, perheen huoltamisen, velkaantumisen ja monien muiden syiden vuoksi suurestikin. Verovähennysjärjestelmällä on ohjattu tulonsiirtoja mm. perhepoliittisilla, sosiaalisilla, veronmaksukykyä tasoittavilla, perustoimeentuloturvaa parantavilla ja muilla vastaavilla perusteilla eri veronmaksajaryhmille. Kun vähennysjärjestelmästä on kuluvalle vuodelle osittain luovuttu ja tästä aiheutuva verotuksen kiristyminen ohjattu verotaulukoihin, on se johtanut nykyisestä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden tasoittamiseen pyrkivästä verotuksesta luopumiseen. Kaikkia vähennyksiä ei toki ole edes ohjattu taulukoihin. Tämä on aiheuttanut monille veronmaksajille ja veronmaksajaryhmille suuria ongelmia. Tästä syystä mm. asuntovelalliset, yksinhuoltajat, elatusvelvolliset ja lapsiperheet ovat tämän verouudistuksen keskeisiä maksumiehiä. Vähennysten poistamisesta ja leikkauksista aiheutuvat epäoikeudenmukaisuudet olisi tullut korvata samanaikaisesti suorilla tulonsiirroilla ja samalla olisi tullut varmistaa, ettei verouudistus ei synnytä väliinputoajia. Myöskään perusturvaa ei ole kohennettu, vaikka Keskustan edustajien lakialoitteessa n:o 65/1989 vp. ehdotetaan tasoltaan nykyistä paremman ja yhtenäisen perusturvan aikaansaamista. Tätä aloitetta ei ole otettu lainkaan valiokuntakäsittelyyn. Edelleen Keskustan lakialoite n:o 80/1989 vp. lapsilisien tasokorotuksesta on hylätty hallituspuolueiden edustajien voimin.

Edellä esitetyistä syistä Keskusta ehdottaa pääsääntöisesti vähennysten säilyttämistä ja inflaatiotarkistuksen tekemistä niihin täysimääräisinä kaikilta nykyhallituksen kolmelta vuodelta, joilta inflaatiotarkistukset on laiminlyöty.

7. Lapsiperheiden asema heikkenee

7.1. Nykytila

Hallitus on eri yhteyksissä luvannut, ettei lapsiperheiden asemaa heikennetä verouudistuksessa. Niin ikään hallitus on ohjelmassaan ilmoittanut sosiaalipolitiikan painopistealueeksi lapsiperheiden aseman parantamisen. Tässä yhteydessä käsitellään hieman tarkemmin lapsiperheiden asemaa verouudistuksessa kuluva-
na vuonna yksivuotisena voimassa olevan tulo- ja varallisuusverolain osalta.

Hallituksen toimenpiteet kuluvalle vuodelle huoltovelvollisuuden perusteella verotuksessa tehtäviksi vähennyksiksi eivät puhu hallituksen lupauksen puolesta. Hallitus tosin kohensi vuodelle 1989 kunnallisverotuksessa tehtävän lapsivähennyksen määrää aiemmasta 3 100—3 900 markasta 9 500 markkaan lasta kohti sekä kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennystä nykyisestä 2 400 markasta 10 000 markkaan lasta kohti.

Lapsiperheiden verotaakkaa ei hallitus kuitenkaan vähennysjärjestelmän uudistamisella helpottanut. Minkä hallitus kunnallisverokevennyksillä antoi, sen se valtionverotuksessa karsimillaan ja heikentämillään verovähennyksillä runsain mitoin otti takaisin.

Hallitus on poistanut kokonaan valtionverotuksen huoltajavähennyksen, minkä poistamisen verotusta kiristävä vaikutus on 1 080 miljoonaa markkaa vuonna 1989. Hallitus on poistanut myös lapsenhoitajan palkan sotumaksujen verosta tehtävän vähennyksen, mikä sekin kiristää muutamalla kymmenellä miljoonalla markalla lapsiperheiden verotusta.

Puolisovähennyksen poistaminen laajentaa vuonna 1989 lapsiperheiden veropohjaa noin 600 milj. markalla ja koulutusvähennyksen poistaminen 160 milj. markalla. Henki- ja henkilövakuutusmaksujen vähennysoikeuden poistaminen laajentaa veropohjaa noin 670 milj. markalla, mistä vanhempiensa huollettavina olevien lapsien osuus on runsas kolmannes eli noin 230 milj. mk. Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennyksen poistamisen vaikutus on 620 milj. markkaa kuluvalle vuodelle.

Valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen heikentäminen laajentaa lapsiperheiden veropohjaa 1 410 miljoonalla markalla. Kunnallisverosta myönnettävän opiskelijavähennyksen käyttäjistä yli 1/3 on vanhempiensa huollettavana olevia lapsia, mikä merkitsee veropohjan

laajentumista 1/3:lla 910 milj. markasta. Lisäksi sekä kunnallisverotuksessa että valtionverotuksessa tehtävien elatusvelvollisuusvähennysten heikentäminen laajentaa huoltovelvollisten veropohjaa tuntuvasti.

Yhteensä lapsiperheiden menetykset vuonna 1989 vähennysten karsimisessa ovat verona ilmaistuna runsaat 3 mrd. markkaa. Tämä on reilusti enemmän kuin edellä todetut kunnallisverotuksessa annetut kevennykset.

Tämänsuuntainen menettely olisi jossain määrin ollut perusteltua, mikäli vastaavasti olisi lisätty suoran perhepoliittisen tuen, lähinnä lapsilisien määrää riittävästi.

Keskusta esittikin vuoden 1988 valtiopäivillä, että lapsilisien määrää korotettaisiin tälle vuodelle 1,3 mrd. markalla, jolloin kunnallisverotuksen lapsivähennyksen määrää olisi voitu pienentää. Kun hallitusryhmät eivät ole olleet tähän kuitenkaan valmiita, keskusta hyväksyi hallitusryhmien kunnallisverotukseen esittämien vähennysten muutokset. Sen sijaan emme hyväksyneet, henki- ja henkilövakuutusmaksuja lukuun ottamatta, muiden kunnallisverotuksessa tehtävien vähennysten poistamista tai heikentämistä. Valtionverotuksen perhepoliittisiin vähennyksiin emme myöskään hyväksyneet heikennyksiä.

Hyväksyimme ainoastaan sellaisten vähennysten karsimisen, joiden siirtäminen veroasteikkoon ei aiheuttanut heikennystä ja eriarvoisuutta ihmisten veronmaksukykyyn. Tällaisia vähennyksiä olivat työtulovähennys ja palkkavähennys.

7.2. Lapsiperheiden asema vuonna 1990

Hallituksen veropoliittiset ehdotukset vuodelle 1990 jatkavat aiempaa linjaa. Korjauksia edellä esitettyihin heikennyksiin ei ole tehty. Päinvastoin lapsenhoitovähennystä ollaan leikkaamassa kokonaan pois 2—3-vuotiailta. Lisäksi elintarvikkeiden liikevaihtoverotusta kiristetään ja edelleen nostetaan liikevaihtoveroa yhdellä prosenttiyksiköllä 17 prosenttiin.

Keskustan eduskuntaryhmä ei hyväksy lapsenhoitovähennysten heikentämistä. Päinvastoin ehdotamme, että 12 800 markan suuruisen lapsenhoitovähennys voitaisiin tehdä jokaisesta alle 8-vuotiaasta lapsesta. Ehdotamme myös, että aiemmin, ennen verouudistusta, voimassa ollut 7 vuotta täyttäneen lapsen perusteella saatu lapsenhoitovähennys palaute-

taan inflaatiotarkistuksella korotettuna. Tämän lisäksi esitämme, kuten kuluvalle vuodellekin ehdottamissamme perhepoliittisissa vähennyksissä, että puolisoluvähennys ja lastenhoidajavähennys palautetaan sekä että muihin perhepoliittisiin vähennyksiin tehdään täysimääräiset inflaatiotarkistukset. Tarkemmin Keskustan ehdotukset ilmenevät yksityiskohtaisten perustelujen kohdalta. Tässä yhteydessä on uudelleen syytä todeta, että Keskustan ehdottamaa lapsilisien tasokorotusta sekä perusturvan korottamista ja yhtenäistämistä koskevia lakialoitteita ei ole hyväksytty. Osaltaan näistä seikoista johtuen on tarpeen säilyttää kaikki perhepoliittiset vähennykset sekä tehdä niihin inflaatiokorotukset.

8. Verotus kiristyy

Hallitus on markkinoinut uudistustaan verorasituksen alentamisena. Ennen vuoden 1988 kunnallisvaaleja joka kotiin jaetussa verovaaroilla kustannetussa "Verotus kevenee" -julkaisussa todisteltiin asiaa jo ennen kuin eduskunta ehti päättää lakiehdotusten hyväksymisestä. Keskustan eduskuntaryhmän oikaistuissa laskelmissa, joissa oli otettu huomioon ansiotason nousu, osoitettiin, että hallituksen laskelmat olivat virheellisiä. Samoihin johtopäätöksiin oli tultu myös monilla muilla tahoilla. Nyt hallitus on joutunut myöntämään, että Keskusta on ollut oikeassa.

Vuonna 1988 veroaste nousi vuodesta 1987 melkein kahdella prosenttiyksiköllä 37,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Kokonaisveroaste, johon luetaan verojen lisäksi lakisääteiset sosiaalivakuutusmaksut, nousi samana vuonna melkein kolmella prosenttiyksiköllä 43,9 prosenttiin. Kuluva vuonna bruttoveroaste nousee edelleen. Revalvaatiopäätöksen yhteydessä toteutetut liikevaihtoveron ja työnantajan sosiaaliturvamaksun korotukset vaikuttavat myös bruttoveroasteen kohoamiseen. Kokonaisveroaste nousee kuitenkin TEL-maksujen korotusten takia vieläkin enemmän.

Vuonna 1990 verotus kiristyy yhä. Bruttoveroaste, joka käsittää kaikki verot, nousee tuloverotuksen kiristymisen ja liikevaihtoveron korotuksen johdosta runsaalla puolella prosenttiyksiköllä. Kokonaisveroaste nousee tätä enemmän — runsaalla prosenttiyksiköllä — lähinnä TEL-maksujen ylimääräisten korotusten johdosta.

Verotusta voimakkaasti kiristävä hallitus haluaakin puhua vain palkansaajien tuloveroasteesta tai oikaistusta veroasteesta. On kuitenkin selvää, että jokaisesta markasta menee ensi vuonna aiempaa enemmän veroa.

Toteutunutta kehitystä kuvaa hyvin se, että hallitus aikoo kerätä veroina ja veronluonteisina maksuina ensi vuonna 126,4 mrd. markkaa eli yli 44 mrd. markkaa enemmän kuin edellisen hallituksen viimeisen budjettiesityksen mukaan. Kolmessa vuodessa verotulojen kasvu on siten 54 prosenttia. Pelkästään ensi vuodelle verojen ja veronluonteisten maksujen kasvu on noin 20 prosenttia suurempi kuin kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa. Vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesityksen liitteenä olevassa taloudellisessa katsauksessa kansantulon arvioidaan kasvavan tämänvuotisesta yhdeksän prosenttia. Prosenttimäärien vertailu herättää jälleen kerran perustellun epäilyn, että veroaste tulee olemaan hallituksen arviota korkeampi, kuten tässä onkin esitetty.

9. Verouudistus rasittaa myös kuntataloutta

Verouudistusta on tähän saakka toteutettu siten, että valtion verotulot ovat voimakkaasti kasvaneet. Tämä on johtunut siitä, että valtionverotusta koskevia vähennyksiä on poistettu taikka leikattu. Sen sijaan kunnallisverotuksessa on eräitä vähennyksiä nostettu tuntuvasti. Verovelvolliselle ei ole kuitenkaan kunnallisverotuksen eräiden vähennysten korottaminen riittänyt kompensoimaan läheskään täysimääräisesti valtionverotuksessa aiheutuneita menetyksiä. Menettelyllä on kuitenkin aiheutettu kuntataloudelle verouudistuksen periaatteiden vastaisesti menetyksiä. Tällainen menettely on osaltaan vaikuttanut siihen kehitykseen, että ensi vuodelle yli 80 kuntaa joutuu nostamaan veroäyriä. Veroäyrien korotuspaineita ovat edistäneet myös muut hallituksen kuntien taloutta heikentävät toimenpiteet. Samat syyt ovat vaikuttaneet siihen, että kuluvalle vuodelle 101 kuntaa ovat olleet pakotettuja veroäyrin korottamiseen.

10. Keskusta vaatii verouudistuksen epäkohtien korjaamista

Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että verouudistuksen tulee olla sosiaalisesti oikeuden-

mukainen ja mahdollisimman selkeä. Verotuksen tulee myös rohkaista työn tekemistä ja teettämistä, yrittäjyyttä ja säästämistä.

Hallitukselle on tuottanut ylivoimaisia vaikeuksia tunnustaa verouudistuksensa epäkohdia. Budjettiesityksessä hallitus myöntää osittain virheensä yksinhuoltajien osalta. Hallitus esittää yksinhuoltajavähennyksen korottamista kunnallisverotuksessa 12 000 markkaan. Taivoitteelleen uskollisena hallitus kuitenkin haluaa kiristää opposition tuen kaikkien verouudistuksen epäkohtien taakse sitomalla tämän korjauksen pysyvään verolakiin. Opposition pitäisi hyväksyä kaikki verouudistuksen epäkohdat, mm. lapsiperheiden, pieni- ja keskituloisten sekä asunovelallisten verotuksen kiristäminen, jotta hallituksen toteuttamaa yksinhuoltajien verotuksen kiristämistä voitaisiin edes hieman oikaista. Jotta tällaiseen epäoikeudenmukaiseen kaupankäyntiin ei jouduttaisi, ovat Keskustan edustajat tehneet lakialoitteen, jonka perusteella voidaan hallituksen riittämättömän esityksen lisäksi palauttaa yksinhuoltajavähennys valtionverotukseen sekä korjata verouudistuksen epäkohdat myös elatusvelvollisten osalta. Myös Yksinhuoltajien liiton edustajat ovat ilmoittaneet olevansa valmiita luopumaan hallituksen tälle vuodelle taannehtivasti lupaamasta vähennyksestä, mikäli tulo- ja varallisuusverolaki säädetään edelleen yksityisenä, jotta siihen voitaisiin tehdä muut tarpeelliset lisäkorjaukset.

Hallituksen kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana riistäytyi käsistä erityisesti asuntojen hintakehitys. Vanhojen kerrostalo- huoneistojen keskimääräiset velattomat neliöhinnat nousivat Tilastokeskuksen mukaan koko maassa 71 prosenttia ja pääkaupunkiseudulla vielä enemmän. Asuntojen hintakarusellia pyörittämällä hallitus on tuhonnut tuhansien perheiden suunnitelmat oman asunnon hankkimisesta. Asuntojen hintojen pieni lasku viime aikoina ei tilannetta olennaisesti muuta. Ensiasunnon hankkijan kannalta tilanen on edelleen huonontunut, sillä korkotaso on kulu-neena syksynä noussut voimakkaasti ja korkea korko on epäsosiaalinen keino asuntojen hintojen nousun hillitsemiseksi.

Kun epäonnistunut talouspolitiikka, onneton veropolitiikka ja saamaton asuntopolitiikka yhdistyvät, on lopputulos yhä useammalle asunovelalliselle henkilökohtainen umpikuja. Hallitus on leikannut asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta. Se on talouspolitiikal-

laan syypää korkotason nousuun. Asunotto- muuden poistamista luvannut hallitus on syn- nittänyt kaikkien aikojen asuntopolitiikan kriisin.

Tässä vastalauseessa esitetään parannuseh- dotukset tulo- ja varallisuusverolakia koske- vaan hallituksen esitykseen, toisin sanoen hen- kilöverotusta koskeviin säännöksiin. Yritysve- rotuksen, maatilatalouden verotuksen ja vero- asteikkojen osalta on laadittu erilliset vastalau- seet, missä on ehdotettu näihin lakeihin tar- peellisia parannuksia. Yritysverotukseen ja maatilatalouden verotukseen on tässä vastalau- seessa puututtu ainoastaan siltä osin kuin tulo- ja varallisuusverolaki näitä koskee. Esimerkki- nä mainittakoon pienten osakeyhtiöiden veron- huoennusta koskevat säännökset (148 §) sekä henkilöyhtiöiden tulon jakamista verotettavak- si tuloksi yhtiön ja yhtiömiehen tulona koske- vat säännökset (34 ja 35 §) Yleisperusteluissa esitettyjen seikkojen lisäksi yksityiskohtaisissa perusteluissa käsitellään myös muita tärkeitä verotukseen liittyviä kysymyksiä (esim. päivä- rahat, luontoisedut, myyntivoitot) sekä lisäksi tehdään yksityiskohtaiset muutosehdotukset perusteluineen.

Tässä vastalauseessa ehdotetaan säilytettäväksi edellä mainittujen periaatteiden mukai- sesti pääosa nykyisistä vähennyksistä ja niihin ehdotetaan tehtäväksi täysimääräiset inflaa- tiotarkistukset kolmelta vuodelta. Nykyinen hallitus ei ole pääsääntöisesti korottanut vä- hennyksiä. Viimeksi edellisen hallituksen aika- na vuonna 1987 vähennyksiin tehtiin jopa täy- simääräistä inflaatiotarkistusta suuremmat ko- rotukset. Seuraavassa käsitellään yksityiskoh- taisesti Keskustan muutosehdotuksia tulo- ja varallisuusverolakiin.

Seuraavassa tarkoitetaan aiemmalla lainsäädännöllä kuluvaan vuoden loppuun saakka voi- massa ollutta tulo- ja varallisuusverolakia sii- hen tehtyine muutoksineen (vuoden 1974 TVL). Voimassa olevalla lainsäädännöllä tar- koitetaan tänä vuonna yksityisena voimassa olevaa lakia (verovuoden 1989 TVL).

II Yksityiskohtaiset perustelut

1. Verovelvollisuutta koskevat muutoseh- dotukset

1.1. Ansiotulo-osuusolettama (27§)

Ansiotulo-osuusolettamaa ei ole viime vuosi-

na korotettu, mistä syystä jälkeensääntöisyyden korjaamiseksi Keskusta on ehdottanut kuluvalle vuodelle HE:n n:o 109/1988 vp. käsittelyn yhteydessä ansiotulo-osuusolettaman nostamista 200 000 markkaan hallituksen ehdottamasta 170 000 markasta.

Keskusta ehdottaa vuodelle 1990 ansiotulo-osuusolettaman korottamista 170 000 markasta 220 000 markkaan.

1.2. Kuolinpesien verotuskohtelu (33 §)

Hallitus esitti vuoden 1988 valtiopäivillä (HE n:o 109/1988 vp.) kuolinpesien verotuskohtelua muutettavaksi siten, että kaikkia kuolinpesiä verotettaisiin erillisinä verovelvollisina vain kolmelta vainajan kuolinvuotta seuraavalta vuodelta. Sen jälkeen kuolinpesää verotettaisiin yhtymänä, jonka tulo ja varallisuus jaettaisiin verotettavaksi osakkaiden tulona ja varallisuutena. Tämän sisältöinen säännös hyväksyttiin yksivuotisena koskemaan vuotta 1989. Nyt hallitus ehdottaa edelleen samansisältöisen säännöksen säätämistä voimaan pysyvänä.

Hallituksen esitys tulee johtamaan merkittäviin muutoksiin maanomistussuhteissa. Se tulee edistämään myös tilojen pirstoutumista. Näihin seikkoihin on kiinnittänyt huomiota myös maa- ja metsätalousministeriö. Ministeriössä valmistellaankin parhaillaan ehdotuksia, joilla voitaisiin lieventää kuolinpesien verotussäännösten aiheuttamia kielteisiä yhteiskuntapolittisia, maanomistussuhteiden ja tilojen pirstoutumista aiheuttavia vaikutuksia.

Katsomme, että aiempaa lainsäädäntöä ei tule muuttaa. Aiemman lain mukaan liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotettiin erillisenä verovelvollisena viideltä vainajan kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta, jonka jälkeen liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää aletaan verottaa yhtymänä. Muuta kuolinpesää verotettiin erillisenä verovelvollisena rajoittamattoman ajan.

Hallituksen esitys merkitsee kuolinpesän osakkaiden verotuksen kiristämistä. Muutosehdotus merkitsee samalla veroviranomaisille hallinnollisia ongelmia. Maassamme on paljon selvittämättömiä kuolinpesiä, joiden osakkaiden selville saaminen on verohallinnolle työlästä, eräissä tapauksissa todennäköisesti jopa mahdotonta. Täysin selvää ei ole myöskään se, ketä on pidettävä jakamattoman kuolinpesän

osakkaana tulo- ja varallisuusverotuksessa. Siviilioikeudessa kuolinpesän osakkaiksi katsotaan perilliset, vaikka oikeus olisi riidanalainen. Samoin yleisjälkijäädöksen saajaa pidetään perillisenä, vaikka hänenkin kohdallaan oikeus olisi riidanalainen. Eloonjäänyt puoliso voi olla kuolinpesän osakas avio-oikeuden nojalla ositukseen saakka, perillisenä tai yleisjälkijäädöksen saajana. Vainajan toissijaiset perilliset ovat sen sijaan osakkaina vain eloonjääneen puolison ja yleistestamentin saajan kuolinpesässä. Toisaalta siviilioikeudessa on katsottu, ettei perintöosuuden luovutuksen saaja ole kuolinpesän osakas.

Verotus- ja oikeuskäytännössä on katsottu, että jos kuolinpesän osakas myy osuutensa muille osakkaille, kuolinpesä säilyy erikseen verotettavana jakamattomana kuolinpesänä. Jos osuus sen sijaan luovutetaan ulkopuoliselle, kuolinpesää verotetaan yhtymänä. Näin ollen perintöosuuden luovutuksen saajaa käsitellään verotuksessa toisin kuin siviilioikeudessa.

Vanhon kuolinpesien osakkaiden jäljittäminen on hyvin hankalaa. Ei ole mitenkään harvinaista, että useita kuolinpesiä on päällekkäin jakamattomana, osakkaita saattaa olla kymmeniä, osa mahdollisesti ulkomaille muuttaneita. Jako-osuuksien selvittäminen on käytännössä lähes mahdotonta näissä tapauksissa.

Erikseen verotettavina kuolinpesinä on käsitelty myös sellaisia jakamattomia kuolinpesiä, joilla on vain irtainta omaisuutta. Näiden verotettava tulo ja varallisuus saattaa olla hyvinkin vähäinen. Toisaalta tällaisellakin kuolinpesällä voi olla useita osakkaita. Tämän vuoksi osakkaalle jaettava osuus saattaa olla verotuksellisesti merkityksetön, mutta sen selvittäminen on työlästä.

Kuolinpesien suuren lukumäärän vuoksi yhtymärekisterin perustaminen on hallinnollisesti raskas työ. Rekisterin selvittämisestä aiheutuva työ ja kustannukset eivät ole järkevässä suhteessa saavutettavaan hyötyyn nähden.

Katsomme, että liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää tulee edelleenkin verottaa erillisenä verovelvollisena viideltä vainajan kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta, jonka jälkeen liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää aletaan verottaa yhtymänä. Sen sijaan muuta kuolinpesää tulee verottaa erillisenä verovelvollisena niin kauan kuin pesä on jakamattomana.

1.3. Yhtymien verovelvollisuus (34 ja 35 §)

Hallitus esitti vuoden 1988 valtiopäivillä (HE n:o 109/1988 vp.), että kaupparekisteriin merkityn liiketoimintaa harjoittavan avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön vahvistetusta verotettavasta tulosta puolet jaettaisiin verotettavaksi yhtiön tulona ja puolet yhtiömiesten tulona. Varallisuus jaettaisiin kokonaan verotettavaksi yhtiömiesten varallisuutena. Tämän sisältöinen säännös on voimassa vuonna 1989 yksivuotisena lakina.

Henkilöyhtiön verotettavan tulon jakaminen puoliksi yhtiölle ja yhtiömiehille on vielä hyväksyttävissä, ellei yhtiön tuloa tulevaisuudessa jaettaisi kokonaan yhtiömiesten tulona verotettavaksi. Tosin myös puoliksi jakaminenkin tuo mukanaan tulkintaongelmia, joihin lakiehdotus perusteluineen ei anna vastausta.

Hallituksen esityksestä vuoden 1988 valtiopäiville ilmeni kuitenkin, että tulon jakaminen puoleksi yhtiön tulona ja puoleksi yhtiömiesten tulona verotettavaksi on vain välivaihe. Jo vuotta 1990 koskien oli odotettavissa, että henkilöyhtiöiden tulo tullaan ehdottamaan jaettavaksi kokonaan verotettavaksi yhtiömiesten tulona, mikä merkitsisi käytännössä kestävätilannetta henkilöyhtiöiden tulevaisuuden kannalta. Hallituksen tavoite ilmeni suoraan vuoden 1988 valtiopäivien lakiehdotuksen perusteluista. Hallitus ei ole kuitenkaan vielä uskaltanut antaa jo vuotta 1990 koskevaa esitystä, jossa henkilöyhtiöiden tulo ehdotettaisiin jaettavaksi kokonaan verotettavaksi yhtiömiesten tulona. Tavoitteestaan hallitus ei kuitenkaan ole luopunut, minkä ministeri Puolanne äskettäin julkisuudessa on myöntänyt (Hollolassa 13.11.1989).

Edellä olevan johdosta katsomme, että tältä osin tulee säilyttää aiemmin voimassa ollut henkilöyhtiöitä koskenut lainsäädäntö. Hallituksen toimet merkitsevät hallinnoltaan ja kustannuksiltaan monille pienille yrityksille osakeyhtiötä sopivamman yritysmuodon verotuksen kiristämistä siten, että käytännössä yhtiömuodoista luovuttaisiin kokonaan.

Edellä esitetyn vuoksi ehdotamme, että kaupparekisteriin merkittyä liiketoimintaa harjoittavaa avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä verotetaan erillisenä verovelvollisena. Lisäksi muutosta ehdotetaan eräiden yhteiselysien verotuskohtelun osalta.

2. Tulon veronalaisuus

2.1. Luontoisedut (47 §)

2.1.1. Ravintoetu

Aiemmin voimassa olleen tulo- ja varallisuusverolain mukaan luontoisedut arvostetaan käypään arvoonsa sen mukaan kuin verohallitus tarkemmin määrää. Tämän säännöksen nojalla verohallitus on päätöksellään 871/87 määrännyt ennakonpidätyksessä vuonna 1988 noudatettavista luontoisetujen laskentaperusteista. Verohallituksen päätöksen mukaan 28 markan hintaisen lounassetelin raha-arvoksi katsottiin 12,50 markkaa, mikä työntekijän oli lipukkeestaan maksettava, jotta hänelle ei syntyisi verotettavaa tuloa ravintoedun perusteella.

Hallituksen esityksessä n:o 109/1988 vp. ei varsinaisesti lakitekstiosassa muutettu itse luontoisetuja koskevan säännöksen sisältöä. Kuitenkin perusteluissa lausuttiin selvästi julki hallituksen tahto, joka käytännössä sitoo verotusarvoista päättävää verohallitusta, että tavoitteena on luontoisetujen 90 prosentin suuruinen arvostustaso. Ensi vaiheessa ravintoedun arvostaminen nostettaisiin 75 prosenttiin vuonna 1989. Verohallitus on 24.10.1988 antanut päätöksen n:o 10010/33/88, mikä merkitsi sitä, että vuonna 1989 30 markan arvoisen lounassetelin verotusarvo nousi aiemmasta 12,50 markasta 22,50 markkaan. Toisin sanoen työntekijän verotettava tulo lisääntyi 10 markkaa päivässä. Vuositasolla verotettava tulo sekä kunnallisverotuksessa että valtionverotuksessa lisääntyi yli 2 000 markkaa, mitä ei ole pidettävä hyväksyttävänä. Koska lounassetelin hinta nousi vuodelle 1989, lisääntyivät työntekijän menot tätäkin enemmän.

Ravintoedun verotusarvo nousee vuonna 1990 16 markasta 17 markkaan ja aterian yläraja esimerkiksi sopimusruokalassa 30 markasta 32 markkaan. Lounassetelin ja muiden vastaavien ruokailulipukkeiden arvostusperiaatteet pysyvät ennallaan eli lipukkeen verotusarvo on 75 prosenttia enintään 32 markan nimellisarvosta. Tämä merkitsee hallituksen esityksessä n:o 109/1988 vp. ilmoitetun linjan jatkumista vastaisuudessaakin.

Keskusta katsoo, että ravintoedun verotuskohtelu tulee pitää aiemmalla verouudistusta edeltäneellä tasolla ja ettei verotusta saa kiris-

tää. Hallitus näyttää haluavan muuttaa vakiintunutta käytäntöä pysyvästi tavalla, joka loukkaa verovelvollisen oikeusturvaa.

Ravintoedun verotuskohtelun kiristämiseen ei muutoinkaan ole perustetta. Ravintoetua ei käytännössä juurikaan mielletä palkaksi. Läh-
tökohtana pidetään, että työnantajan tehtävänä on järjestää työntekijöille kohtuuhintainen ruokailumahdollisuus. Missä työnantaja ei tähän kykene, esimerkiksi pienillä työpaikoilla, työnantaja kompensoi ruokailukustannuksia lounassetelijärjestelmän tai vastaavan järjestelmän avulla. Jostakin syystä hallitus pitää tosin lounassetelijärjestelmää keinotekoisena järjestelmänä.

Oikeana lähtökohtana on kuitenkin pidettävä jo kansanterveydenkin kannalta, että työntekijät voivat syödä terveellistä, monipuolista ja ravitsevaa ruokaa. Tämä tulee ottaa huomioon ravintoedun verotuskäsittelyssä. Lisäksi ravintoedun kohdalla on otettava huomioon eri työntantajien erilaiset mahdollisuudet käytännössä ruokailujärjestelyihin niin ravintoedun järjestämistavan kuin edun tasonkin suhteen. Verovelvollisilla tulee olla työpaikasta riippumatta samanlaiset mahdollisuudet kohtuuhintaiseen ja asianmukaiseen ruokailuun työympäristössä joko työnantajan järjestämän työpaikkaruokailun tai lounassetelijärjestelmän tai muun vastaavan järjestelmän avulla.

Sanottu menettely johdonmukaisesti sovellettuna aiheuttaa myös työpaikkaruokailun hintatason tuntevan kohoamisen taikka vaihtoehtoisesti työntekijöiden verotettavan tulon nousun. Tämä johtuu siitä, että hallituksen esityksen mukaan varsinaisten välittömien kustannusten lisäksi on otettava huomioon ainakin osaksi kiinteät kustannukset.

Edelleen muutokset saattavat johtaa koko lounassetelijärjestelmän loppumiseen ja vaikuttaa ravitsemisalan työllisyyttä heikentävästi. Entistä useamman kohdalla saattaa päivän keskeinen ateria jäädä omien eväiden varaan.

Edellä olevan perusteella vastustamme ruokailuetauden verotuskohtelun kiristämistä verouudistusta edeltäneeltä tasolta. Tämä koskee sekä varsinaista työpaikkaruokailua että lounassetelijärjestelmää.

2.1.2 Autoetu

Autoedun verotusta ei olisi tullut lyhyessä ajassa liian voimakkaasti kiristää.

2.1.3. Asuntoetu

Myös asuntoedun verotuskohtelu kiristyy lyhyessä ajassa liikaa.

2.2. Matkakustannusten korvaukset (50 §)

2.2.1. Yleistä

Ennen verouudistusta olivat verovapaita muualla kuin varsinaiselle työpaikalle tehdystä työmatkasta saadut matkustamiskustannusten korvaukset, päivärahat, ateriakorvaukset, majoittumiskorvaukset, yömatkarahat ja muun nimisenä hyvityksenä maksetut matkakustannusten korvaukset. Ns. erityisaloilla, kuten rakennusosalalla, joille oli ominaista erityisen työntekemispaidan tiheä vaihtuvuus, voitiin päivittäisistä työmatkoista maksaa työnantajan määräyksestä riippumatta verovapaana korvauksena vain matkustamiskustannusten korvauksia eli yleensä korvauksia oman auton käytöstä, mutta ei päivärahaa eikä ateriakorvausta. Verovapaan ateriakorvauksen maksaminen oli näilläkin aloilla mahdollista, jos päivittäinen työmatka oli tehty työnantajan määräyksestä ja jos verovelvollisella ei ollut tilaisuutta työpaikkaruokailuun.

Yksityiskohtaiset määräykset matkakustannusten korvausten verovapauden edellytyksistä ja korvausten verovapaista enimmäismääristä antoi verohallitus. Verouudistukseen liittyvän hallituksen esityksen mukaan verohallitusta ei kuitenkaan sitoisi enää virka- tai työehtosopimusten mukainen kustannusten korvausten taso.

Hallituksen esityksen (HE n:o 109/1988 vp.) perusteluissa katsottiin, että matkakustannusten korvausten verottomuus ja korvaustason sidonnaisuus julkisen ja yksityissektorin työmarkkinaratkaisuihin on johtanut tuntuvaan ylikompensatioon. Tästä syystä hallitus ehdotti matkakustannusten verovapauteen puuttumista. Tavoitteena näytti olevan saattaa vastaisuudessa siirtymäkauden jälkeen ainakin pääosa matkakustannusten korvauksista veronalaiseksi.

Hallitus esitti vuoden 1988 valtiopäivillä, että ateriakorvaus saatetaan jo vuoden 1989 alusta kokonaan veronalaiseksi, valiokuntakäsittelyn aikana kantaa muutettiin siten, että veronalaisuus tulisi voimaan vuoden 1990 alusta. Kilometrikorvaukset pysytettiin vielä vuon-

na 1989 nykytasoisina verovapaina. Kokopäiväraha saatettiin vuoden 1989 alusta veronalaiseksi 100 markkaa ylittävältä osin. Käytännössä oli kuitenkin työntekijöiden ja työnantajien kesken sovittu, että päivärahan ylärajaa nostetaan niin, että aiemman tasoinen kokopäiväraha jää verovapaaksi vielä vuonna 1989. Puolipäiväraha jäi tässä vaiheessa vielä verovapaaksi. Tehdyt päätökset päivärahojen korottamisesta sekä osittaisesta verottamisesta johtivat jo kuluvalle vuodelle työvoimakustannusten nousuun ja aiheuttivat inflatorista kehitystä.

Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä hallitus ehdottaa päivärahoja koskevasta 50 §:stä kumottavaksi 5 ja 6 momentin, joissa on säädetty ulkomaanpäivärahojen, ateriakorvausten ja erityisalojen kilometrikorvausten verovapaudesta. Keskusta vastustaa näitä hallituksen toimia ja vaatii, että kaikki matkakustannuksen korvaukset säilyvät edelleen verovapaina aiempaan tapaan. Ei ole ilmennyt, että nykyisen tasoiset matkakustannusten korvaukset synnyttäisivät ylikompensatiota. Keskusta ehdottaa edellä olevan mukaisesti koko 50 §:n kirjoittamista uudelleen.

Matkakustannusten korvausten ja päivärahojen uuteen verotusjärjestelmään siirtyminen oli ehdottomasti väärä ratkaisu. Se ei muuttanut saajan kannalta käteen jäävän tulon osalta verotusta lainkaan. Työnantajille verotusjärjestelmän muutos sen sijaan toi merkittävän lisäyksen työvoimakustannuksiin. Tämä oli omiaan lisäämään osaltaan mm. inflatorista kehitystä. Hallinnollisesti muutos merkitsi merkittävää verotusjärjestelmän monimutkaisuutta. On pantava myönteisenä merkille, että syksyn 1989 tulopoliittiseen ratkaisuun sisältyy lupaus entiseen käytäntöön palaamisesta. Mikäli Keskustan jo syksyllä 1988 esittämät neuvot olisi otettu varteen, monilta ikäviltä ja turhilta seurauksilta olisi välttytty.

2.2.2. Päivärahat

Keskusta katsoo, että kokopäiväraha tulee säilyttää edelleen täysin verovapaana. Myös ulkomaan päivärahan tulee säilyä kokonaan verovapaana samoin kuin puolipäivärahankin.

2.2.3. Ateriakorvaus

Keskusta katsoo, että ateriakorvaus tulee

säilyttää täysin verovapaana. Kysymys on liisääntyneiden elantokustannusten kompensoinnista tilanteessa, jossa työntekijän on käytettävä niitä kahvila- ja ravintolapalveluita, jotka ovat työntekemispaikan välittömässä läheisyydessä. Hallituksen perustelut ateriakorvauksen verotuskohtelulle ovat kestävämmät. Ateriakorvaus tulee määritellä niin, että se on puolet puolipäivärahasta ja verovapaa.

2.2.4. Kilometrikorvaukset

Kilometrikorvaukset tulee säilyttää kokonaan verovapaina.

2.2.5. Muut matkustamiskustannukset

Myös muut työmatkasta saadut matkustamiskorvaukset, kuten majoittumiskorvaukset, yömatkarahat ja muun nimisinä hyvityksinä maksetut matkakustannusten korvaukset on säilytettävä verovapaina.

2.2.6. Työmatkan käsite

Aiempi työmatkan käsite on määritelty verohallituksen päätöksessä. Hallitus esitti vuoden 1988 valtiopäivillä työmatkan käsitteen määriteltäväksi laissa. Työmatkan edellytyksenä ei voimassa olevassa laissa olekaan työnantajan määräys. Työmatkana pidetään matkaa, joka tehdään tilapäisesti työhön kuuluvien tehtävien suorittamiseksi erityiselle työntekemispaikalle. Työmatkan kohteena on siten aina erityinen työntekemispaiikka. Sen vastakohtana olisi varsinainen työpaikka, jolla verovelvollinen tavallisesti työskentelee.

Kuluvana vuonna yksivuotisena voimassa olevan lain mukaan työmatkana ei pidetä asunnon ja varsinaisen työpaikan välisiä matkoja eikä päivittäismatkoja asunnon ja erityisen työntekemispaikan välillä rakennusalueella tai muulla sellaisella toimialalla, jolla erityistä työntekemispaiikkaa joudutaan usein vaihtamaan eikä verovelvollisella ole varsinaista työpaikkaa. Myöskään työkomennuksen kestäessä tehtyjä viikonloppu- tai muita vastaavia matkoja asunnon ja erityisen työntekemispaikan välillä ei pidetä työmatkoina.

Keskusta katsoo, että vuonna 1990 ja sen jälkeenkin työmatkana, josta voidaan saada

verovapaita kustannusten korvauksia tulee pitää aiempaan tapaan päivittäismatkoja asunnon ja erityisen työntekemispaikan välillä rakennuslalla tai muulla sellaisella toimialalla, jolla erityistä työntekemispaiikkaa joudutaan usein vaihtamaan eikä verovelvollisella ole varsinaista työpaikkaa. Myös työkomennuksen kestäessä tehtyjä viikonloppu- tai muita vastaavia matkoja asunnon ja erityisen työntekemispaikan välillä tulee edelleen pitää sellaisina työmatkoina, jotka oikeuttavat matkustamiskustannusten korvauksiin.

2.3. Ylimääräinen rintamalisä (55 §)

Hallituksen esityksen 55 §:ään (HE n:o 109/1988 vp.) on valiokuntakäsittelyssä vuoden 1988 valtiopäivillä lisätty täydennys, jonka mukaan veronalaista tuloa ei ole myöskään ylimääräinen rintamalisä. Tämä Keskustan edustajien havaitsema virhe on valiokuntakäsittelyssä tuolloin otettu lakitekstiin, ja tältä osin hallituksen esitys on hyväksytty. Tällä tavalla ylimääräinen rintamalisä on voitu säilyttää verovapaana tulona rintamasotilaseläkkeen, rintamalisän ja ylimääräisen sotaeläkkeen lisäksi 55 §:n 6 kohdassa. Sanottu verovapaus säilyi edelleen vuonna 1990.

2.4. Lisäpäivärahat, täydennyspäivärahat ja eroavustukset (56 §)

Hallituksen esityksen (n:o 109/1988 vp.) tarkoituksena oli saattaa veronalaiseksi tuloksi myös sairauskassojen maksamat lisäpäivärahat, sairauskassojen maksamat täydennyspäivärahat sekä sairaus- ja hautausavustuskassojen maksamat eroavustukset. Tämä onnistuikin yksivuotisena lakina vuotta 1989 koskien. Nyt hallitus ehdottaa säännöstä voimaan pysyvänä.

Sairauskassojen lisäpäivärahoja suoritetaan sen jälkeen kun oikeus sairausajan palkkaan on päättynyt. Etuudella kompensoidaan täyden palkan ja sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan erotusta sairauskassojen säännöissä määrättyä enimmäisjaksolta. Sairauskassat maksavat vuosittain lisäpäivärahoja noin 10 milj. markkaa.

Lisäpäivärahat kustannetaan sairauskassojen jäsenmaksutuloilla. Sairauskassoihin suoritettavat jäsenmaksut eivät ole enää vähennyskel-

poisia. Lisäpäivärahojen verottaminen merkitsisi siten kaksinkertaista verotusta, koska jäsenmaksut on maksettu jo kertaalleen verotettulla tulolla. Veronalaisten lisäpäivärahojen maksaminen olisi tästä syystä epämielekkästä. Todennäköinen seuraus olisikin lisäpäivärahojen maksamisesta luopuminen eikä veropohja laajenisi suunnitellulla tavalla. Seurauksena olisi pelkästään lisäpäivärahaa maksavien kassojen toiminnan vaikeutuminen.

Työehtosopimuksissa työmarkkinajärjestöt ovat mahdollistaneet sairausajan palkan maksamisen sairauskassojen kautta täydennyspäivärahoina. Sairauskassojen hyöty järjestelystä on ollut täydennyspäivärahasta pidätettävä keskimääräistä veroprosenttia vastaava lisäjäsenmaksu, josta vuonna 1986 kertyi tuloa yhteensä 23 milj. markkaa. Tällä summalla on korvattu sairaudesta aiheutuvia kustannuksia sairauskassojen jäsenille.

Täydennyspäivärahojen saattaminen pysyvästi veronalaisiksi olisi työehtosopimusten hengen vastaista, koska jäseneltä perittäisiin sairausajan korvauksesta sekä vero että lisämaksu, jolloin hänen sairausturvansa oleellisesti heikkenisi. Sairauskassojen kannalta muutos merkitsisi täydennyspäivärahoista luopumista ja lisäjäsenmaksutulon menetystä, jota ei verouudistuksessa kompensoida millään tavalla. Täydennyspäivärahaa suorittavien avustuskassojen toimintaedellytykset huononevat olennaisesti ja uhkana on kassatoiminnan loppuminen.

Hallituksen kannasta päätettäessä ei ilmeisesti lainkaan ole tullut esille, että lakiehdotus voi johtaa myös sairaus- ja hautausavustuskassojen maksamien eroavustusten verottamiseen. Avustuskassat maksoivat vuonna 1986 eroavustuksia 9 milj. markkaa. Myös eroavustukset kustannetaan jäsenmaksuilla, jotka ovat verotuksessa nykyään vähennyskeltottomia. Näin ollen eroavustuksia koskee, mitä edellä on lisäpäivärahan kaksinkertaisesta verotuksesta todettu. Eroavustusten verottaminen pysyvästi merkitsisi näistä avustuksista luopumista, ja uhkana olisi myös kassatoiminnan loppuminen kokonaan erityisesti eroavustuksia myöntävissä hautausavustuskassoissa. Verouudistuksen eräänä tavoitteena ollut veropohjan laajeneminen ei tässäkin tapauksessa toteutuisi.

Sairaus- ja hautausavustuskassojen piiriin kuuluu yhteensä lähes 300 000 edunsaajaa, joiden sosiaaliturva oleellisesti heikkenisi, mikäli uudistus toteutettaisiin pysyvänä hallituksen

esittämällä tavalla. Muutokset eivät myöskään johtaisi verouudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.

Edellä olevan perusteella katsomme, että sairauskassojen suorittamat lisäpäivärahat ja täydennyspäivärahat sekä sairaus- ja hautausavustuskassojen suorittamat eroavustukset tulee säätää vuoden 1990 alusta lukien aiempaan tapaan verovapaiksi.

2.5. Säästöhenkivakuutuksen tuoton verottaminen (59 §, 167 §)

Hallitus esitti jo vuoden 1988 valtiopäivillä (HE n:o 109/1988 vp.), että aiemmin verovapaan säästöhenkivakuutuksen tuotto tulisi kokonaan veronalaiseksi, kuitenkin siten, että yli 10 vuotta voimassa olleen vakuutuksen tuotosta olisi veronalaista tuloa 50 prosenttia, ja siten, että verovelvollisella olisi mahdollisuus tulontasaukseen. Säästöhenkivakuutuksen verotuksen muuttuminen koski myös ennen 1.1.1989 otettuja vakuutuksia siten, että vakuutussuorituksesta vähennetään vakuutuksella 31.12.1988 ollut muutosarvo 10 prosentilla korotettuna.

Toteutuessaan pysyvänä lakina hallituksen esitys uhkasi johtaa vakuutusten takaisinostoihin, josta puolestaan seuraisi epätoivottuja vaikutuksia, mm. vakuutusturvan heikkenemistä ja vakuutussäästämisen vähenemistä. Lisäksi on muistettava, että henkilövakuutusmaksujen verovähennysoikeus on poistettu.

Tästä syystä ehdotamme, että 167 §:n 1 momentin voimaantulosäännöstä muutetaan siten, että muutosarvon korotusmäärää nostetaan 60 prosenttiin hallituksen esittämän 10 prosentin sijasta. Tämä järjestely koski vain ennen vuotta 1989 ollutta ns. vanhaa vakuutus-kantaa.

2.6. Vastikkeellista luovutusta vastaan saatu eläke (62 §)

Vuonna 1989 yksivuotisena voimassa olevan lain 62 § koskee verovelvollisen kerralla maksamaan vakuutukseen perustuvan eläkkeen ja kiinteän tai irtaimen omaisuuden luovutuksen perusteella saadun eläkkeen verotuskohtelua. Säännöksessä on epä johdonmukaisuus, joka saattaa verovelvollisen erilaiseen asemaan riippuen siitä, onko eläke saatu kiinteää vai irtain-

ta omaisuutta vastaan. Hallitus ehdottaa säännöstä voimaan pysyvänä.

Mikäli verovelvollinen saa rahaeläkkeen luovuttamia osakkeita vastaan, tämä eläke on vain osittain veronalainen 62 §:ssä olevan asteikon mukaisesti. Toisaalta mikäli verovelvollinen on luovuttanut kiinteistön rahaeläkettä vastaan, mikä maatilojen syytinkikaupoissa ei ole harvinaista, rahaeläke on kokonaan veronalainen, vaikka peruste osittaiselle veronalaisuudelle on molemmissa tapauksissa sama eli se, ettei maksua saa vähentää verotuksessa ja että eläke on tosiasiaa osa kauppahintaa. Tästä syystä ehdotamme, että 62 §:stä poistetaan sanat ”muuta vastiketta kuin kiinteistöä vastaan”.

2.7. Syytingin maksaminen rahassa (63 §)

Kiinteistön luovutuksen yhteydessä määräjäksi tai eliniäksi pidätetty kiinteistöeläke eli syytinki ei ollut aiemmin veronalaista tuloa.

Hallitus esitti vuoden 1988 valtiopäivillä että asuntoetuna, luonnontuotteina tai palveluina saadun syytingin verotuskohtelu ehdotetaan jätettäväksi ennalleen. Sen sijaan rahana tai muuna tavarana kuin luonnontuotteina saatu uusi syytinki muuttuisi ehdotuksen mukaan veronalaiseksi tuloksi. Hallitus ehdottaa nyt vuonna 1989 yksivuotisena voimassa olevaa säännöstä pysyväksi.

Keskusta katsoo, ettei ole syytä muuttaa aiempaa lainsäädäntöä, jonka mukaan myös kiinteistön luovutuksen yhteydessä pidätetty rahassa suoritettava eläke on verovapaata tuloa.

2.8. Luovutusvoitot (67—73 §)

2.8.1. Yleistä

Verouudistuksen yhteydessä myyntivoittojen verotus monimutkaistui ja kiristyi.

Hieman yksinkertaistaen voidaan sanoa, että myyntivoittoa on myynti- ja ostohinnan välinen erotus. Myyntivoittoa syntyy, mikäli myyntihinta ylittää ostohinnan. Voittoa laskettaessa otetaan huomioon vähentävänä tekijänä hankintamenot, joihin ostohinnan lisäksi kuuluvat perusparannusmenot ja myyntikulut.

Käsitteellisesti tulo- ja varallisuusverolaissa verotettavien myyntivoittojen kohdalla puhu-

taan toisaalta satunnaisten myyntivoittojen verottamisesta ja toisaalta luovutusvoittojen verottamisesta.

2.8.2. Satunnainen myyntivoitto

Käsitteellisesti myyntivoitto on satunnaisena myyntivoittona veronalaista tuloa, jos vastiketta vastaan saatu irtain omaisuus luovutetaan ennen viiden vuoden omistusaajan kulumista tai kiinteä omaisuus luovutetaan ennen kymmenen vuoden kulumista. Näiden rajojen osalta hallitus ei ole esittänyt muutoksia ennen verouudistusta voimassa olleeseen lainsäädäntöön.

Satunnainen myyntivoitto lasketaan edelleen siten, että myyntihinnasta vähennetään hankintamenot eli ostohinta, perusparannusmenot sekä myyntikustannukset, jolloin saadaan myyntivoitto. Mikäli hankintamenot ovat vähemmän kuin puolet myyntihinnasta, vähennetään myyntihinnasta hankintameno-olettamana 50 prosenttia. Näin ollen vaikka tosiasialliset hankintamenot eivät olisi puolta myyntihinnasta, on verovelvollisella oikeus aina vähentää puolet hankintameno-olettaman perusteella. Tältä osin hallitus on toteuttanut lähinnä terminologiseksi katsottavan muutoksen. Hankintameno-olettaman sijasta puhutaan enimmäisvoitto-olettamasta. Enimmäisvoitto-olettama on säilytetty edelleen 50 prosenttina vastikkeellisesta luovutushinnasta. Kuitenkin alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden kohdalla on vuonna 1989 yksivuotisena voimassa olevassa laissa säädetty enimmäisvoitto-olettamaksi 75 prosenttia myyntihinnasta. Tässä kohdin siis verotusta on kiristetty.

Nyt hallitus ehdottaa muutosta ainoastaan siten, että osituksessa saadun omaisuuden kohdalla sovelletaan aina 50 prosentin vähentämistä sääntöä. Tällä tavalla voidaan välttää kohtuuttomat veroseuraamukset silloin, kun verovelvollinen joutuu realisoimaan osituksessa saamaansa omaisuutta.

Edellä mainituin tavoin syntyneestä nimellisestä myyntivoitosta on veronalaista myyntivoittoa oheisen taulukon mukainen osuus.

Omistusaika	Veronalainen osuus
alle 4 vuotta	100 %
alle 6 vuotta	80 %
alle 8 vuotta	60 %
yli 8 vuotta	40 %

Keskusta hyväksyy hallituksen esityksen satunnaisen myyntivoiton verotuksen osalta.

2.8.3. Omaisuuden luovutusvoitto

Terminologisesti on kysymys omaisuuden luovutusvoitosta, mikäli luovutetaan vastiketta vastaan saatu vähintään viisi vuotta omistettu irtain omaisuus tai vähintään kymmenen vuotta omistettu kiinteä omaisuus taikka luovutetaan vastikkeettomalla saannolla saatu omaisuus.

Ennen verouudistusta voimassa olleen lain mukaan verotettavaa tuloa oli luovutusvoitto vain siltä osin kuin voiton määrä hankintameno- tai 50 prosentin suuruisen hankintameno-olettaman vähentämisen jälkeen on yli 1 milj. markkaa. Käytännössä hankintameno-olettaman vähentämisen vuoksi vain yli 2 milj. markan suuruiset luovutukset tulivat omaisuuden luovutusvoittoina verotuksen piiriin. Tällä tavalla lasketusta nimellisestä luovutusvoitosta oli 20 prosenttia veronalaista tuloa, joka lisättiin verovelvollisen muuhun verotettavaan tuloon.

Hallituksen esityksessä n:o 109/1988 vp. omaisuuden luovutusvoittojen verotusta kiristettiin. Hallitus ehdotti, että myyntihinnasta tehdyn hankintamenon tai 50 prosentin suuruisen enimmäisvoitto-olettaman vähentämisen jälkeen luovutusvoitosta on veronalaista 200 000 markkaa ylittävä osa eli käytännössä yli 400 000 markan suuruisesta vuotuisesta myynnistä alkaa mennä omaisuuden luovutusvoittoveroa. Tällä tavoin lasketusta nimellisestä luovutusvoitosta hallitus ehdotti 40 prosenttia veronalaiseksi tuloksi, joka lisätään verovelvollisen verotettavaan tuloon. Tämän sisältöinen säännös on yksivuotisena voimassa vuonna 1989 (verovuoden 1989 TVL).

Nyt hallitus ehdottaa vuodelle 1990, että kalenterivuonna saatujen verovapaiden luovutusvoittojen rajaa korotetaan 200 000 markasta ainoastaan 210 000 markkaan. Tämän lisäksi hallitus on tulopoliittiseen ratkaisuun liittyen ilmoittanut, että vuodelta 1991 toimitettavasta verotuksesta alkaen myyntivoittojen veronalaisuutta laajennetaan siten, että satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton veronalainen osuus korotettaisiin 50 prosenttiin niissä tapauksissa, joissa se nyt on 40 prosenttia. Keskusta ehdottaa, että verovapaiden luovutusvoittojen raja pidetään aikai-

semmassa 1 miljoonassa markassa. Näin ollen vain yli 2 milj. markan suuruiset luovutukset tulisivat verotuksen piiriin. Tästä nimellisestä veronalaisen omaisuuden luovutusvoitosta 20 prosenttia ehdotetaan lisättäväksi verotettavaan tuloon.

Hallituksen esitys johtaa kohtuuttomuuksiin pitkään omistetun ja muutama vuosi sitten täysin verovapaan kantaomaisuuden verotuskohtelussa. Vasta vuonna 1986 säädettiin verovapaiden luovutusvoittojen rajaksi yhden miljoonan raja, joka mahdollisti kahden miljoonan markan verovapaat kaupat. Kansalaisten on voitava luottaa siihen, ettei verolainsäädäntöä kerralla yhtäkkisesti säädetä ratkaisevasti ankarammaksi ja tosiasiallisesti taannehtivin vaikutuksin. Hallituksen toimet ovat jo vaikeuttaneet esimerkiksi pienten perheyriyten ja perheviljelmien siirtämistä jatkajalle sekä saaneet aikaan vuoden 1988 lopussa voimakkaan yritysten myyntiaallon.

Vastikkeettomia saantoja, perintöä ja lahjaa, koskevilta osin hallituksen esitys on edelleenkin niukasti perusteltu, minkä vuoksi perusteluja on tarpeen täydentää.

Hallituksen esityksen mukaan perintönä tai lahjana saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty arvo, joka tai enimmäisvoitto-olettama saadaan vähentää hankintamenona. Mikäli vastikkeettomalla saannolla saatu omaisuus myydään alle kahden vuoden kuluessa saannosta, on enimmäisvoitto-olettama 75 prosenttia saadusta myyntihinnasta. Saannon ollessa tätä vanhempi on enimmäisvoitto-olettama tietysti 50 prosenttia myyntihinnasta.

Säännös saattaa johtaa kohtuuttomaan verotukseen esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö perintöveron maksamiseen tarvittavien varojen hankkimiseksi joutuu myymään perintönä saadun omaisuuden, jolloin myyntihinnasta enimmäisvoitto-olettama on 75 prosenttia. Tällöin on mahdollista, että syntyy tilanteita, joissa perinnön myynnistä saadut varat menevät pääosin perintöveroon ja luovutusvoittoveroon; on jopa mahdollista, että henkilö joutuu maksamaan veroa enemmän kuin saa myyntihintaa perinnöstään.

Ehdotammekin omaisuuden luovutusvoittojen enimmäisvoitto-olettamaa muutettavaksi 75 prosentista alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden osalta 50 prosentiksi myyntihinnasta. Osaksi hallitus näyttää myöntäneen satunnaisten myyntivoittojen ja omaisuuden luovutusvoittojen kohdalla syntyneen ongelman oikeaksi korjaamalla osituksella saadun omaisuuden verotuskohtelua. Kuitenkin tämä jo vuoden 1988 valtiopäivillä havaitsemamme ongelma tulee korjatuksi vain osaksi, sillä hallituksen esityksessä ei edelleenkään korjata perintöä ja lahjaa koskevia epäkohtia.

2.8.4. Metsänmyyntitulojen huomioon ottaminen myyntivoittoverotuksessa

Hallitus ehdottaa tänä vuonna yksivuotisena (verovuoden 1989 TVL) voimassa olevan metsänmyyntituloja koskevan säännöksen säätämistä pysyväksi. Tämän mukaan myyntivoittoa määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöltä saadut metsänmyyntitulot myyntivuodelta ja viideltä edeltäneeltä vuodelta, samoin vahingon- ja vakuutuskorvaukset. Hallituksen esityksen mukainen menettely johtaa monissa tapauksissa toiseen kertaan tapahtuvaan metsäntuoton tuloverotukseen. Tällaista verotuskohtelua ei voida pitää hyväksyttävänä. Metsän tilakohtaisten myyntitulojen ottaminen huomioon kiinteistöjen myyntivoittoa laskettaessa tulee ehdottomasti poistaa luovutusvoittoa määriteltäessä. Varsinaisen metsän kohdalla kauppahinta perustuu aina varsin olennaiselta osin puuston arvoon ja siten pinta-alaperusteisesti verotettuun pitkäaikaiseen hakkuusäästöön. Maapohjan arvo kauppahinnan osana on yleensä varsin merkityksellinen.

Verouudistusta edeltävän lainsäädännön voimassa ollessa ei syntynyt ongelmaa käytännössä esiintynyt. Hallituksen esittäessä verovapaan myyntivoiton rajaksi 210 000 markkaa tulee metsän puhdas tuotto varsin usein myyntivoittoverona toiseen kertaan tuloverotetuksi. Tätä emme hyväksy.

2.8.5. Oman asunnon luovutuksesta saatu voitto

Oman asunnon luovutusvoiton verovapauden edellytyksenä aiemmin olleen yhden vuoden määräaika pidennettiin hallituksen esityksen perusteella kahteen vuoteen tänä vuonna yksivuotisena voimassa olevassa laissa. Nyt hallitus ehdottaa säännöstä pysyväksi. Hallituksen kannan mukaan kahden vuoden omistus- ja asumisaajan jälkeen oman asunnon luovutusvoitto olisi verosta vapaa. Jos oma asunto myydään ennen kuin mainittu omistus- ja asumisaika on kulunut umpeen, saatu voitto

otettaisiin huomioon satunnaisena myyntivoittona, jolloin luovutushinnasta vähennettävä määrä olisi 25 prosenttia tai tätä määrää suurempi asunnon todellinen hankintameno. Jäännös olisi veronalaista tuloa.

Hallitus ei perustele muutosehdotustaan millään tavoin. Oman asunnon hankkiminen on nykyisin jo muutoinkin taloudellisesti raskasta palkkatulolla eläville perheille. Mikäli esimerkiksi asunnon hankkimisessa epäonnistutaan, ajaudutaan avioeroon taikka joudutaan työtai virkapaikan vaihtamisen vuoksi muuttamaan toiselle paikkakunnalle, on kahden vuoden odotusaika liian pitkä. Keskusta katsoo, ettei ole mitään syytä tiukentaa aiempaa vuoden pituista määräaikaakaan oman asunnon luovuttamisen kohdalla.

Sen verran hallitus on ollut valmis korjaamaan aiempaa esitystään, että verovapauden syntyessä aiemman lain nojalla hallitus ei enää ehdota tällaisen asunnon luovuttamisen kohdalla kahden vuoden määräajan soveltamista. Tästä ristiriidasta Keskusta huomautti jo vuoden 1988 valtiopäivillä.

2.8.6. Lähiomaisten väliset luovutukset

Hallituksen esityksen n:o 109/1988 vp. mukainen muutos kiristi myös sukupolvenvaihdosluovutusten verotusta. Verouudistusta ennen ei satunnaisena myyntivoittona tai omaisuuden luovutusvoittona pidetty luovutuksia, jos omaisuus on ollut yhteensä yli kahdeksan vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti, ja saajana on luovuttajan aviopuoliso taikka joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa luovuttajan lapsi, lapsen rintaperillinen, isä, äiti, ottoisä, ottoäiti, veli, sisar, velipuoli tai sisarpuoli.

Tänä vuonna yksivuotisena voimassa olevan lain mukaan sukupolvenvaihdosluovutukset ovat verovapaita, jos omaisuus on ollut luovuttajan hallussa yli kymmenen vuotta ja saajana olisi luovuttajan lapsi tai tämän rintaperillinen joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa. Hallitus ehdottaa säännöstä pysyväksi. Määräajan jatkamista kahdeksasta vuodesta kymmeneen vuoteen Keskusta ei pidä hyväksyttävänä. Keskusta ei hyväksy myöskään lähiomaisten piirin kaventamista. Kun maatilojen sukupolvenvaihdokset ovat jo muutoinkin voimakkaasti vähentyneet, ei niitä pitäisi enää vaikeuttaa vero-

tuksellisin keinoin. Keskusta ehdottaa, että lähiomaisten väliset luovutukset tulee säilyttää samalla tavalla verovapaina kuin ennen verouudistusta.

2.9. Verokantahuojennus (148 §)

Hallitusohjelmassa luvataan hurskaasti erityistä huomiota pienten ja keski suurten yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi. Hallitus on luvannut myös parantaa yritysten mahdollisuuksia oman pääoman muodostamiseen ja rahoitusrakenteen vahvistamiseen. Nämä lupaukset on täysin unohdettu.

Vuodelle 1989 toteutettiin hallituspuolueiden voimin osakeyhtiöiden degressioalueen rajan alentaminen 250 000 markasta 100 000 markkaan. Toimenpide kiristi pienten osakeyhtiöiden valtionverotusta voimakkaasti. Aiemmin voimassa olleen lain mukaan, mikäli kotimaisen yhteisön verotettava tulo on alle 250 000 markkaa, otetaan tuloveron määräämisen perusteeksi yhtä monta prosenttia verotettavasta tulosta kuin siihen sisältyy 2 500 markan suuruisia määriä. Toteutetun lainmuutoksen mukaan, mikäli kotimaisen yhteisön verotettava tulo on alle 100 000 markkaa, otetaan tuloveron määräämisen perusteeksi yhtä monta täyhtä prosenttia yhteisön verotettavasta tulosta kuin siihen sisältyy 1 000 markan suuruisia määriä. Ehdotus on merkinnyt sitä, että verokanta on noussut tuntuvasti yli 90 prosentille osakeyhtiöistä. Verotuksen kiristyminen on ollut erityisen tuntuva niille yhtiöille, joiden verotettava tulo on ollut lähellä 100 000 markkaa. Efektiivinen verokannan muutos on tällöin ollut jopa lähes 20 prosenttiyksikköä. Prosentuaalisesti laskien vero on enimmillään noussut noin 250 prosenttia.

Tämä erittäin ankara verotuksen kiristyminen on vuonna 1989 koskenut hyvin monia pieniä perheyhtiöitä. Hallitus esittää säännöksen säätämistä ensi vuoden alusta lukien voimaan pysyvänä lakina.

Hallitus on puolustellut menettelyään yhteisöverokannan alentamisella. Pienten osakeyhtiöiden kohdalla verokantahuojennuksen korottaminen on tärkeämpää kuin osakeyhtiöiden verokannan yleinen alentaminen. Valtiovarainvaliokunnan verojaostossa asiantuntijana kuullun Pienteollisuuden Keskusliiton edustajan laskelmista tämä ilmenee yksiselitteisesti. Mainituissa Pienteollisuuden Keskusliiton lau-

sunnossa lausutaan selkeästi, että huojenusalueen korottaminen takaisin 250 000 markkaan on pienille osakeyhtiöille tärkeämpi kuin suuria yhtiöitä hyödyttävä verokannan laskeminen.

Keskusta katsoo, että pienten osakeyhtiöiden verotuksen kiristäminen verokantahuojennusta alentamalla ei ole hyväksyttävää. Vaikka yhteisöverokantaa yleisesti alennetaan, merkitsee hallituksen ehdotus ensi vuodellekin yritysten verorasituksen kiristymistä verouudistusta edeltävään ajanjaksoon verrattuna.

Lisäksi on muistettava, että pienten yritysten pääomarakenne on varsin heikko ja että yhä suurempi osa investoinneista on rahoitettu vieraalla pääomalla. Tehokas tapa parantaa pääomarakennetta on pyrkiä verottamaan yrityksiin jätettyä voittoa lievemmin kuin yrityksestä ulos otettua voittoa. Veronhyvitysjärjestelmä ja laaja degressioalue antavat tähän hyvän mahdollisuuden. Näin ollen hallituksen menettely poikkeaa hallitusohjelman siitä kohdasta, jossa luvataan toimenpiteitä yritysten pääomarakenteen parantamiseksi.

Varausjärjestelmän epäkohtia koskevat muutosehdotukset ilmenevät asianomaisiin verolakeihin jätetyistä vastalauseista.

2.10. Asuntotulo

Keskusta katsoo, että asuntotulon verottamisesta tulee luopua.

3. Tulosta tehtävät vähennykset

3.1. Luonnolliset vähennykset

3.1.1. Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset (83 §)

Hallituksen esityksessä n:o 109 vuoden 1988 valtiopäivillä katsottiin, että nettotulon verottamisen periaatteesta ei kokonaisverouudistuksen yhteydessä luovuta. Tämä periaate merkitsee sitä, että verovelvollisella on oikeus vähentää tulostaan ne menot, jotka hänen on ollut suoritettava tulon hankkimiseksi ja säilyttämiseksi. Hallituksen esityksen mukaan selvimmän luonnollisiksi vähennyksiksi on osoitettavissa ne menot, jotka liittyvät juuri verovelvollisen oman työn suorittamiseen. Näitä ovat mm. menot työvälineiden hankkimisesta, työmatkoista ja ammattikirjallisuudesta.

Edelleen hallituksen esityksessä katsottiin, että monet tulon hankintaan liittyvät menot ovat yhteisiä joko kaikille työntekijöille tai suurimmalle osalle heistä. Tällaisia menoja ovat hallituksen mukaan asunnon ja työpaikan välisistä menoista aiheutuvat matkakulut, työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut.

Edellä lausutuista kannanotoista huolimatta hallituksen esityksessä ehdotettiin asunnon ja työpaikan välisen matkakulujen osalta sovellettavaksi 2 000 markan omavastuuta. Nämä esitykset toteutettiin kuluvalle vuodelle yksivuotisena lakina (verovuoden 1989 TVL).

Hallituksen esityksen perustelut olivat ristiriitaiset ja epätydyttävät. Asunnon ja työpaikan välisiin matkakustannuksiin rinnastettiin tulonhankintamenona työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut. Oli aivan oikein, ettei kahta viimeksi mainittua vähennystä poistettu. Sen sijaan oli perusteetonta asettaa asunnon ja työpaikan väliset matkakulut erilaisen kohtelun alaksi ja samalla poistaa suurelta osalta verovelvollisia mainittu vähennys kokonaan. Koska verovelvollisten matkakustannukset ovat tilastojen mukaan keskimäärin noin 2 000 markkaa vuodessa, merkitsi hallituksen toimenpide sitä, että suuri osa verovelvollisista menetti tämän tulonhankkimisvähennyksen kokonaisuudessaan. Matkakustannuksia on lähes 2,2 miljoonalla verovelvollisella.

Nyt käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä ei ehdoteta korjauksia matkakustannusten verovähennysoikeutta koskeviin epäkohtiin. Päinvastoin hallitus ehdottaa tänä vuonna yksivuotisena voimassa olevan säännöksen säätämistä pysyväksi.

Keskustan eduskuntaryhmä ehdottaa viimevuotiseen tapaan, että työmatkakuluvähennykseen ei sovelleta omavastuuta lainkaan. Kysymyksessä on tyypillinen tulonhankkimisvähennys. Omavastuuosuuden asettaminen on nettotulon verotuksen periaatteen vastainen ja asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan asunnon ja työpaikan välisen etäisyyden perusteella. Myös johdonmukainen suhtautuminen kaikkiin luonnollisiin vähennyksiin edellyttää omavastuun poistamista.

Omavastuun poistamisen lisäksi katsomme, että matkakustannusten vähentämisöikeuteen tulee tehdä inflaatiotarkistus kolmen vuoden osalta, jolloin vähennyksen enimmäismäärä nousee 19 000 markkaan.

3.1.2. Tulonhankkimisvähennys (86 §)

Hallitus esitti vuoden 1988 valtiopäivillä (HE n:o 109/1988 vp.), että tulonhankkimisvähennys on kaksi prosenttia palkkatulon määrästä, kuitenkin enintään 1 000 markkaa. Tämä säännös säädettiin yksivuotisena koskemaan vuotta 1989. Täyden vähennyksen saa, jos palkkatulot ovat vähintään 50 000 markkaa. Uutta ehdotuksessa oli, että oman asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset eivät enää sisälly tulonhankkimisvähennykseen, millä rakenteellisena muutoksena tosin ei ole vähennyksen määrän kannalta merkitystä. Veronmaksajan kannalta muutos merkitsee heikennystä aikaisempaan lainsäädäntöön.

Ensi vuodelle hallitus ehdottaa vähennyksen palauttamista verouudistusta edeltävälle reaali-tasolle, mutta ei täysimääräistä inflaatiotarkistusta. Tässä kohdin hallitus näyttää myöntävän virheensä ja Keskustan kritiikin oikeaksi.

Keskusta ehdottaa, että tulonhankkimisvähennyksenä saadaan vähentää palkkatulosta 500 markkaa lisättynä viidellä prosentilla palkkatulon määrästä, kuitenkin enintään 2 100 markkaa. Vuonna 1988 voimassa ollut vähennysoikeus oli 500 markkaa lisättynä viidellä prosentilla palkkatulon määrästä, enintään kuitenkin 1 800 markkaa. Vähennykseen ehdotetaan näin tehtäväksi inflaatiotarkistus verouudistusta edeltävältä tasolta.

Tulonhankkimisvähennys on nimenomaan sellainen vähennys, joka yksinkertaistaa verotusta. Vähennyksen saa verovelvollinen automaattisesti, mikäli verovelvollisella ei ole vähennyksen enimmäismäärää enempää hankittuna esimerkiksi ammattikirjallisuutta, omia työvälineitä, työ- ja virkapukuja ym. tulon hankkimisesta johtuneita menoja. Ainoastaan jos tulonhankkimismenoja on enemmän, on annettava verottajalle selvitys vähennykseen oikeuttavista menoista. Keskustan esitys yksinkertaistaa verotusta sekä verovelvollisen että veronsaajan kannalta. Hallituksen esitys vuoden 1988 valtiopäivillä merkitsi verotuksen monimutkaistumista kuluvalle vuodelle. Nyt käsitellyssä oleva hallituksen ehdottama säännös on selvä parannus aiempaan verrattuna.

3.1.3. Taiteilijoiden tulonhankkimiskulujen vähentäminen (82 §)

Asiantuntijana valiokuntakäsittelyssä vuoden 1988 valtiopäivillä kuullun taiteilijajärjes-

töjen edustajan näkemysten mukaisesti katsoimme, että uuden tulo- ja varallisuusverolain 82 §:n 4 kohtaa tulee soveltaa siten, että taiteilijoita verotetaan heidän todellisten tulojensa ja menojaan perusteella. Tämä koskee myös niitä taiteilijoita, jotka eivät voi taloudellisista syistä omistautua taiteen tekemiseen päätoimisesti. Myös heidän on voitava vähentää todelliset tulonhankkimiskulunsa täysimääräisesti. Tämä on perusteltua siksi, että tällaisen taiteilijan tulo katsotaan veronalaiseksi tuloksi. On johdonmukaista, että tulon hankkimisesta aiheutuneet kustannukset ovat myös vähennyskelpoisia. Tämä on kantamme myös vuodelle 1990 ja siitä eteenpäin.

3.2. Velkojen korot (87—91 §)

3.2.1. Asuntolainojen velkojen korot (88, 89 § 1 ja 91 §)

Nykyinen hallitus ei ole tähän mennessä lainkaan parantanut asuntovelallisten asemaa velkojen korkojen vähennysoikeutta lisäämällä. Hallituksen esitys merkitsee korkovähennysoikeuden leikkaamista edelleen.

Omapastuuosuuden markkamäärää on nostettu 600 markasta 900 markkaan vuodelle 1989. Ensi vuodelle hallitus ehdottaa omavastuun korottamista 1 000 markkaan.

Tämän lisäksi 10 prosentin suuruisen uuden suhteellisen omavastuun asettaminen koskee vuonna 1989 jokaista yli 750 000 verovelvollista, joilla on asuntolainojen velkojen korkoja. Suhteellista omavastuuosuutta ehdotetaan nostettavaksi 15 prosenttiin korkojen määrästä vuonna 1990.

Kun otetaan huomioon, että kyseessä on perhekohtainen vähennys, havaitaan, että heikennys koskee merkittävää osaa maamme perheitä. Yksinäinen verovelvollinen ja lapseton aviopari saa tänä vuonna täyden hallituksen esittämän 22 000 markan suuruisen korkovähennyksen, jos korkomenoja on yhteensä 25 344 markkaa, jolloin omavastuuosuudeksi muodostuu 3 344 markkaa. Yli menevältä osin kaikki jää omalle vastuulle. Puolisoiilla, joilta ovat elättäneet alaikäistä lasta, on hallituksen esityksen mukaan oikeus saada 25 000 markan suuruisen vähennys, jolloin korkomenoja on tullut olla tänä vuonna 28 677 markkaa. Yli menevältä osin korkoja ei saa vähentää lainkaan.

Aiempaan korkojen vähennysoikeuteen verrattuna verovelvolliset menettävät kuluvana vuonna hallituksen laskelmien mukaan kaikkien korkojen vähennysoikeutta yli 1,1 miljardia markkaa, mistä summasta menettävät suurimman osan asunovelalliset. Tässä luvussa ei näy lainkaan se seikka, kuinka paljon korkomenojen määrä verovelvollisilla lisääntyy voimakkaan asuntojen hintojen nousun aiheuttaman velkaantumisen johdosta. Omavastuut kasvavat ensi vuonna tästäkin, kuten edellä esitetystä ilmenee.

Edellä lausutun lisäksi yksinäisten kohdalla vähennysoikeuden yläraja alenee 22 000 markasta 20 000 markkaan vuodelle 1990. Puolisoilla vähennysoikeus heikkenee reaalisesti ylärajan pysyessä entisellään.

Hallituksen toimeentuloisuuden seurauksena asuntojen hinnat ovat päässeet nousemaan erittäin nopeasti. Nousu on jatkunut vielä kuluvan vuoden puolella, mutta näyttää nyt pysähtyneen ja osaksi jopa kääntyneen hieman laskuun. Asuntojen hinnat ovat nousseet koko maassa nykyhallituksen aikana yli 70 prosenttia ja pääkaupunkiseudulla vielä enemmän. Asuntojen hintakarusellia pyörittämällä hallitus on tuhonnut tuhansien perheiden suunnitelmat oman asunnon hankkimisesta. Asuntojen hintojen pieni lasku viime aikoina ei muuta tilannetta olennaisesti. Ensiasunnon hankkijan kannalta tilanne on edelleen huonontunut, sillä korkotasoa on kuluneena syksynä noussut voimakkaasti hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan johdosta. Nuorten perheiden kannalta ensiasunnon hankkiminen on palkkatuloilla tullut käytännössä mahdottomaksi. Samanlaisesti asunonsa jo hankkineiden velkarasitus on lainakorkojen nousun myötä lisääntynyt. Hallituksen asuntopolitiikka on umpikujassa. Pääosalle ihmisiä ei ole omistusasunnon sijaan muitakaan vaihtoehtoja käytettävissä. Asuntokriisi on johtanut siihen, että nuorilla on entistä vaikeampaa aikuisena muuttaa pois lapsuudenkodistaan ja perustaa omaa perhettä.

Edellä olevan johdosta ehdotamme asuntolainakorkojen omavastuusoisuuden poistamista kokonaan ja vähennyksen ylärajan korottamista yksinäisen henkilön kohdalla 25 000 markkaan sekä aviopuolisoiden kohdalla 30 000 markkaan. Lapsiperheiden aseman parantamiseksi ehdotamme kustakin alaikäisestä lapsesta lisäksi 3 000 markan suuruisia lisävähennystä.

Lisäksi ehdotamme, että aviopuolisoihin sovellettaisiin avopuolisoita koskevia säännöksiä

velkojen korkojen vähennysoikeuden kohdalla siirtymäkauden jälkeen vuoden 1992 alusta lukien. Puolisoita koskevia säännöksiä ehdotetaan tuolloin sovellettavaksi, jos mies ja nainen avioliittoa solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avioliitonomaaisissa olosuhteissa. Nykyisin vastaavaa säännöstä sovelletaan mm. asumistuki- ja rintamasotilaseläkeasioissa. Lähtökohtana on pidettävä sitä, että puututaan vain selviin tapauksiin. Joka tapauksessa nykyinen säännös, joka oikeuttaa lapsettomat avopuolisot kaksinkertaiseen velkojen korkojen vähennysoikeuteen, on epäoikeudenmukainen. Mikäli avopuolisot saavat yhteisen lapsen, heihin sovelletaan nykyisin aviopuolisoita koskevia säännöksiä. Nykyinen epäjohtonmukainen ja epäoikeudenmukainen tilanne on uskallettava korjata. Siirtymäsäännös on tarpeen kuitenkin, koska monet avoparit ovat mitoitaneet taloutensa nykyisen järjestelmän mukaiseksi. Ehdotammekin edellä olevan sisältöisen siirtymäsäännöksen ottamista lain 160 §:n uudeksi 3 momentiksi.

Nykyisin 300 000—400 000 markan suuruisen asuntolainan on erityisesti pääkaupunkiseudulla melko tavallinen, puolen miljoonan lainakaan ei ole harvinainen. Aivan liian moni joutuu elämään ja työskentelemään jatkuvissa taloudellisissa vaikeuksissa maksaakseen asuntonsa hintaa. Varsinkin nuorten perheiden, joilla ei ole vielä lainkaan asuntoa, asema on erittäin vaikea. Myös lapsiperheiden kohdalla perheen kasvaessa asunnon vaihtaminen isompaan on monissa tapauksissa mahdotonta.

Ei voida pitää hyväksyttävänä, että ihmisen keskeiseksi tehtäväksi muodostuu pyrkimys selviytyä asuntolainojen velkojen lyhennyksistä ja korkojen maksusta. Tästä syystä on välttämätöntä korottaa asuntolainojen korkojen vähennysoikeutta hallituksen ehdottamasta tasosta ja parantaa lapsiperheiden asemaa vielä enemmän. Tällä hetkellä varsin monet saavat vähentää käytännössä asuntolainakoroistaan vain noin puolet, koska korkojen vähennysoikeutta ei ole edes toteutuneen inflaation mukaisesti tarkistettu, kun aikaisemmin suurin osa koroista oli mahdollista vähentää verotuksessa.

Edelleen on syytä muistaa, että suuren asuntopölyn omaavia perheitä eivät juurikaan voi kohdata muut asumisen tukemiseen tarkoitettut yhteiskunnan keinot. Tähän on syytä kiinnittää huomiota, kun julkisessa keskustelussa on esitetty asuntolainojen korkojen vähennysoikeu-

den leikkaamista edelleen ja kompensoimista suorilla tulonsiirroilla. On selvää, etteivät tulonsiirrot tulisi koskemaan kuin pientä osaa asuntovelallisista. Näissäkin tapauksissa nykyhallituksesta saadun kokemuksen perusteella tulonsiirrot olisivat riittämättömiä. Asumisen tukimuotojen puutteet ja vuokra-asuntotilanne huomioon ottaen on todettava, että pääosalle ihmisiä ei ole vielä olemassa muuta vaihtoehtoa kuin oman asunnon hankkiminen. Edelleen on tarpeen muistuttaa asunnonhankintaan liittyvistä monista muista kustannuksista. Hallitus ei ole taipunut edes ensiasunnon hankkijan leimaveron poistamisen.

Hallitus näyttää olevan huolissaan siitä, että asuntolainakorkoja voidaan vähentää väärin perustein ja voidaan syyllistyä verokeinotteuun. Tällaisen keinottelun mahdollisuudet ovat hyvin marginaaliset ja vähennysoikeuden väärinkäyttäminen voidaan estää. Myöskään vähennysoikeuden korottaminen ei kiihdytä asuntojen nousupaineita entisestään, koska hinnat ovat nousseet, vaikka vähennystä ei ole nostettu ja vaikka sen taso reaalisesti on laskenut. Nyt vähennyksen tasoa pyritään laskemaan myös markkamääräisesti. Hallitus suunnittelee edelleen tulevaisuudessa asuntolainakorkojen vähennysoikeuden leikkaamista katsomalla, että korkovähennystä ei tulisi sitoa käyttötarkoitukseen, vaan se tulisi rajoittaa vain ylärajojen ja omavastuiden avulla. Asuntovelalliset ovat kuitenkin mitoittaneet taloutensa yleensä varsin tiukkaan eivätkä selviydy taloudellisesti, mikäli hallituksen aiomukset toteutetaan.

3.2.2. Asuntovähennys (146 a §)

Hallitus esittää otettavaksi käyttöön uuden asuntovähennyksen vaihtoehtoisena vähennyksenä asuntolainakorkojen verovähennysoikeudelle.

Hallituksen esitys asuntovelkojen verotuksellisesta kohtelusta muodostaa hyvin monimutkaisen ja verovelvollisten kannalta epävarman kokonaisuuden. Asunnonhankkijoiden on vaikea tietää, kumpi menettely, asuntovähennys vai perinteinen korkovähennys, kannattaa valita.

Hallitus on uhkaillut leikata asteittain jatkossakin perinteistä korkovähennystä, mutta mitään varmoja päätöksiä ei asiasta kuitenkaan ole.

Toisaalta asuntovähennysjärjestelmääinkin liittyy monia epävarmuustekijöitä.

Keskustan lähtökohta on se, ettei asuntovelan perusteella annettavaa verotukea saa leikata. Kannatamme sitä, että mahdollisimman pian siirryttäisiin ensiasunnonhankkijoiden kohdalla vain verosta tehtävään, hallituksen nyt esittämään edullisempaan vähennykseen. Nykyisin asuntolainakorkojensa perusteella tulosta vähennyksen tekevien kohdalla ei vähennysoikeutta tule tällöin leikata.

Tässä vaiheessa hyväksymme pääpiirteissään hallituksen esityksen asuntovähennykseksi.

Edellytämme hallituksen esitykseen kuitenkin eräitä korjauksia. Mielestämme vähennyksen tekeminen tulisi ulottaa jokaiseen ensiasunnon hankkijaan iästä riippumatta. Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että vähennyksen voi saada verovelvollinen, joka on täyttänyt enintään 39 vuotta sinä verovuonna, jona hän on ryhtynyt käyttämään ensimmäistä asuntoaan. Vähennyksen suuruudeksi ehdotamme 7 000 markan sijasta 8 000 markkaa/henkilö ja lapsikorotuksen suuruudeksi hallituksen tapaan 1 500 markkaa lasta kohti. Emme kuitenkaan halua asettaa lapsikorotukselle lapsien lukumäärän perusteella ylärajaa, vaan katsomme, että lapsikorotus tulee voida tehdä jokaisesta lapsesta.

3.2.3. Muiden kuin asuntolainojen velkojen korot. (88, 89 § 2, 91 §)

Keskusta hyväksyy muiden kuin asuntolainakorkojen vähennysoikeuden enimmäismääräksi 10 000 markkaa. Sen sijaan ehdotamme myös näiltä ns. kulutusluotoilta poistettavaksi omavastuun kokonaisuudessaan.

3.2.4. Elinkeinotoimintaan, maatalouteen ja muuhun ansiotoimintaan liittyvien velkojen korkojen vähentämisoikeus (91 §)

Hallitus on tälle vuodelle rajoittanut myös elinkeinotoimintaan, maatilatalouteen ja muuhun ansiotoimintaan liittyvien velkojen korkojen vähentämisoikeutta asettamalla myös näitä koskemaan 900 markan suuruisen omavastuun siltä osin, kuin yksityistalouteen kohdistuvat korkomenot eivät kata 900 markan omavas-

tuuta. Ensi vuodelle omavastuu ehdotetaan nostettavaksi 1 000 markkaan. Käytännössä tulisi olemaan tapauksia, joissa elinkeinotoimintaan, maatilatalouteen tai muuhunkin ansiotoimintaan kohdistuneita korkomenoja siirtyisi omavastuun piiriin. Johdonmukaisesti ehdotamme tässäkin kohdin omavastuun poistamista.

3.3. Lahjoitusvähennys (103 §)

Hallituksen esityksessä vuoden 1988 valtiopäivillä ehdotettiin supistettavaksi verotuksessa vähennyskelpoisten lahjoitusten piiriä. Ehdotuksen mukaan vähennysoikeus säilyisi vain yhteisöillä tiedettä, taidetta tai suomalaisen kulttuuriperinteen tukemista edistäviin tarkoituksiin tehdyistä lahjoituksista. Tämä kuluva vuonna yksivuotisena voimassa oleva säännös ehdotetaan nyt pysyväksi.

Emme voi hyväksyä hallituksen esitystä. Esimerkiksi sodasta kärsimään joutuneiden hyväksi tehtyt lahjoitukset on lahjoittaja sota-vuosista lähtien voinut vähentää valtionverotuksessa. Vähennysoikeuden poistaminen kuluva vuoden osalta on johtanut sodasta kärsimään joutuneiden hyväksi työskentelevien järjestöjen saamien lahjoituksien vähenemiseen. Kun Sotainvalidien Veljesliitto sai 1.1.—30.6.1988 välisenä aikana lahjoituksia 1 211 735 markan arvosta, oli vastaava summa vuoden 1989 ensipuoliskolla vain 629 258 markkaa.

Lahjoitusten vähentyminen heikentää järjestöjen mahdollisuuksia jatkaa vapaaehtoista huoltotyötä, vaikka sellaiseen yhteiskunnan sosiaali- ja terveydenhuollon puutteita täydentämään huoltoon on yhä suuri tarve.

Edellä oleva esimerkki kuvaa lahjoitusvähennyksen suurta yhteiskunnallista merkitystä. Aiemmin voimassa ollut lahjoitusvähennys koski myös monia muita yhteiskunnallisesti merkittäviä lahjoituksia.

Katsomme, että aiemmin voimassa ollutta lahjoitusvähennystä ei ole perusteltua heikentää. Hallituksen esityksessä ei juurikaan ole perusteltu vähennysoikeuden rajoittamista. Aiemmin voimassa ollut vähennys on tarkoitettu yleishyödyllisten tavoitteiden tukemiseen ja tästä syystä on verovelvolliselle annettu oikeus vähentää tietynlaiset lahjoitukset tulosta. Ei ole mitään syytä muuttaa aiempaa säännöstä.

3.4. Perhepoliittiset ja sosiaalipoliittiset vähennykset

3.4.1. Yleistä

Edellä on käsitelty velkojen korkojen vähennysoikeutta, joista etenkin asuntolainojen ko-roilla on myös merkittävä perhepoliittinen vaikutus. Tässä yhteydessä käsitellään varsinaisia perhepoliittisia ja sosiaalipoliittisia vähennyksiä.

Verojärjestelmien tehtävänä on aina ollut tasata myös yhteiskunnan tuloeroja. Tämän yhteiskunnallisen tehtävän hoitamisessa on tärkeä osa verovähennysjärjestelmällä. Verouudistusta edeltäneen vähennysjärjestelmän avulla on pyritty ihmisten keskinäiseen sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden poistamiseen. Vaikka ihmisten tulot olisivatkin samansuuruiset, voi heidän veronmaksukykynsä vaihdella sairauden, perheen huoltamisen, vakaantumisen ja monien muiden syiden vuoksi suurestikin. Aiemmalla verovähennysjärjestelmällä on ohjattu tulonsiirtoja mm. perhepoliittisilla, sosiaalipoliittisilla, veronmaksukykyä tasoittavilla, perustoimeentuloturva parantavilla ja muilla vastaavilla perusteilla eri veronmaksajaryhmille. Kun vähennysjärjestelmästä aiotaan nyt pysyvästi osittain luopua ja tästä aiheutuva verojen kiristyminen aiotaan ohjata yksinomaan verotaulukoihin, johtaa se aiemmasta sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden tasoittamiseen pyrkivästä verotuksesta luopumiseen. Tämä tulee aiheuttamaan monille veronmaksajille ja veronmaksajaryhmille suuria ongelmia. Erityisesti yksinhuoltajat, elatusvelvolliset, keskituloiset ja monet lapsiperheet sekä muut väliinputoajat ovat tämän verouudistuksen keskeisiä maksumiehiä henkilöverotuksen puolella.

Mikäli sosiaalisin perustein myönnettäviä verovähennyksiä pysyvästi poistetaan, tulee ne korvata suorina tulonsiirtoina vastaaville veronmaksajaryhmille. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut, mistä syystä ehdotamme, että pääosa vähennyksistä säilytetään.

3.4.2. Perhepoliittiset vähennykset

Tässä kohdassa käsitellään keskeisiä lapsiperheitä koskevia perhepoliittisia vähennyksiä. Myös monilla muilla vähennyksillä on perhe-

poliittista merkitystä. Näitä käsitellään kuitenkin erikseen.

Hallitus ehdottaa huoltajavähennyksen ja puolisol vähennyksen poistamista kokonaan ja pysyvästi. Mainittujen vähennysten yhteenlaskettu markkamäärä oli noin 1,7 miljardia markkaa vuonna 1988. Lisäksi ehdotetaan heikennettäväksi edelleen tänä vuonna yksivuotisena lakina voimassa olevaa lapsenhoitovähennystä siten, että vähennys myönnettäisiin verovelvolliselle, jos hän on elättänyt 3—7-vuotias lasta.

Edellisessä kappaleessa mainitut vähennyksiin kohdistuvat heikennykset koskevat valtionverotuksen vähennyksiä. Osa menetyksistä korvataan osalle perheitä ehdottamalla kunnallisverotuksen lapsivähennystä korotettavaksi 10 000 markkaan alaikäistä lasta kohti. Kompensaatio ei ole täydellinen eikä kohdistu kaikkiin perheisiin.

Keskustan eduskuntaryhmä on verouudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittelyn yhteydessä vuoden 1988 valtiopäivillä katsonut, että lapsiperheiden asemaa tulee pyrkiä parantamaan suoriin tulonsiirtoihin. Tämän johdosta Keskustan eduskuntaryhmä oli vuoden 1988 valtiopäivillä valmis hyväksymään valtionverotuksessa tehtävän huoltajavähennyksen poistamisen, mikäli samalla korotettaisiin lapsilisiä riittävästi.

Keskustan tuolloin ehdottamaan vaihtoehtomalliin kuului lisäksi valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen säilyttäminen entisellään, mikä merkitsi sitä, että jos verovelvollinen on elättänyt 8 vuotta täyttänyttä tai sitä vanhempaa alaikäistä lasta, valtionverotuksen lapsenhoitovähennys olisi 7 000 markkaa. Jos verovelvollinen on elättänyt enintään 7-vuotiaasta alaikäistä lasta, olisi vähennyksen määrä 12 000 markkaa. Edelleen mallin mukaan tulisi säilyttää aiemmin voimassa ollut 5 000 markan suuruinen puolisol vähennys ja alle 8 vuoden ikäisen lapsen elättämisestä johtuva lapsikorotus 3 000 markkaa. Tällä tavalla voitaisiin tukea niitä lapsiperheitä, joissa vain toinen puolisoista on ansiotyössä. Vähennyksen säilyttämisellä on sama peruste kuin yksinhuoltajavähennyksilläkin. Valtionverotuksessa verosta tehtävä huoltajavähennys on ollut yhdestä lapsesta 870 markkaa, kahdesta lapsesta 1 880 markkaa, kolmesta lapsesta 3 100 markkaa, neljästä lapsesta 4 790 markkaa ja kustakin seuraavasta lapsesta 2 190 markkaa. Tämä huoltajavähennys ehdotettiin kompensoitavak-

si edellä kerrotuin tavoin lapsilisien korottamisella. Kunnallisverotuksen lapsivähennys ehdotettiin säilytettäväksi entisellään inflaatiotarkistuksella korotettuna. Mallin mukaan vähennys olisi ollut yhdestä lapsesta 3 400 markkaa, kahdesta lapsesta 7 000 markkaa, kolmesta lapsesta 10 900 markkaa, neljästä lapsesta 14 900 markkaa sekä viidestä ja kustakin sitä seuraavasta lapsesta lisäksi 4 300 markkaa.

Koska vuoden 1988 valtiopäivillä lapsilislain täysistuntokäsittelyssä Keskustan ehdottama lapsilisien korottaminen hylättiin, ei ollut mahdollista pysyä alkuperäisen mallin kannalla. Tästä syystä ehdotettiin perhepoliittisten vähennysten säilyttämistä inflaatiotarkistuksella korotettuna.

Myös meneillään olevilla valtiopäivillä Keskustan ehdotus merkittävästä lapsilisien tason korottamisesta on hylätty. Muutoinkaan hallitus ei ole suostunut parantamaan lapsiperheiden asemaa. Tästä syystä Keskusta ehdottaa vuodelle 1990 ja siitä eteenpäin aiemmin voimassa olleiden vähennysten säilyttämistä inflaatiotarkistuksilla korotettuna.

Edellä olevan perusteella Keskusta ehdottaa puolisol vähennyksen korottamista kustannustason nousua vastaavasti 8 000 markasta 8 500 markkaan. Samalla puolisol vähennyksen soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi aikaisemmasta. Ennen verouudistusta puolisol vähennyksen enimmäismäärä oli 8 000 markkaa, mikäli verovelvollinen on elättänyt alle 8 vuoden ikäistä lasta. Hallitus ehdottaa koko vähennyksen poistamista pysyvästi. Vähennyksellä Keskusta haluaa tukea perheitä, joissa vain toinen on ansiotyössä. Lapsenhoitovähennyksen Keskusta ehdottaa korotettavaksi 12 700 markkaan, jos verovelvollinen tai puoliso yhdessä ovat elättäneet enintään 7 vuotta täyttänyttä lasta. Mikäli verovelvollinen tai puoliso yhdessä ovat elättäneet ainoastaan 8 vuotta täyttänyttä tai sitä vanhempaa lasta, Keskusta ehdottaa valtionverotuksessa vähennyksen enimmäisrajaksi 7 400 markkaa. Huoltajavähennyksen kompensoimiseksi ehdotetaan mainittuihin summiin lapsikorotuksena kahdesta lapsesta 1 000 markkaa, kolmesta lapsesta 3 000 markkaa, neljästä lapsesta 6 000 markkaa sekä jokaisesta sitä useammasta lapsesta lisäksi 3 000 markkaa. Hallitus ehdottaa vähennyksen myöntämistä ilman lapsikorotuksia ainoastaan niissä perheissä, joissa on elätettävänä 3—7-vuotias lapsi.

Keskustan ehdotus on rakenteeltaan halli-

tuksen ehdotusta laajempi ja lisäksi siinä kompensoitaisiin perheen koosta aiheutuvia erityisiä kustannuksia.

Keskusta hyväksyy hallituksen esityksen kunnallisverotuksen lapsivähennyksen korottamisesta 10 100 markkaan lasta kohden.

Keskusta ehdottaa myös lastenhoitajavähennyksen säilyttämistä, jota käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Keskustan ehdottama lapsiperheisiin kohdistuva riittävän suuria tulonsiirtoja korostava malli olisi lapsiperheiden kannalta edullisin ja kohtelisi lapsiperheitä tasapuolisesti. Ehdotus merkitsisi toteutuessaan myös sitä, ettei väliinputoajia pääsisi jäämään. Kokonaisuudessaan Keskustan ehdotus olisi hallituksen esitystä parempi lapsiperheiden kannalta. Ehdotus olisi hallitusohjelman sekä hallituspuolueiden antamien lupauksen mukainen siten, että perhepo liittista tukea parannettaisiin ensisijaisesti lapsilisäjärjestelmää kehittämällä.

Lapsilisää koskevien muutosesitysten tultua hylätyiksi Keskustan ehdottama uusi malli on myös perheiden kannalta hallituksen esitystä selvästi parempi. Myös tässä mallissa on huolehdittu siitä, ettei väliinputoajia jää.

3.4.3. Sairauskuluvähennys (99 §)

Sosiaalipoliittisiin vähennyksiin kuuluvaa sairauskuluvähennystä hallitus ei ehdota tälläkään kertaa lainkaan korotettavaksi. Nykyinen vähennyksen enimmäismäärä on yksinäisen henkilön osalta 1 600 markkaa ja puolisoiden osalta 3 200 markkaa. Enimmäismääriä korotetaan 500 markkaa jokaisesta alaikäisestä lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt. Sairauskuluja voidaan vähentää siltä osin, kuin niiden määrä ylittää 300 markan tai puolisoiden ollessa kysymyksessä 600 markan suuruisen omavastuun.

Keskusta ehdottaa, että sairauskuluvähennyksiin tehdään inflaatiotarkistus siten, että verovelvollisella on oikeus vähentää omia ja perheenjäsentensä sairauskuluja enintään 1 900 markkaa tai jos kysymyksessä ovat puoliset, yhteensä enintään 3 800 markkaa. Enimmäismääriä on korotettava 650 markalla jokaisesta lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt. Lisäksi ehdotamme sairauskuluvähennyksen omavastuusuuden poistamista.

Edellä on käsitelty niitä perusteita, joiden vuoksi vähennyksiä ehdotetaan säilytettäväksi.

Sairaus on yksi tekijä, joka heikentää ihmisten veronmaksukykyä. Tulevaisuudessa on huolehdittava siitä, ettei tätäkin vähennystä poisteta, jolloin vähennyksen tuloeroja tasoittava vaikutus menettäisi merkityksensä.

3.4.4. Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys (101 §)

Sellaisella yksinhuoltajalla, joka on verovuonna elättänyt alaikäistä lastaan, on aiemmin, ennen verouudistusta, ollut oikeus vähentää valtionverotuksessa 20 prosenttia tulostaan, enintään kuitenkin 6 300 markkaa. Vähennyksen suuruus määrättiin tulosta, josta ensin on vähennetty tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot.

Hallitus ehdotti vuoden 1988 valtiopäivillä koko vähennyksen poistamista, vaikka hallituksen tiedossa oli, että muutos merkitsi yksinhuoltajille taloudellisia menetyksiä. Kuluvana vuonna vähennys on poistettu eikä hallitus ehdota sen palauttamista.

Ehdotamme vähennyksen palauttamista ja inflaatiotarkistuksen tekemistä kolmelle vuodelle, jolloin vähennys on enimmillään 7 300 markkaa. Jotta yksinhuoltajien asema ei verouudistuksessa heikkenisi, on vähennys tarpeen säilyttää. Keskusta hyväksyy hallituksen esityksen kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennyksen nostamisesta 12 000 markkaan. Taannehtivasti tämä tulee toteuttaa Keskustan lakialoitteen mukaisesti erillisellä lailla. Keskustan ehdotus kokonaisuudessaan parantaa yksinhuoltajien asemaa merkittävästi.

3.4.5. Valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys (146 §)

Aiemmin, ennen verouudistusta, voimassa olleen lainsäädännön mukaan verovelvollisella, joka verovuonna on suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, on ollut oikeus valtion verotuksessa vähentää tuloverosta 1/4 verovuonna suorittamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 900 markkaa lasta kohden.

Hallitus ehdotti vuoden 1988 valtiopäivillä valtionverotuksessa tehtävän elatusvelvollisuusvähennyksen poistamista kokonaan, mutta valiokuntakäsittelyssä hallitus esitti vähennyk-

sen myöntämistä alennettuna puoleen eli 450 markan suuruisena. Tämän sisältöinen säännös on voimassa kuluvana vuonna ja hallitus ehdottaa säännöstä nyt pysyväksi.

Aiempi vähennys perustui siihen ajatukseen, että lapsen vanhempien taloudellinen asema heikkenee tuntuvasti, mikäli vanhemmat elävät avio- tai asumuserossa tai muutoin välien rikkoutumisen vuoksi erillään. Vanhempien verotuksellinen ja taloudellinen asema on yleensä selvästi parempi heidän asuessaan yhdessä ja elättäessään yhdessä lapsiaan samassa taloudessa.

Aiemmassa lainsäädännössä oli myös paljolti samoista syistä ohjattu yksinhuoltajille erityisvähennyksiä.

Edelleen on syytä muistaa, että elatusvelvollisen mahdollisuudet uuden perheen perustamiseen ja lapsien hankkimiseen uudessa perheessä vaikeutuvat tai saattavat tulla jopa mahdottomaksi, ellei elatusvelvollisuusvähennystä tulevaisuudessakin myönnettäisi. On myös huomattava, että esimerkiksi avioerossa on voitu määrätä lapsia molempien puolisoitten huoltoon, jolloin he molemmat ovat yksinhuoltajia, mutta yleensä vain toinen on elatusvelvollinen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme vähennyksen säilyttämistä aiemmalla tasolla sekä inflaatiotarkistuksen tekemistä siihen, jolloin vähennyksen enimmäismääräksi muodostuu 1 050 markkaa.

3.4.6. Valtionverotuksen invalidivähennys (146 §)

Hallitus ehdotti vuoden 1988 valtiopäivillä valtionverotuksen invalidivähennyksen säilyttämistä ennallaan. Keskusta ehdotti tuolloin 660 markan suuruisen vähennyksen korottamista inflaatiotarkistuksen johdosta enimmäismäärältään 730 markkaan tehtäväksi tuloverosta.

Nyt hallitus ehdottaa edelleen vähennyksen säilyttämistä 660 markan suuruisena. Keskusta ehdottaa vähennyksen korottamista inflaatiotarkistuksen johdosta enimmäismäärältään 770 markkaan.

3.4.7. Lastenhoitajavähennys (146 §)

Lastenhoitajalle maksetusta palkasta suoritettut sosiaalikustannukset on Keskustan edus-

kuntaryhmän aloitteen pohjalta säädetty vähennyskelpoisiksi vuodesta 1987 alkaen. Hallitus on poistanut vähennyksen kuluvalla vuodelta ja ehdottaa sen poistamista pysyvästi.

Vähennykseen on ollut oikeutettu Suomessa suurimman osan verovuodesta asunut verovelvollinen, joka on elättänyt verovuonna enintään seitsemän vuotta täyttäneitä lastaan. Jos verovelvollinen tai hänen puolisonsa on saanut lakiin perustuvaa kotihoidontukea 6 kuukautta pidemmältä ajalta, vähennystä ei voida myöntää. Sosiaalikustannukset vähennetään valtion tuloverosta. Puolisoista vähennyksen saa vain se, jonka ansiotulojen määrä on pienempi.

Ehdotamme lastenhoitajavähennyksen palauttamista entisen sisältöisenä. Vähennys edustaa varsin uutta lainsäädäntöä eikä sen poistamiseen ole esitetty mitään syytä. Vähennys helpottaa lastenhoidosta aiheutuvia kustannuksia silloin, kun yhteiskunnalla ei ole tarjottavana päivähoitopaikkaa tai yhteiskunnan tarjoama tuki on muutoin riittämätön.

3.4.8. Kunnallisverotuksen elatusvelvollisuusvähennys (106 § 2)

Hallitus on vuoden 1988 valtiopäivillä ehdottanut vähennyksen poistamista kokonaan. Tämä ehdotus toteutui yksivuotisena kuluvan vuoden osalta. Nyt hallitus ehdottaa vähennyksen poistamista pysyvästi.

Edellä valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennyksen kohdalla mainittuihin perusteluihin viitaten ehdotamme vähennyksen säilyttämistä sekä inflaatiotarkistuksen suorittamista kolmelta vuodelta, jolloin vähennyksen enimmäismäärä nousee 3 600 markasta 4 200 markkaan.

3.4.9. Kunnallisverotuksen opiskelijavähennys (106 § 3)

Hallitus ehdotti vuoden 1988 valtiopäivillä vähennyksen poistamista kokonaan. Tämä ehdotus toteutui yksivuotisena kuluvan vuoden osalta. Nyt hallitus ehdottaa vähennyksen poistamista pysyvästi.

Aiemmin 7 kuukauden ajan säännöllistä ja täyttä opetusta saanut opiskelija sai kunnallisverotuksessa vähentää ansiotulostaan opiskelijavähennyksenä 3 600 markkaa. Vuodelta 1986 toimitetussa verotuksessa vähennyksen on saa-

nut noin 250 000 opiskelijaa ja vähennyksen rahallinen arvo on ollut yhteensä noin 190 miljoonaa markkaa eli keskimäärin 760 markkaa opiskelijaa kohden. Koska opintorahaa on korotettu riittämättömästi ja koska opiskelijoiden asema on lisäksi huonontunut heille merkityksellisten vähennysten heikkenemisen johdosta, on perusteltua säilyttää kunnallisverotuksen opiskelijavähennys. Valtion verotuksessa verotettavan tulon alarajan korottaminen ei myöskään kompensoi opintolainojen korkojen omavastuusuuden korottamista ja matkakustannusten 2 000 markan omavastuuta. Lisäksi opintolainakorot ovat nousseet ja aiheuttaneet opiskelijoille taloudellisia menetyksiä. Hallituksen esitys merkitsi jo kuluvalle vuodelle sitä, että kunnallisverotuksessa opiskelijan verovapaa tulo laski aikaisemmasta 9 800 markasta 8 170 markkaan.

Keskusta ehdottaa, että 3 600 markan suuruinen opiskelijavähennys säilytetään ja että sitä korotetaan inflaatiotarkistuksella 4 200 markkaan, jotta se säilyttäisi arvonsa. Opiskelijoiden toimeentulomahdollisuuksia tulee muutoinkin tuntuvasti parantaa.

3.4.10. Kunnallisverotuksen invalidivähennys (107 §)

Hallitus ehdotti vuoden 1988 valtiopäivillä kunnallisverotuksen invalidivähennyksen säilyttämistä tänä vuonna ennallaan 2 900 markassa. Myöskään ensi vuodelle ei ehdoteta vähennyksen korottamista.

Keskusta ehdottaa vähennykseen tehtäväksi inflaatiotarkistuksen, jolloin vähennyksen enimmäismääräksi muodostuu 3 100 markkaa. Tällä tavalla vähennys säilyttää arvonsa. Lisäksi Keskusta ehdottaa, että vähennys saadaan tehdä ansiotulon lisäksi myös eläketulosta. Ihmiset joutuvat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, milloin ovat jääneet työkyvyttömyyseläkkeelle. Valtionverotuksessa invalidivähennys myönnetään myös eläketulosta. Epäkohta koskee niitä, jotka vuonna 1983 tai sen jälkeen ovat siirtyneet työkyvyttömyyseläkkeelle.

3.4.11. Kuolleen henkilön tulosta tehtävä vähennys (106 § 4)

Aikaisemmin, ennen verouudistusta voimassa olleen lainsäädännön mukaan, mikäli vero-

velvollinen oli kuollut ja häneltä oli jäänyt leski, lapsia tai muita perillisiä, joiden elatus pääasiallisesti on ollut vainajan ansion varassa, tehtiin vainajan tulosta kohtuullinen, enintään kokonaistulon suuruinen vähennys.

Hallitus ehdotti vuoden 1988 valtiopäivillä tämän kunnallisverotuksessa ja valtionverotuksessa tehtävän vähennyksen poistamista. Vähennys on poistettu kuluvalta vuodelta eikä hallitus ehdota sen palauttamista.

Keskusta ehdottaa vähennyksen palauttamista, koska näin voidaan yksinkertaistaa verotusta, mutta ei aiheuteta valtiolle verotulojen menetystä. Mikäli vähennystä ei palauteta, on mahdollisuus saada vastaava vähennys verotuslain huojuussäännöksen nojalla. Tämä edellyttää kuitenkin kääntymistä valtion, kunnan ja seurakunnan viranomaisien puoleen. Menetely on monimutkainen. Vähennyksen palauttaminen on perusteltua, koska näin voidaan verolautakunnan asiantuntemuksella säälittävissä tapauksissa myöntää tarvittava helpotus verotuksessa. Paikallinen verolautakunta tuntee myös tilanteen parhaiten ja asiantuntevimmin kykenee ratkaisemaan vähennyksen tarpeellisuuden. Samalla vältettäisiin veronhuojennusmenettelyn mukainen byrokratian lisääntyminen.

3.5. Muut vähennykset

3.5.1. Omaisuustulovähennys (97 §)

Hallituksen verouudistuksen suurimpia virheitä ovat olleet ne toimet, joilla säästämistä on rangaistu. Tavanomaisten määräaikaisten talletuskorkojen saattaminen veronalaiseksi on omalta osaltaan ollut laskemassa säästämisasetta juuri sellaisessa talouspoliittisessa tilanteessa, jossa säästämistä olisi päinvastoin tullut rohkaista.

Myös omaisuustulovähennyksen heikentämisellä kuluvalle vuodelle juuri pientallettajien ja vuokranantajien osalta on ollut vastaava kielteinen vaikutus. Aikaisemmin 7 200 markan suuruisen vuokratulovähennyksen saaneiden vuokranantajien verotus kiristyy silloin, kun puhdas vuokratuotto vuodessa on 2 000—12 400 markkaa. Maamme vuokranantajista keskeinen osa kuuluu juuri tähän ryhmään. Omaisuustulovähennyksen heikentäminen näi-

den verovelvollisten kohdalla verouudistusta edeltävään tilanteeseen verrattuna on myös asuntopoliittisesti nurinkurista. Ensi vuodelle hallitus esittää hieman parannusta omaisuustulovähennykseen, kuitenkin täysin verovapaan omaisuustulon rajaa ei koroteta.

Hallituksen esityksen mukaan luonnollinen henkilö tai erillisenä verovelvollisena verotettava kuolinpesä saa osingoista, koroista, sijoitusrahastojen voitto-osuuksista ja muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona käytettäväksi vuokratusta asunnosta saaduista vuokratuloista vähentää 2 000 markkaa lisättynä 50 prosentilla siitä määrästä, jolla omaisuustulovähennykseen oikeuttavat tulot ylittävät 2 000 markkaa. Vähennyksen enimmäismäärä olisi 20 000 markkaa.

Keskusta ehdottaa, että omaisuustulovähennyksen verovapaa enimmäismäärä nostetaan 10 000 markkaan. Tämän ylittävältä osin veronalaista tuloa olisi 50 prosenttia omaisuustulovähennyksen ylärajan ollessa 20 000 markkaa. Keskustan ehdotus yksinkertaistaa verotusta, sen sijaan hallituksen esitys on esimerkki verotuksen monimutkaistumisesta.

3.5.2. Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys (100 §)

Hallitus esitti vuoden 1988 valtiopäivillä veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksen säilyttämistä suunnilleen entisellään. Vähennys voidaan kuluvana vuonna myöntää, jos henkilön veronmaksukyky, hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioon ottaen, on erityisestä syystä, kuten elatusvelvollisuuden, työttömyyden tai sairauden johdosta olennaisesti alentunut. Tällaisessa tapauksessa voidaan tulosta vähentää kohtuullinen määrä, kuitenkin enintään 6 000 markkaa. Uutta on, että vähennys voidaan myöntää ainoastaan täysin tuhansin markoin. Hallitus ei ehdota vähennyksen korottamista vuodelle 1990.

Keskusta ehdottaa vähennyksen säilyttämistä rakenteeltaan entisellään siten, että se voidaan myöntää muutoinkin kuin täysin tuhansin markoin. Lisäksi ehdotamme vähennyksen korottamista inflaatiotarkistuksella, jolloin vähennyksen enimmäismääräksi muodostuu 7 000 markkaa.

3.5.3. Tulolähteen tappion vähentäminen (104 §)

Itsenäisen taloudellisen yksikön muodostamalla maatilalla harjoitettua maa- ja metsätaloutta pidetään erillisenä tulolähteenä. Maatilataloutta harjoittava voi vähentää maatalouden tappionsa saman maatilalla metsän puhtaasta tulosta. Ellei tämä riitä maatalouden tappion vähentämiseen, vahvistetaan maatilatalouden tappio, jonka saa vähentää valtionverotuksessa mahdollisista muista tuloista eli käytännössä yleensä palkkatuloista. Kunnallisverotuksessa tappion voi vähentää maatilatalouden puhtaasta tulosta tappiovuotta seuraavien viiden vuoden aikana.

Hallitus esittää maatilatalouden tappion vähentämisoikeutta rajoitettavaksi siten, että tappiota saa vähentää valtionverotuksessa kokonaistulosta enintään 10 000 markkaa.

Yritys- ja tulotilaston mukaan maatalouden tulo oli vuonna 1986 negatiivinen 10 750 tilalla. Maatilatalouden edellisten vuosien tappio, joka kunnallisverotuksessa voidaan vähentää saman tulolähteen myöhempien vuosien tuloista, on eri vuosina ollut seuraavan suuruinen:

v. 1982	72,5 milj. markkaa
v. 1983	54,5 „ „
v. 1984	52,3 „ „
v. 1985	71,6 „ „

Varsinaisen katovuoden 1987 tappiot ovat olleet aivan eri suuruusluokkaa ja tappion vähentämisellä on ollut myös merkittävä vaikutus kadon kohteeksi joutuneille.

Hallituksen esittämä kohtuuttoman suuri tappion vähentämisen rajoittaminen on veronsaajan kannalta vähämerkityksinen. Sen sijaan yksittäiselle viljelijälle vähennysoikeudella katovuoden verotuksen tasajana on hyvinkin suuri merkitys.

Verouudistuksen yhteydessä hallitus on korostanut neutraliteettiperiaatteen noudattamista. Tässä kohdin poiketaan jälleen hallituksen omista uudistuksen lähtökohdista.

Eri yhteyksissä on korostettu, että maatalous tuotantosuuntana on varsin herkkä ilmasto-olosuhteiden vaihteluille. Tätä osoittaa mm. kesän 1987 kato. Edelleen nuorten, aloittavien viljelijöiden kohdalla voi syntyä ensimmäisinä vuosina poikkeuksellisten suurten tilan kunnostusmenojen, mahdollisten tuotannonmuu-

toskustannusten ja suurten lainojen korkomenojen takia sadon vähäisenkin epäonnistumisen sattuessa tappiollinen vuosi.

Erityisesti pienviljelijät joutuvat lisääntyvässä määrin hankkimaan lisätuloja tilan ulkopuolelta. Tästäkin syystä olisi ainutlaatuista ja kohtuutonta, että viljelijät valittaisiin erityiseksi väestöryhmäksi, jonka tappion vähentämistä verotuksessa näin merkittävässä määrin rajoitettaisiin. Muita yrittäjiä ja ammatinharjoittajia eivät koske hallituksen ehdottamat rajoitukset.

Hallituksen esitystä perustellaan mm. sillä seikalla, että näin voitaisiin ottaa huomioon tilapäisesti aiheutuvat tappiot. Kuitenkin kadon kohdatessa tappiot voivat olla hyvinkin suuria, minkä vuoksi tämäkään perustelu ei ole riittävä.

Hallituksen esityksestä ilmenee ajatus, että ehdotettu muutos heikentäisi ns. harrasteviljelijöiden mahdollisuuksia operoida eri tulolähteiden tuloilla ja verotuksella. Hallituksen esitys merkitsee kuitenkin keskeisiä menetyksiä varsinaisille viljelijöille, joilla on sivutuloja.

Edellä olevan perusteella katsomme, että kokonaistulosta tulee saada vähentää maatalouden tappiota enintään 40 000 markkaa. Pienviljelijöiden, nuorten viljelijöiden ja muidenkin varsinaisten tavallisten viljelijöiden, joilla on sivutuloa, on tarpeen saada vähentää kohtuullinen määrä maatalouden tulolähteen tappiota kokonaistulostaan. Tästä syystä hallituksen ehdottamaa rajaa on korotettava 10 000 markasta 40 000 markkaan.

4. Muut asiat

4.1. Tulontasaus (149 §)

Ennen verouudistusta voimassa olleen tulontasauslainsäädännön tarkoituksena oli lieventää verotuksen progressiivisuuden vaikutusta niissä tilanteissa, joissa verovelvollinen on saanut yhdellä kerralla suurehkon tuloerän, joka on kertynyt usealta vuodelta. Tulontasaus voitiin aiemmin ulottaa 20 vuodelle. Säännös koskee vain valtionverotusta, koska suhteellisessa kunnallisverotuksessa sillä ei ole merkitystä.

Tulontasauslainsäädännös on syntynyt tilanteessa, jolloin on maksettu suuria, usealta vuosikymmeneltä kertyneitä kalastuskorvauksia mm. Kemijoen varren asukkaille. Muussa tapauksessa kalastuskorvaukset olisivat joutuneet kohtuuttoman ankaran verotuksen kohteeksi.

Nykytilanteessa ei ole mitään syytä poiketa tästä säännöksestä. Lähiaikoina ovat tulossa maksatukseen mm. Äänekosken alapuolisissa vesissä aiheutettujen haittojen korvaukset.

Emme pidä hyväksyttävänä hallituksen esitystä, joka oikeuttaisi tulontasaukseen vain viideltä vuodelta. Säännös tulee säilyttää aieman sisältöisenä, mikä merkitsee sitä, että tulontasaus tulee voida tehdä 20 vuoden aikana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 24 §:n 2 momentti, 50 §:n 5 ja 6 momentti, 57 §:n 19 kohta sellaisena kuin se on 5 päivänä toukokuuta 1989 annetussa laissa (404/89), jolloin mainitulla lailla 57 §:ään lisätty 20 kohta siirtyy 19 kohdaksi, 77 §:n 4 momentti, 80 §:n 8 kohta ja 150 §:n 2 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 2 momentiksi,

muutetaan 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 21 §:n 4 momentti, 23 §:n 2 kohta, 27 ja 29 §, 33 §:n 1 momentti, 34 ja 35 §, 48 §:n 2 momentti, 50 §, 55 §:n 2 momentin 4 kohta, 56 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohta, 60 §:n 3 kohta, 62, 63 ja 69 §, 70 §:n 1 ja 2 momentti, 73 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, 80 §:n 7 kohta, 83 §:n 1 momentti, 86 §:n 1 momentin 1 kohta, 87 §:n 1 momentti, (poist.) 89 ja 91 §, 97 §:n 1 momentti, 99 §, 100 §:n 1 momentti, 101 ja 103—106 §, 107 §:n 1 momentti ja 109 §, 111 §:n 2 momentti, 112 §:n 1 momentti, 113 §:n 3 momentti, 116 §, 120 §:n 13 kohta, 146 §:n 1 momentti, 148 §, 149 §:n 2 momentti, 151, 159 ja 160 §, 167 §:n 1 momentti, 168 § ja 170 §:n 2 momentti, sekä

lisätään 52 §:än 2 momenttiin uusi 5 kohta, 59 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 71 §:ään uusi 2 momentti, 101 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 106 §:ään uusi 2, 3 ja 4 momentti, 114 §:ään uusi 3 momentti, 120 §:ään uusi 14 kohta, 146 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, 160 §:ään uusi 2 momentti, (poist.) 165 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 146 a, 163 a, 166 a ja 167 a § seuraavasti:

16, 21 ja 23 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

vän kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta ja sen jälkeen yhtymänä.

— — — — —

27 §

Verovelvollisen luonnollisen henkilön tai puolisoiden yhdessä harjoittaman liikkeen tai ammatin tuloksen taikka maatilatalouden puhtaan tulon yhteismäärää pidetään 220 000 markan määrään saakka kokonaan ansiotulona. Jos verovelvollinen esittää selvityksen siitä, että verovelvollisen tai puolisoiden harjoittamassaan liikkeessä, ammatissa tai maatilataloudessa suorittaman työn kohtuullinen arvo ylittää 220 000 markkaa, voidaan myös tämän määrän ylittävä osa mainittujen tulojen yhteismäärästä katsoa ansiotuloksi. Ansiotuloa ei kuitenkaan ole metsätalouden puhdas tuotto, korkotulo, osinkotulo, vuokratulo, asuntotulo, arvopapereiden ja kiinteän omaisuuden luovutuksesta saatu voitto, kiinteistön ainesosan luovutuksesta saatu korvaus eikä muu näihin tuloihin rinnastettava tulo.

29 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

33 §

Kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena kuitenkin niin, että liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena vain viideltä perittä-

34 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

35 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
Sen estämättä mitä 1 momentissa on säädetty, kaupparekisteriin merkittyä liiketoimintaa harjoittavaa avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä verotetaan erillisenä verovelvollisena. Erillisenä verovelvollisena verotetaan myös kalastuskuntaa, vesi- ja jakokuntaa ynnä muuta niihin verrattavaa yhteisetuutta, ei kuitenkaan yhteismetsää.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

48 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

50 §

Veronalaista tuloa ei ole työnantajalta työmatkasta saatu matkustamiskustannusten korvaus, päiväraha, ateriakorvaus ja majoittumiskorvaus, yömatkaraha ja muun nimisenä hyvityksenä suoritettu matkakustannusten korvaus, joka vastaa työmatkoista keskimäärin aiheutuvaa kohtuullista matkustamiskustannusten ja elantokustannusten lisääntymistä. Verohallitus

antaa vuosittain tarkemmat määräykset verovapaiden korvausten perusteista ja määristä.

Työmatkalla tarkoitetaan matkaa, jonka verovelvollinen tilapäisesti tekee työhön kuuluvien tehtävien suorittamiseksi erityiselle työtekemispaikalle. Työmatkana ei pidetä sen sijaan verovelvollisen asunnon ja varsinaisen työpaikan välisiä matkoja.

Edellisestä riippumatta katsotaan kuitenkin aloilla, joilla erityistä työtekemispaiikkaa alalle tunnusomaisen työn lyhytaikaisuuden vuoksi joudutaan usein vaihtamaan, päivittäisestä asunnon ja erityisen työtekemispaikan välisestä matkoista saaduista matkakustannuksen korvauksista verovapaaksi tuloksi vain matkakustamiskustannuksista saatu korvaus. Jos työ- tai virkamatka viimeksi mainituilla aloilla on tehty työnantajan määräyksestä ja jos tilaisuutta varsinaiseen työnantajan järjestämään työpaikkaruokailuun erityisellä työtekemispaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole, katsotaan sen mukaan kuin verohallitus vuosittain tarkemmin määrää, päivittäisistä asunnon ja erityisen työtekemispaikan välisestä matkoista saaduista matkakustannusten korvauksista verovapaaksi lisäksi myös ateriakorvaus.

56 §

Veronalaisia korvauksia eivät ole:

4) luonnonsuojelulain (71/23) 9 §:ssä tarkoitettujen suojelualueen omistajalle maksettu kertakaikkinen korvaus taloudellisista menetyksistä, joita hänelle aiheutuu rauhoittamispäätöksen mukaisista alueen käyttöoikeuksien rajoituksista;

5) avustuskassalain mukaisten sairauskassojen maksamat lämpäpäivärahat, sairauskassojen maksamat täydennyspäivärahat sekä sairaus- ja hautausavustuskassojen maksamat erorahat. (Uusi 5 kohta)

57, 59 ja 60 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

62 §

Eläkkeestä, joka perustuu verovelvollisen kerralla maksamaan vakuutukseen taikka jonka hän on muutoin saanut ostamalla, vaihtamalla tai muulla näihin verrattavalla vastikkeellisella saannolla, luetaan tuloksi vain seuraavat määrät:

<i>jos eläkkeensaaja on verovuoden päättyessä vähemmän kuin 44 vuotta</i>	60 %
44—52 vuotta	55 %
53—58 vuotta	50 %
59—63 vuotta	45 %
64—68 vuotta	40 %
69—72 vuotta	35 %
73—76 vuotta	30 %
77—81 vuotta	25 %
82—86 vuotta	20 %
87—91 vuotta	15 %
92 vuotta tai enemmän	10 %

63 §

Veronalaista tuloa ei ole kiinteistön luovutuksen yhteydessä määrääjäksi tai eliniäksi pidätetty etuus (syytinki) sikäli kuin se suoritetaan rahana, asuntoetuna, luonnontuotteina tai palveluina.

69 §

Veronalaista tuloa on myös 20 % siitä määrästä, jolla omaisuuden luovutusten verovuonna tuottama sellainen voitto, jota ei oteta huomioon satunnaista myyntivoittoa määrättäessä, ylittää 1 000 000 markkaa (omaisuuden luovutusvoitto).

70 §

Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään 50 prosenttia siitä tai luovutushinnan puolta määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden luovutuksesta saadun satunnaisen myyntivoiton (poist.) määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään kuitenkin vain 25 prosenttia siitä tai tätä määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Vastikkeetta saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaveroituksessa käytetty verotusarvo. Hankintameno luetaan myös omaisuuden perusparanukset verovelvollisen omistusaikana.

Luovutushintaan lisätään satunnaista myyntivoittoa laskettaessa kiinteistöltä erikseen luovutettavaksi hakatun puutavaran ja kiinteistöltä luovutuksessa pidätetyn hakkuuoikeuden kantoarvo verovelvollisen omistusaikalta, enintään kuitenkin luovutusvuodelta ja sitä edeltä-

neiden viiden vuoden ajalta, vähennettynä samoilta vuosilta verotetulla metsätalouden puhtaalla tuotolla. Jos omaisuutta verovelvollisen hallinta-aikana on kohdannut vahinko, josta hän on saanut korvausta, korvaus listataan luovutushintaan luovutusvuodelta ja sitä edeltäneiltä viideltä vuodelta, sikäli kuin sitä ei ole käytetty tuhoutuneen tai vahingoittuneen omaisuuden uudistamiseen tai kunnostamiseen.

71 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

73 §

Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos

1) verovelvollinen luovuttaa vähintään (poist.) vuoden ajan omistamansa sellaisen huoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet tai osuudet taikka sellaisen rakennuksen, jota hän omistusaikanaan yhtäjaksoisesti vähintään (poist.) vuoden ajan ennen luovutusta on käyttänyt omana tai perheensä vakituksena asunto-
(oman asunnon luovutusvoitto);

2) verovelvollinen luovuttaa kiinteää omaisuutta, arvopaperin, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden taikka laivaosuuden ja saajana on luovuttajan aviopuoliso taikka joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa luovuttajan lapsi, lapsen rintaperillinen, isä, äiti, ottoisä, ottoäiti, veli, sisar, velipuoli tai sisarpuoli ja jos omaisuus on ollut yhteensä kahdeksan vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on sen saanut vastikkeettomasti.

80 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

83 §

Tulon hankkimisesta johtuneina menoina pidetään myös matkakustannuksia asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvimman kulkuneuvon käytöstä aiheutuvien kustannusten mukaan laskettuna. Näitä matkakustannuksia voidaan kuitenkin vähentää enintään 19 000 markkaa.

86 §

Verovelvollinen saa vähentää palkkatulostaan:

1) tulonhankkimisvähennyksenä 500 markkaa lisätynä viidellä prosentilla palkkatulon määrästä, ei kuitenkaan enempää kuin 2 100 markkaa ja enintään palkkatulon määrän;

87 §

Verovelvollisella on oikeus vähentää elinkeinotoimintaan, maatilatalouteen ja muuhun ansiotoimintaan liittyvien velkojensa korot täysimääräisinä sekä muiden velkojensa korot jäljempänä säädettyin rajoituksin.

88 §

(poist.)

89 §

(1 mom. poist.)

Luonnollisella henkilöllä ja erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä korkovähennyksen enimmäismäärä on muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien korkojen osalta 25 000 markkaa. Puolisoiilla vähennyksen yhteinen enimmäismäärä on 30 000 markkaa. Edellä mainittuja enimmäismääriä on korotettava 3 000 markalla kutakin verovuonna elätettävänä ollutta alaikäistä lasta kohti.

Jos verovelvollisen tai puolisoitten tuloverosta on verovuonna tehty 146 a §:n mukainen asuntovähennys, heillä on oikeus vähentää muita kuin ansiotoimintaan liittyviä korkoja enintään seuraavat määrät:

1) verovelvollinen, johon ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä 8 000 markkaa;

(2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

3) puoliset, joista vain toiselle on myönnetty asuntovähennys 16 000 markkaa.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun korkovähennykseen saa luonnollisella henkilöllä ja erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä (poist.) sekä puolisoilla yhdessä sisältyä enintään 10 000 markkaa muita kuin asuntolainakorkoja, joita ovat verovelvollisen tai hänen perheensä vakituksena asunnon hankkimisesta tai perusparannuksesta johtuvat velan korot.

91 §

Kun korkoja on vaadittu vähennettäväksi enemmän kuin mihin verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on lain mukaan oikeus, korot

jäävät vähentämättä seuraavassa järjestyksessä:

1) muut kuin ansiotoimintaan tai tiettyyn tulolähteeseen kohdistuvat korot, ja näistä ensisijaisesti muut kuin asuntolainakorot;

2) muuhun ansiotoimintaan kuin elinkeinotoimintaan tai maatilatalouteen liittyvät korot;

3) tiettyyn tulolähteeseen kohdistuvan velan korot ensisijaisesti sen tulolähteen tulosta, johon kohdistuvien korkojen määrä on suurin.

Puolisoiden koroista jäävät 1 momentissa mainitussa järjestyksessä vähentämättä ensisijaisesti sen puolison korot, jonka kokonaistulon määrä valtionverotuksessa on pienempi, elleivät puoliset ole toisin vaatineet.

97 §

Luonnollinen henkilö tai erillisenä verovelvollisena verotettava kotimainen kuolinpesä saa vähentää kokonaistulostaan omaisuustulovähennyksenä kotimaasta saamiensa sijoitusrahaston voitto-osuuksien, muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona käytettäväksi vuokratusta asunnosta saamiensa vuokratulojen ja muiden kuin yhtiöveron hyvitykseen oikeuttavien korkojen perusteella 10 000 markkaa lisättynä 50 prosentilla siitä määrästä, jolla nämä tulot ylittävät 10 000 markkaa. Omaisuustulovähennyksen määrä voi kuitenkin olla enintään sen perusteena olevien tulojen yhteismäärän suuruinen ja enintään 20 000 markkaa.

99 §

Verovelvollisella on oikeus vähentää omia ja perheenjäsentensä sairauskuluja enintään 1 900 markkaa tai, jos kysymyksessä ovat puoliset, enintään 3 800 markkaa. Enimmäismääriä on korotettava 650 markalla jokaisesta alaikäisestä lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt (sairauskuluvähennys).

100 §

Jos verovuonna Suomessa asuneen henkilön veronmaksukyky hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioon ottaen on erityisistä syistä, kuten elatusvelvollisuuden, työttömyyden tai sairauden johdosta olennaisesti alentunut, vähennetään tulosta kohtuullinen määrä, ei kuitenkaan enempää kuin 7 000 markkaa (veronmaksuvähennys).

101 §

Valtionverotuksessa verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä oikeus vähentää kokonaistulostaan 12 700 markkaa, jos verovelvollisella tai puolisoilla on ollut elätettävänä verovuonna (poist.) enintään 7 vuotta täyttänyt lapsi (poist.). Mikäli verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on edellä tässä pykälässä tarkoitetun lapsen sijasta ollut elätettävänä verovuonna ainoastaan 8 vuotta täyttänyt tai sitä vanhempi lapsi, valtionverotuksessa verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on oikeus vähentää 7 400 markkaa. Jos verovelvollinen tai puoliset yhdessä ovat verovuonna elättäneet useampaa kuin yhtä lasta, korotetaan edellä mainittuja määriä kahdesta lapsesta 1 000 markalla, kolmesta lapsesta 3 000 markalla, neljästä lapsesta 6 000 markalla, sekä jokaisesta sitä useammas- ta lapsesta lisäksi 3 000 markalla (lapsenhoitovähennys).

Valtionverotuksessa saa verovelvollinen vähentää lisäksi 8 500 markkaa, jos verovelvollisen puolisoilla ei ole veronalaista tuloa, tai jos puolisoilla on tällaista tuloa, saa se puolisoista, jonka tulojen yhteismäärä on suurempi, vähentää 8 500 markkaa vähennettynä 25 prosentilla toisen puolison tulon määrästä (puolisovähennys). (Uusi 2 mom.)

Valtionverotuksessa saa verovelvollinen vähentää 20 prosenttia tulostaan, kuitenkin enintään 7 300 markkaa, jos sellainen verovelvollinen, johon ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä, on verovuonna elättänyt alaikäistä lastaan (valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys). (Uusi 3 mom.)

103 §

Verovelvollinen saa vähentää valtionverotuksessa tulostaan rahalahjoituksen, joka on tehty Suomen valtiolle käytettäväksi Suomen maanpuolustusta edistävään tarkoitukseen, kehitysyhteistyöhön tai humanitaariseen avustustoimintaan kotimaassa tai ulkomailla. (Uusi 1 mom.)

Verovelvollinen saa siten kuin asetuksella säädetään osittain tai kokonaan vähentää valtionverotuksessa tulostaan valtiovarainministeriön nimeämälle yhdistykselle, laitokselle, sätitiölle tai uskonnonvapauslain 2 §:ssä tarkoitetulle uskonnolliselle yhdyskunnalle tai sen toimielimelle tehdyn

1) vähintään 300 markan ja enintään 15 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tarkoitettu käytettäväksi kehitysyhteistyöhön

tai 1 momentissa tarkoitettuun avustustoimintaan sekä

2) vähintään 1 000 markan ja enintään 150 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tarkoitettu käytettäväksi sodasta kärsimään joutuneiden avustamiseen. (Uusi 2 mom.)

Edellä 4 §:ssä tarkoitettu yhteisö saa siten kuin asetuksella säädetään vähentää valtionverotuksessa tulostaan

1) vähintään 5 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tehty suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämistä edistävään tarkoitukseen Suomen valtiolle, suomalaiselle yliopistolle tai korkeakoululle tai verohallituksen nimeämälle suomalaiselle yhdistykselle, laitokselle tai säätiölle, jonka varsinaisena tarkoituksena on suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttäminen, sekä

2) vähintään 5 000 markan ja enintään 150 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tehty tiedettä tai taidetta edistävään tarkoitukseen Suomen valtiolle, suomalaiselle yliopistolle tai korkeakoululle taikka verohallituksen nimeämälle suomalaiselle yhdistykselle, laitokselle tai säätiölle, jonka varsinaisena tarkoituksena on tieteen tai taiteen tukeminen.

104 §

Verovelvollinen saa vähentää kokonaistulostaan valtion verotuksessa tulolähteen tappion, jos se ei johdu elantokustannuksista. Maatalouden tappio on kuitenkin vähennyskelpoinen kokonaistulosta vain 40 000 markan määrään saakka.

105 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

106 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Verovelvollinen, joka verovuonna on suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, saa vähentää verovuonna suorittamansa sanotun elatusavun määrän, kuitenkin enintään 4 200 markkaa alaikäistä lasta kohden (kunnallisverotuksen elatusvelvollisuusvähennys). (Uusi 2 mom.)

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaistulosta kunnallisverotuksessa vähennetään 4 200 markkaa ansiotulosta, jos verovelvollinen on verovuonna vähintään seitsemän kuukauden ajan saanut säännöllistä ja täyttä ope-

tusta peruskoulussa, lukiossa, iltalukiossa, ammattikoulussa, korkeakoulussa tai muussa näihin verrattavassa oppilaitoksessa (kunnallisverotuksen opiskelijavähennys). (Uusi 3 mom.)

Milloin verovelvollinen on kuollut ja häneltä on jäänyt leski, lapsia tai muita perillisiä, joiden elatus pääasiallisesti on ollut hänen ansionsa varassa, tehdään vainajan tulosta kohtuullinen, enintään kokonaistulon määräinen vähennys (kuolleen henkilön tulosta tehtävä vähennys). (Uusi 4 mom.)

107 §

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaistulosta kunnallisverotuksessa vähennetään 3 100 markkaa, jos hänellä on sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutunut pysyvä haitta, jonka haitta-aste esitetyn selvityksen mukaan on 100 prosenttia. Jos prosenttimäärä on pienempi, mutta kuitenkin enintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän osoittama osuus 3 100 markasta (kunnallisverotuksen invalidivähennys). Vähennys myönnetään kuitenkin enintään ansiotulon suuruisena.

109, 111—114, 116 ja 120 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

146 §

Suurimman osan verovuodesta Suomessa asuneen verovelvollisen tuloverosta vähennetään 770 markkaa, jos hänellä on sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutunut pysyvä haitta, jonka haitta-aste esitetyn selvityksen mukaan on 100 prosenttia tai, jos prosenttimäärä on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, prosenttimäärän osoittama osuus 770 markasta (valtionverotuksen invalidivähennys). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä, jollei verovelvollisen haitta-asteen esitetyn selvityksen perusteella katsota olevan suurempi. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi. Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä niistä perusteista, joiden mukaan haitta-aste määritellään, sekä invalidi-

vähennyksen saamiseksi esitettävästä selvityksestä.

— — — — —
Valtionverotuksessa suurimman osan verovuodesta Suomessa asunut verovelvollinen, joka on verovuonna suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, saa tuloverostaan vähentää neljäsosan verovuonna suorittamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 1 050 markkaa alaikäistä lasta kohden (valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys). (Uusi 3 mom.)

Verovelvollinen, joka suurimman osan verovuodesta on asunut Suomessa ja joka on elättänyt verovuonna enintään 7 vuotta täyttänyttä lastaan, saa edellyttäen, että hän tai hänen puolisonsa verovuoden aikana ei ole saanut lasten kotihoidon tuesta annetussa laissa (24/85) tarkoitettua kotihoidon tukea 6 kuukautta pidemmältä ajalta, tuloverostaan vähentää lasten hoidosta lastenhoitajalle maksetusta ennakonpidätyksen alaisesta palkasta suoritettua työnantajan sairausvakuutus-, kansaneläke-, työeläke- ja tapaturmavakuutusmaksut, kuitenkin niin, että puolisoista vähennyksen saa vain se, jonka ansiotulojen määrä on pienempi (lastenhoitajavähennys). (Uusi 4 mom.)

146 a §

Verovelvollisella luonnollisella henkilöllä on oikeus tuloverosta tehtävään *asuntovähennyksen* seuraavin edellytyksin:

- (1 kohta kuten hallituksen esityksessä)
- (2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)
- (3 kohta *poist.*)

Asuntovähennyksen täysi määrä on 8 000 markkaa. Vähennys myönnetään täysimääräisenä sinä verovuonna, jona verovelvollinen on ryhtynyt käyttämään 1 momentissa tarkoitettua asuntoa tai sen osaa omana vakituksena asuntonaan. Yhdeksänä sitä seuraavana verovuonna vähennys on niin monta kymmenesosaa sen täydestä määrästä kuin vähennykseen oikeuttavia vuosia on verovuosi mukaan lukien jäljellä.

Asuntovähennyksen määrää on korotettava 1 500 markalla *lasta kohti*, jos verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on ollut verovuonna elätettävänä (*poist.*) alaikäinen lapsi (*poist.*) (asuntovähennyksen lapsikorotus).

(4 ja 5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

148 §

Jos kotimaisen yhteisön verotettava tulo on alle 250 000 markkaa tai verotettava varallisuus alle 50 000 markkaa, otetaan edellisessä tapauksessa tuloveron määräämisen perusteeksi ainoastaan yhtä monta täyttä prosenttia yhteisön verotettavasta tulosta kuin siihen sisältyy 2 500 markan määriä ja jälkimmäisessä tapauksessa, mikäli yhteisö ei ole varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta vapaa, varallisuusveron määräämisen perusteeksi yhtä monta täyttä prosenttia yhteisön verotettavasta varallisuudesta kuin siihen sisältyy 500 markan määriä.

149 §

— — — — —
Tulontasauasta varten edellä tarkoitettu kertatulo jaetaan niiden vuosien lukumäärällä, joilta tulon katsotaan kertyneen, kuitenkin enintään kahdellakymmenellä. Näin lasketuista tulon osista yksi lisätään verovelvollisen verovuoden muuhun verotettavaan tuloon. Muille tulonosille lasketaan verovuoden progressiivisen tuloveroasteikon mukaan vero, jonka on kuitenkin oltava 15 prosenttia tulon osasta. Tulon osaan tällä tavalla laskettu vero kerrotaan kertymisvuosien lukumäärällä verovuotta lukuun ottamatta ja pannaan maksettavaksi verovuoden verona. Jos yhteisetuloon tulo on kertynyt useammalta kuin 10 vuodelta, kertatulon muusta kuin verovuoden verotettavaan tuloon lisäystä osasta pannaan veroa maksettavaksi enintään 30 prosenttia tästä tulon osasta.

151 ja 159 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

160 §

Kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena myös verovuodelta 1989. Liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää ei kuitenkaan veroteta erillisenä verovelvollisena kauemmin kuin viideltä vainajan kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta.

Mitä 89 §:ssä on sanottu puolisoista, koskee myös miestä ja naista, jotka verovuonna avioliittoa solmimatta jatkuvasti ovat eläneet yhteisessä taloudessa avioliiton omaisissa olosuhteissa kuitenkin siten, että mitä tässä virkkeessä on sanottu, sovelletaan vuoden 1992 alusta lukien. (Uusi 2 mom.)

162 §
(poist.)

163 a §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

164 §
(poist.)

165 ja 166 a §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

167 §

Ennen tämän lain voimaantuloa otetusta 59 §:n 1 momentissa tarkoitettusta henkilövakuutuksesta on verovelvollisen veronalaista tu-

loa määrä, joka saadaan, kun vakuutussuorituksista vähennetään vakuutuksella 31 päivänä joulukuuta 1988 ollut muutosarvo 60 prosentilla korotettuna ja lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen maksetut vakuutusmaksut. Vähintään 10 vuotta voimassa olleen edellä mainituin tavoin lasketun vakuutuksen tuotosta on veronalaista tuloa 50 prosenttia.

— — — — —

167 a, 168 ja 170 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1989

Tytti Isohookana-Asunmaa
Hannu Tenhiälä

Matti Maijala
Mauri Pekkarinen